

ERASMUS UNIVERSITY ROTTERDAM

ERASMUS SCHOOL OF ECONOMICS

Masterscriptie

Eerlijk, eenvoudig en effectief de fiscale voorkeur voor schuldfinanciering van MNO's opheffen: een utopie of een reëel streven?

Een onderzoek naar een bronbelasting op interest en de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten als alternatief voor de huidige renteaftrekbeperkingen in de Nederlandse vennootschapsbelasting

Naam student: B. J.A. Verbeek

Studentnummer: 316046

Begeleider: R. C. de Smit MSc

Rotterdam, juni 2014

Voorwoord

Deze scriptie is de laatste stap in het afronden van de master Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

In deze scriptie onderzoek ik waarom MNO's in Nederland een fiscaal gedreven voorkeur voor schuldfinanciering hebben en hoe deze voorkeur kan worden opgeheven. Ik toets hiervoor twee alternatieven voor de huidige renteaftrekbeperkingen aan een aantal factoren.

Ik wil Ruud de Smit graag bedanken voor alle wijze lessen en het begeleiden van deze scriptie. Zijn kritische opmerkingen en geduld hebben mij enorm geholpen. Alle fouten en omissies zijn de mijne.

Ook wil ik mijn ouders, grootouders, broers, vrienden en collega's bedanken voor alle steun, vertrouwen en aanmoediging tijdens mijn studententijd. Zonder hen had ik deze studie nooit kunnen volbrengen.

Brigitte Verbeek

Inhoudsopgave	
Voorwoord	II
Inhoudsopgave	III
Lijst met gebruikte afkortingen	VII
1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en probleemstelling	1
1.2 Toetsingskader	3
1.3 Afkadering	4
1.4 Hoofdstukindeling	5
2. De invloed van belastingen	6
2.1 Introductie	6
2.2 Voordelen en nadelen van schuldfinanciering	7
2.2.1 Inleiding	7
2.2.2 Fiscale aspecten van schuldfinanciering	7
2.2.3 Bedrijfseconomische aspecten van schuldfinanciering	8
2.2.4 Conclusie: Voordelen en nadelen van schuldfinanciering	15
2.3 De gedragsreactie van MNO's als gevolg van veranderingen in het belastingstelsel	16
2.3.1 Inleiding	16
2.3.2 De invloed van belastingen op de interne en externe schuldpositie	16
2.3.3 De invloed op de allocatiebeslissing van operationele activiteiten	21
2.3.4 Conclusie: De gedragsreactie van MNO's als gevolg van veranderingen in het belastingstelsel	23
2.4 Conclusie	24
3. Huidige oplossingen om overmatige renteaftrek te voorkomen	25
3.1 Introductie	25
3.2 Huidige oplossingen voor het probleem	26
3.3 Conclusie	35

4.	Bronbelasting op interest	37
4.1	Waarom verandering?	37
4.2	Wat houdt een bronbelasting op interest in?	38
4.2.1	Vormgeving	38
4.2.1.1	Inleiding	38
4.2.1.2	Algemene systematiek	38
4.2.1.3	Begrippen	39
4.2.1.4	Tarief	41
4.2.1.5	Franchise	42
4.2.1.6	Vrijstellingen gebaseerd op de huidige Nederlandse wetgeving	42
4.2.1.7	Vrijstellingen gebaseerd op buitenlandse bronbelastingen	43
4.2.1.8	Uiteindelijke gerechtigde	45
4.2.1.9	Conclusie	45
4.2.2	Waarom een bronbelasting op interest?	45
4.2.2.1	Inleiding	45
4.2.2.2	Evenwicht	46
4.2.2.3	Budget	48
4.2.2.4	Conclusie	50
4.2.3	Conclusie: Wat houdt een bronbelasting op interest in?	50
4.3	Primaire toetsingskader	51
4.3.1	Inleiding	51
4.3.2	Primair Europees recht	52
4.3.2.1	Inleiding	52
4.3.2.2	Toetsingskader	52
4.3.2.3	Jurisprudentie met betrekking tot bronbelasting op interest	53
4.3.2.4	Jurisprudentie met betrekking tot bronbelasting op dividend	54
4.3.2.5	Analyse primair EU-recht	56
4.3.2.6	Conclusie primair EU-recht	58
4.3.3	Interest en Royalty Richtlijn	58
4.3.4	Internationaal verdragennetwerk	60
4.3.5	Conclusie primaire toetsingskader	61

4.4	Secundaire toetsingskader	63
4.4.1	Inleiding	63
4.4.2	Doelgerichtheid	63
4.4.3	Efficiëntie	65
4.4.4	Duurzaamheid	67
4.4.5	Conclusie secundaire toetsingskader	68
4.5	Conclusie: Een bronbelasting als alternatief voor de renteaftrekbeperkingen	69
5.	Uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht	71
5.1	Inleiding	71
5.2	Wat houdt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in?	72
5.2.1	Vormgeving	72
5.2.1.1	Inleiding	72
5.2.1.2	Algemene systematiek	72
5.2.1.3	De vaste inrichting	73
5.2.1.4	Franchise	74
5.2.1.5	Huidige renteaftrekbeperkingen	75
5.2.1.6	Vrijstellingen	76
5.2.1.7	Conclusie	77
5.2.2	Waarom een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht?	77
5.2.2.1	Inleiding	77
5.2.2.2	Evenwicht herstellende functie	78
5.2.2.3	Allocatie en budget	78
5.2.2.4	Conclusie: Waarom een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht?	80
5.2.3	Conclusie: Wat houdt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in?	81
5.3	Primaire toetsingskader	82
5.3.1	Inleiding	82
5.3.2	Primair EU-recht	82
5.3.3	Interest en Royalty Richtlijn	84
5.3.4	Internationaal verdragennetwerk	86
5.3.5	Conclusie primaire toetsingskader	88
5.4	Secundaire toetsingskader	89
5.4.1	Inleiding	89
5.4.2	Doelgerichtheid	89

5.3.3	Efficiëntie	91
5.3.4	Duurzaamheid	92
5.3.5	Conclusie secundaire toetsingskader	93
5.5	Conclusie: de uitbreiding als alternatief voor de huidige renteaftrekbeperkingen	94
Bijlagen		103
	Bijlage 1: HEMA: Groei om de groei.	103
	Bijlage 2: Vestigingsklimaat Nederland lijdt onder verdachtmakingen.	105
	Bijlage 3: Heffingsbevoegdheden over interest in Nederlandse belastingverdragen.	108
Literatuurlijst		111
	Boeken	111
	Tijdschriften	111
	Parlementaire documenten	113
	Regelgeving	114
	Jurisprudentie	114
	Overige	115

Lijst met gebruikte afkortingen

A-G	Advocaat-Generaal
art.	Artikel(en)
BEPS	<i>Base Erosion and Profit shifting</i>
BNB	Beslissingen in Belastingzaken: Nederlandse Belastingrechtspraak
BV	Besloten Vennootschap
De uitbreiding	De voorgestelde uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten van niet-ingezetene crediteuren.
EC Paper	<i>Working paper</i> van de Europese Commissie uit 2012
et al	En anderen
EU	Europese Unie
FM	Fiscale Monografieën
HR	Hoge Raad
HvJ EG	Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap
HvJ EU	Hof van Justitie van de Europese Unie
IBFD	International Bureau of Fiscal Documentation
IFA	<i>International Fiscal Association</i>
IR RL	Interest en Royalty Richtlijn
jo.	Juncto
KEN	Kapitaal-export-neutraliteit
KIN	Kapitaal-import-neutraliteit
MBB	Maandblad Belasting Beschouwingen
MD RL	Moeder Dochter Richtlijn
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MM	Modigliani en Miller
MNO	Multinationale onderneming
NCW	Netto contante waarde
Notitie	Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011
NtFR	Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht
NtFR	Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht Artikelen
NV	Naamloze Vennootschap
OESO-modelverdrag	Modelverdrag van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PbEU/PbEG	Publicatieblad van de Europese Unie/Publicatieblad van de Europese

	Gemeenschap
r.o.	Rechtsoverweging
SPE	<i>Special Purpose Entity</i>
TFO	Tijdschrift voor Fiscaal Ondernemersrecht
VEU	Verdrag van de Europese Unie
VI-begrip	Definitie van de vaste inrichting
VK	Verenigd Koninkrijk
V-N	Vakstudie-Nieuws
VN-modelverdrag	Modelverdrag van de Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten van Amerika
VwEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WACC	<i>Weighted Average Costs of Capital</i>
Wet DB 1965	Wet op de Dividendbelasting 1965
Wet IB 2001	Wet op de Inkomstenbelasting 2001
Wet Vpb 1969	Wet op de Vennootschapsbelasting 1969
WFR	Weekblad voor Fiscaal Recht

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en probleemstelling

Alle ondernemingen hebben een financieringsbehoefte. De keuze voor de omvang en vorm van de financiering zou bepaald moeten worden door bedrijfseconomische factoren. Echter, de financieringsbeslissing van - met name - multinationale ondernemingen (hierna: “MNO’s”) wordt ook sterk beïnvloed door de fiscale behandeling van vreemd vermogen. Door middel van schuldfinanciering verschuiven MNO’s hun winst tussen vennootschappen en verlagen zo hun (wereldwijde) belastingdruk. Het logische gevolg hiervan is een daling van de belastinginkomsten. Om aan hun financieringsbehoefte te voldoen, zijn overheden mogelijk genoodzaakt om te bezuinigen of andere groepen belastingbetalers zwaarder te belasten. Ook is schuldfinanciering niet altijd goed voor de financiële gezondheid van een onderneming. Vreemd vermogen verlaagt immers zowel de liquiditeit¹ als de solvabiliteit² van een onderneming, waardoor de kans op wanbetaling stijgt³.

De wetgever probeert met behulp van renteaftrekbeperkingen grondslagerosie in de vennootschapsbelasting te voorkomen. Voorbeelden van dergelijke renteaftrekbeperkingen zijn art. 10a en art. 10d Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (hierna: “Wet VPB 1969”). De renteaftrekbeperkingen lossen het probleem van excessieve schuldfinanciering echter niet op. Daarbij leiden zij tot veel (uitvoerings)kosten en dubbele belastingheffing. Er zijn in het verleden verschillende voorstellen gedaan als alternatief voor de renteaftrekbeperkingen⁴. In de meeste gevallen volgde er kritiek op dergelijke voorstellen⁵. Recent is de discussie met betrekking tot belastingontwijking internationaal opgelaid. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (hierna: “OESO”) is één van de leidende partijen in deze discussie. In haar rapporten⁶ noemt de OESO een aantal actiepunten met betrekking tot schuldfinanciering. Het neutraliseren van de effecten van hybride financieringsvormen en -entiteiten en het voorkomen van grondslagerosie

---

¹ De liquiditeit van een onderneming bepaalt of de onderneming op korte termijn haar verplichtingen ten aanzien van de verschaffers van kort vreemd vermogen kan voldoen. Het wordt vaak berekend als vlottende activa/vlottende passiva. Leningen waarvan de looptijd binnen het huidig boekjaar vervalt, valt verlagen de liquiditeitspositie (Bron: Palepu, K.G., P.M. Healy, E. Peek, *Business analysis and valuation – IFRS edition*, second edition, Cengage Learning, 2010, p. 220-222).

² De solvabiliteit van de onderneming bepaalt of de onderneming haar verplichtingen ten aanzien van de verschaffers van lang vreemd vermogen kan voldoen. Het wordt berekend als totaal vreemd vermogen/eigen vermogen (Bron: Palepu, K.G., P.M. Healy, E. Peek, *Business analysis and valuation – IFRS edition*, second edition, Cengage Learning, 2010, p. 222-224).

³ Ik ga in hoofdstuk 2 in op de fiscale en bedrijfseconomische gevolgen van de fiscale behandeling van vreemd vermogen.

⁴ Zie onder andere: F.A. Engelen, H. Vording en S. van Weeghel, ‘Wijziging van belastingwetten met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het verbeteren van het fiscale vestigingsklimaat’, WFR 2008/891.

⁵ E.J.W. Heithuis, ‘Voorstellen Engelen cs voor VPB 2010: ei van Columbus?’, WFR 2008/1067.

⁶ OECD Publishing (2013), ‘Addressing Base Erosion and Profit Shifting’, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264192744-en> en OECD Publishing (2013), ‘Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting’, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264202719-en>.

door het gebruik van schuldfinanciering zijn twee voorbeelden⁷. De discussie staat ook op de Nederlandse politieke agenda⁸. Zo geeft de staatssecretaris van Financiën in zijn brief van 30 augustus 2013⁹ en de bijhorende nota¹⁰ aan, dat hij de voorkeur heeft voor een oplossing in samenwerking met de OESO en de EU. Een eenzijdige oplossing zou het vestigingsklimaat te veel aantasten en veel verschillende wetgeving is ingewikkeld en onoverzichtelijk voor het bedrijfsleven. Hier geeft de staatssecretaris precies het grootste probleem van de discussie weer. Overheden willen ongewenste belastingontwijking bestrijden en tegelijkertijd investeringen van MNO's aantrekken.

In deze scriptie staat het voorkomen van misbruik door overmatige schuldfinanciering centraal. Hierbij onderzoek ik een tweetal alternatieven voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. Ik kies voor een eenzijdige oplossing, omdat Nederland gemakkelijk invloed kan uitoefenen op de eigen nationale wetgeving. Daarbij is de internationale besluitvorming traag en wil ik onderzoeken wat Nederland zelf kan doen tegen misbruik. Ik bespreek de internationale toepassing en de mogelijkheden binnen het internationale en EU-recht wel. Het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen richt zich op het bestrijden van schadelijke constructies. Het richt zich dus op de gevolgen van de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen. De twee alternatieven die ik bespreek hebben de bestrijding van de kern van het probleem tot doel. Het is dus de bedoeling de onevenwichtige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen in Nederland op te lossen. Het eerste alternatief is het invoeren van een bronbelasting op rente. Deze bronbelasting wordt naar het voorbeeld van de huidige Nederlandse dividendbelasting vormgegeven. Het tweede alternatief is het uitbreiden van de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting ten aanzien van alle rente-inkomsten van niet-ingezetene crediteuren (hierna: "de uitbreiding"). De centrale hoofdvraag van deze scriptie is:

"Kan een bronbelasting op rente of een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting de fiscaal ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen opheffen en welke oplossing heeft de voorkeur als het doel van de opheffing is om te voorkomen dat de fiscaliteit de financieringsbeslissing van MNO's in belangrijke mate beïnvloedt, er uitholling van de heffingsgrondslag plaatsvindt en belastingontwijking zich voordoet?"

Om deze hoofdvraag te beantwoorden toets ik de voorgestelde alternatieven aan een toetsingskader. Dit toetsingskader bespreek ik hieronder.

---

⁷ OECD (2013), 'Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264202719-en>, p. 15-17.

⁸ Zie onder andere: Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 36 en Kamerstukken II 2012/13, 31 066, nr. 160.

⁹ Brief Staatssecretaris van Financiën en Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320-U, 'Kabinetsreactie op SEO-rapport Overige Financiële Instellingen en IBFD-rapport ontwikkelingslanden'.

¹⁰ Nota bij de brief Staatssecretaris van Financiën en Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320-U.

1.2 Toetsingskader

Aan de hand van dit toetsingskader onderzoek ik welk alternatief de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen kan opheffen. En in het geval dat beide alternatieven dit kunnen, toets ik welk alternatief de voorkeur heeft bij het bestrijden van misbruik, grondslagerosie en het opheffen van de fiscale voorkeur voor schuldfinanciering.

Het toetsingskader is deels gebaseerd op het toetsingskader van de Studiecommissie Belastingstelsel (2010)¹¹ en deels op dat van Van Strien (2007)¹². Van Strien onderzoekt de behandeling van vermogen in Nederland en de daarin besloten discriminatie van dividend ten opzichte van rente. Hij concludeert dat het huidige systeem niet gewenst is en onderzoekt daarom welke alternatieven mogelijk zijn. Hij past in zijn onderzoek twee toetsen toe. In de primaire toets stelt hij de eisen rechtvaardigheid, effectiviteit en efficiëntie aan de voorgestelde oplossingen. Zijn secundaire toetsingskader bestaat uit een toets aan de internationale verdragen ter voorkoming van dubbele belasting, het EU-recht, de dividendbelasting en de deelnemingsvrijstelling¹³.

Ik gebruik ook een toetsingskader dat bestaat uit een primair deel en een secundair deel. In het primaire toetsingskader toets ik de voorgestelde bronbelasting en de voorgestelde uitbreiding aan het internationale recht en het recht van de Europese Unie (hierna: "EU"). Deze toets verduidelijkt of een voorstel kan worden geëffectueerd in het internationale verkeer. Deze toets bestaat uit 3 elementen:

- Het primaire EU-recht;
- Het secundaire EU-recht;
- Het Nederlandse verdragennetwerk.

In het eerste element toets ik de alternatieven binnen de kaders van de verkeersvrijheden, zoals die zijn vastgelegd in de Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (hierna: "VWEU"). Vervolgens toets ik de voorgestelde alternatieven aan de Interest en Royalty Richtlijn (hierna: "IR RL")¹⁴. Tot slot toets ik de voorgestelde alternatieven aan het Nederlandse verdragennetwerk. Hierbij bespreek ik de door Nederland gesloten verdragen ter voorkoming van dubbele belasting, het Nederlandse verdragsbeleid en de meest gebruikte modelverdragen. De meest gebruikte modelverdragen zijn het modelverdrag van de OESO (hierna: "OESO-modelverdrag") en het modelverdrag van de Verenigde Naties (hierna: "VN-modelverdrag").

---

¹¹ Studiecommissie Belastingstelsel (2010), 'Continuïteit en vernieuwing: Een visie op het belastingstelsel'.

¹² J. van Strien, *Renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting* (FM nr. 119), Deventer: Kluwer 2007, p. 6-7.

¹³ J. van Strien, *Renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting* (FM nr. 119), Deventer: Kluwer 2007, p. 6-7.

¹⁴ Richtlijn 2006/98/EG van de Raad van 20 november 2006, *PbEG* 2006 L, 363/238.

In het secundaire toetsingskader toets ik of de voorgestelde oplossingen de onevenwichtige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen daadwerkelijk kunnen opheffen. Daarbij onderzoek ik welk alternatief geschikter is om de doelen van de wetgever te bereiken dan het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. Ook de secundaire toets bestaat uit drie elementen:

- Doelgerichtheid;
- Duurzaamheid;
- Efficiëntie.

Het vereiste 'doelgerichtheid' richt zich op de vraag of het alternatief haar doel bereikt. Het element 'efficiëntie' heb ik gebaseerd op de Studiecommissie Belastingstelsel (2010)¹⁵. Het heeft onder andere betrekking op de gevolgen voor het Nederlandse vestigingsklimaat. De rechtszekerheid in Nederland, eenvoud van het voorstel en de uitvoeringskosten zijn hierbij ook van belang. Complexe en continu veranderende wetgeving leidt er toe dat zowel de fiscus als de belastingplichtigen niet meer weten waar zij aan toe zijn, waardoor de rechtszekerheid afneemt. Daarbij leidt het tot hoge (uitvoerings)kosten voor alle partijen, waardoor investeren in Nederland minder gunstig is. Tevens heeft het element efficiëntie betrekking op de invloed van het voorstel op het midden- en kleinbedrijf (hierna: "MKB"), nationaal georiënteerde ondernemingen en zakelijke financiering. Het derde onderdeel van 'efficiëntie' is het voorkomen van economisch of juridisch dubbele belasting. Efficiëntie gaat dus over de gevolgen van het alternatief op het gedrag van alle belastingplichtigen. Als er gedragsreacties optreden is de oplossing van het ene probleem, mogelijk de oorzaak van een andere. Tot slot bestaat de primaire toets uit een derde vereiste, namelijk 'duurzaamheid'. De vraag die hier centraal staat is of de oplossing solide is en of het op lange termijn fiscaal gedreven overmatige financiering met behulp van vreemd vermogen voorkomt.

Hieronder ligt ik toe wat de grenzen zijn van mijn scriptie en kader ik het onderwerp dus af.

1.3 Afkadering

In deze scriptie streef ik een fiscaal-economische benadering na. Ik ga dan ook niet in op sociale wenselijkheid, politieke idealen en morele kwesties. Dergelijke factoren zijn subjectief en zullen per persoon of groep verschillen.

Ik focus mij in deze scriptie op de invloed die de ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen heeft op de investeringsbeslissing, belastingontwijking en verlaging van de belastingdruk van MNO's. In de inkomstenbelasting worden slechts kleinere ondernemingen belast. Ik ga dan ook

---

¹⁵ Studiecommissie Belastingstelsel (2010), 'Continuïteit en vernieuwing: Een visie op het belastingstelsel', p. 15.

niet in op de gevolgen in de inkomstenbelasting, samenwerkingsverbanden zonder rechtspersoonlijkheid en natuurlijke personen.

Wel toets ik de alternatieven aan het primaire en secundaire EU-recht. Ik zal mij hierbij beperken tot de verkeersvrijheden en de IR RL. Staatssteun en andere elementen van het primaire EU-recht laat ik buiten beschouwing. Ook ga ik in op verdragen ter voorkoming van dubbele belasting. Ik beperk mij hierbij tot de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011¹⁶, het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag.

1.4 Hoofdstukindeling

Om de hoofdvraag te beantwoorden onderzoek ik in hoofdstuk 2 eerst waardoor er een fiscale voorkeur voor vreemd vermogen bestaat in Nederland. Hierbij onderzoek ik ook de bedrijfseconomische redenen voor het aantrekken van vreemd vermogen en de empirisch aangetoonde invloed van het belastingstelsel op de omvang van het vreemd vermogen. Hiermee probeer ik inzicht te creëren in de aard en de omvang van het probleem. De voorgestelde alternatieven van deze scriptie moeten de huidige renteaftrekbeperkingen in de Nederlandse vennootschapsbelasting vervangen. Dit is de reden dat ik in hoofdstuk 3 de redenen achter de huidige renteaftrekbeperkingen onderzoek en wat de knelpunten van het huidige beleid van de wetgever zijn. In hoofdstuk 4 beschrijf ik de voorgestelde bronbelasting en toets ik dit aan het toetsingskader. In hoofdstuk 5 doe ik hetzelfde voor de voorgestelde uitbreiding. In hoofdstuk 6 vat ik alles samen en trek ik mijn conclusies.

---

¹⁶ Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, nr. 7.

2. De invloed van belastingen

2.1 Introductie

Door veranderingen in het belastingstelsel van een land kunnen MNO's gedragsreacties vertonen. Een aantal van deze gedragsreacties zijn in het kader van de belastingontwijkingsdiscussie die in deze scriptie centraal staat van belang. Allereerst kunnen er veranderingen in de algehele schuldpositie van een MNO plaatsvinden. Ook zijn er interne winstverschuivingen mogelijk. Tot slot kunnen MNO's bepaalde activiteiten verschuiven. Door middel van bestaande literatuur en publicaties onderzoek ik in dit hoofdstuk de omvang van deze drie mogelijke gedragsreacties. Hierbij beantwoord ik de volgende hoofdvraag:

“Welke invloed heeft een (vennootschaps)belastingstelsel op de financieringsbeslissing, verlaging van de belastingdruk en locatiekeuze van MNO's?”

In hoofdstuk 2.2 bespreek ik eerst de fiscale en bedrijfseconomische implicaties van schuldfinanciering. Om duidelijkheid te schetsen over de achterliggende redenen voor schuldfinanciering belicht ik zowel de fiscale en bedrijfseconomische voordelen als de nadelen van schuldfinanciering. De deelvraag die hierbij centraal staat is:

“Wat zijn de theoretische voordelen en nadelen van schuldfinanciering”

In hoofdstuk 2.3.2 en 2.3.3 bespreek ik verschillende empirische onderzoeken, waarin de reacties van MNO's op veranderingen in het effectieve belastingtarief centraal staan. In hoofdstuk 2.3.2 splits ik het belastingeffect op in twee delen. Het eerste effect is de verandering in de algehele schuldpositie van een concern als gevolg van belastingen. Het tweede effect is het optreden van winstverschuivingen tussen concernvennootschappen door middel van interne schuldfinanciering. In paragraaf 2.3.3 bespreek ik het effect van belastingen op de investeringsbeslissingen van MNO's. Hierbij staat de aantasting van het investeringsklimaat van een land centraal. De tweede deelvraag luidt:

“Welke gedragsreacties van MNO's door de fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen zijn aangetoond in de literatuur?”

In hoofdstuk 3 toon ik aan dat het investeringsklimaat voor de wetgever een belangrijke overweging is bij het opstellen van beleid en regelgeving. In de hoofdstuk en 4 en 5 bespreek ik de voorgestelde alternatieven en toets ik ze aan het toetsingskader. De resultaten van dit hoofdstuk gebruik ik binnen het secundaire toetsingskader. In dit toetsingskader toets ik onder andere de gevolgen van de voorgestelde alternatieven voor het Nederlandse vestigingsklimaat.

2.2 Voordelen en nadelen van schuldfinanciering

2.2.1 Inleiding

Om inzicht te geven in de verschillende redenen voor schuldfinanciering en om aan te tonen dat schuldfinanciering niet slechts belastingontwijking tot doel heeft, stel ik in deze paragraaf de theoretische voordelen en nadelen van schuldfinanciering centraal. Hierbij beantwoord ik de volgende hoofdvraag:

“Wat zijn de theoretische voordelen en nadelen van het financieren met behulp van vreemd vermogen?”

Hieronder verduidelijk ik eerst de verschillende fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen in Nederland. Vervolgens bespreek ik verschillende bedrijfseconomische theorieën, die inzicht geven in de niet-fiscale voor- en nadelen van schuldfinanciering. Tot slot beantwoord ik de deelvraag van deze paragraaf.

2.2.2 Fiscale aspecten van schuldfinanciering

De Mooij (2011)¹⁷ geeft aan dat de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen, ofwel de *debt bias*, leidt tot overmatige schuldfinanciering van vennootschappen. De belangrijkste reden die hij hiervoor geeft is dat rente in de meeste landen aftrekbaar is in de winstbelasting. Dividend is meestal niet aftrekbaar¹⁸. Ook in Nederland is rente voor de debiteur aftrekbaar in de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting. Nederland belast ingezeten natuurlijke personen over het uitgeleende bedrag normaliter in box 3 van de inkomstenbelasting¹⁹ tegen een tarief van 1,2 procent²⁰. Rente-inkomsten van in Nederland gevestigde vennootschappen zijn met maximaal 25 procent vennootschapsbelasting belast²¹. De rente-inkomsten van niet-ingezeten crediteuren blijven in principe onbelast.

Dividenduitkeringen zijn niet aftrekbaar voor de vennootschapsbelasting. Nederland heft wel over de dividendinkomsten van in Nederland gevestigde vennootschappen en natuurlijk personen. Deze heffing vindt effectief plaats in de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting, omdat de dividendbelasting in binnenlandse situaties een voorheffing is van deze belastingen. Nederland belast ingezeten natuurlijke personen hierdoor tegen een tarief 25 procent over de dividenden in box

---

¹⁷ R.A. de Mooij, 'Tax Biases to Debt Finance: Assessing the Problem, Finding Solutions', International Monetary Fund Fiscal Affairs Department 2012, p. 5-6.

¹⁸ R.A. de Mooij, 'Tax Biases to Debt Finance: Assessing the Problem, Finding Solutions', International Monetary Fund Fiscal Affairs Department 2012, p.5.

¹⁹ Dit kan in bepaalde gevallen afwijken. Denk hierbij aan de terbeschikkingstelling zoals bedoeld in art. 3.92 Wet IB 2001.

²⁰ Dit is een belastingtarief van 30 procent over een fictief rendement van 4 procent (art. 2.13 juncto art. 5.2 Wet IB 2001).

²¹ Art. 22 Wet VPB 1969.

2 of tegen een tarief van 1,2 procent over het geïnvesteerde bedrag in box 3²². In de vennootschapsbelasting zijn de dividendinkomsten van ingezeten vennootschappen in principe belast met een tarief van 25 procent, maar zijn deze door de toepassing van de deelnemingsvrijstelling van art. 13 Wet VPB 1969 vaak vrijgesteld. Voor niet-ingezeten vennootschappen vormt de Nederlandse dividendbelasting vaak een eindheffing. Echter, als de Moeder Dochterrichtlijn (hierna: “MD RL”) van toepassing is, zijn ook deze dividenden vrijgesteld van Nederlandse (bron)belastingen²³.

Door de hierboven besproken fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen bestaat er bij MNO's een voorkeur voor financieren via vreemd vermogen: een *debt bias*. Nederland betreft dividend als vennootschappelijke winst van de deelneming minimaal één keer in de Nederlandse heffing. De rente-inkomsten van niet-ingezeten vennootschappen zijn meestal onbelast. Daarbij kan de debiteur de rente aftrekken in de vennootschapsbelasting. Nederland heft effectief dus niets over rente-inkomsten, maar laat die heffing volledig over aan het buitenland.

2.2.3 Bedrijfseconomische aspecten van schuldfinanciering

Niet alleen de fiscale voorkeur bepaalt de financieringsstructuur, ook de bedrijfseconomische gevolgen zijn belangrijk. Zo wordt vreemd vermogen bijvoorbeeld simpelweg gebruikt om aan de financieringsbehoefte van de onderneming te voldoen. Het *working paper* van de Europese Commissie uit 2012 (hierna: “EC paper”)²⁴ legt de *tax bias* uit aan de hand van de theorie van Modigliani en Miller (1958)²⁵ (hierna: “MM 1958”). Het EC paper refereert ook aan een aantal andere belangrijke theorieën. Het EC paper dient als basis voor deze paragraaf.

Modigliani en Miller

In MM 1958 is het Modigliani en Miller Theorema (hierna: “MM Theorema”) ontwikkeld, dat bestaat uit twee proposities. De eerste propositie toont aan dat de waarde van een onderneming slechts afhangt van de balanswaarde van de activa en de door de onderneming genomen risico's. De verhouding eigen vermogen/vreemd vermogen (hierna: “*leverage*”) heeft geen invloed op de waardeontwikkeling van de onderneming. De ondernemingswaarde zonder *leverage* is daarom gelijk aan de ondernemingwaarde met een positieve *leverage*²⁶. Dit is weergegeven in Vergelijking 1:

---

²² Art. 2.12 en 2.13 Wet IB 2001.

²³ Richtlijn 2011/96/EU Van De Raad van 30 november 2011, *PbEU* 2011 L, 345/8 en Art. 4 Wet DB 1965.

²⁴ S. Fatica, T. Hemmelgarn en G. Nicodème, 'The Debt-Equity Tax Bias: consequences and solutions (working paper N.33)', European Commission Office for Official Publications of the European Communities 2012.

²⁵ F. Modigliani en M.H. Miller, 'The cost of capital, corporate finance and the theory of investment', *American Economic Review* 1958, Volume 48, Issue 3, p. 261-297.

²⁶ F. Modigliani en M.H. Miller, 'The cost of capital, corporate finance and the theory of investment', *American Economic Review* 1958, Volume 48, Issue 3, p. 269-270.

Vergelijking 1

$$V_L = V_U$$

Hierbij is V_L de waarde van de onderneming met *leverage*. V_U is de waarde van de onderneming zonder schuldfinanciering. MM 1958 gaat hierbij uit van een perfecte kapitaalmarkt en de afwezigheid van informatieasymmetrie, transactiekosten, faillissementskosten en belastingen.

Het EC paper beschrijft de tweede propositie van MM 1958 niet. Deze propositie geeft inzicht in de prijs van kapitaal en de opbrengsten van de investeerders. Deze propositie stelt dat *leverage* geen invloed heeft op de *Weighted Average Costs of Capital* (hierna: "WACC"). De WACC is als volgt:

Vergelijking 2

$$WACC = r_t = \frac{r_d D}{D + E} + \frac{r_e E}{D + E}$$

Hier is r_t het gewogen gemiddelde geëiste rendement over de totale financieringsbehoefte. r_d is het geëiste rendement van vreemd vermogen en r_e is het geëiste rendement over eigen vermogen. De marktwaarde van de aangetrokken schulden (D) plus de marktwaarde van het eigen vermogen (E) is weergegeven als $D + E$. Vergelijking 3 kan je daarom als volgt herschrijven:

Vergelijking 3

$$r_e = (r_t - r_d) \frac{D}{E} + r_t$$

Het door eigen vermogensverschaffers geëiste rendement (r_e) is in deze vergelijking afhankelijk van de *leverage* ($\frac{D}{E}$). Dit komt door de achtergesteldheid van aandeelhouders. Aandeelhouders ontvangen bij wanbetaling of faillissement als laatste hun investering terug. Daarbij stijgt het risico op wanbetaling en faillissement als er meer schulden worden aangetrokken. Aandeelhouders eisen een hoger rendement als er meer vreemd vermogen wordt aangetrokken. Kortom, als een onderneming meer 'goedkope' schulden aantrekt, wordt dit voordeel gecompenseerd door een stijging in het door de aandeelhouders geëiste rendement. De ondernemingswaarde blijft echter onveranderd²⁷.

In MM 1963²⁸ zijn de belastingvoordelen door de aftrekbaarheid van rente toegevoegd aan het MM Theorema. De ondernemingswaarde zonder schuldfinanciering is in dit model gelijk aan de

---

²⁷ F. Modigliani en M.H. Miller, 'The cost of capital, corporate finance and the theory of investment', American Economic Review 1958, Volume 48, Issue. 3, p. 271.

²⁸ F. Modigliani en M.H. Miller, 'Corporate income taxes and the cost of capital: A correction', American Economic Review 1963, Volume 53, Issue 3, p. 433-443.

ondernemingswaarde waarbij wel schuldfinanciering is toegepast plus de belastingvoordelen. Zij hebben Vergelijking 1 als volgt aangepast:

Vergelijking 4

$$V_L = V_U + tD$$

Het belastingvoordeel (hierna: “*tax shield*”) is gelijk aan het marginale belastingtarief (t) vermenigvuldigd met de totale marktwaarde van vreemd vermogen D . De waarde van V_L is in deze vergelijking altijd hoger dan de waarde van V_U , omdat de renteaftrek de waardeontwikkeling van de onderneming verstoort. De ondernemingswaarde wordt geoptimaliseerd als de onderneming slechts met schuld is gefinancierd.

Renteaftrek verstoort ook de tweede propositie van het MM Theorema. Vergelijking 3 is nu als volgt:

Vergelijking 5

$$r_e = (r_t - r_d)(1 - t) \frac{D}{E} + r_t$$

In deze vergelijking verlaagt de renteaftrek de belastingdruk, waardoor de nettowinst daalt en daarmee daalt ook het geëiste rendement op eigen vermogen. Uit het MM Theorema blijkt dus dat belastingen een versturende werking hebben op de financieringsbeslissing van ondernemingen.

In Miller (1977)²⁹ vindt weer een uitbreiding van het model plaats. In deze versie van het model is ook de heffing van de uiteindelijke aandeelhouder toegevoegd. De kapitaalskosten stijgen om voor de heffing van de uiteindelijke aandeelhouder te compenseren, omdat het netto geëiste rendement van deze investeerder niet verandert door belastingen³⁰. Het totale belastingvoordeel (t) splitst op in twee delen; de renteaftrek en de inkomstenbelasting.

Vergelijking 6

$$\text{Voordeel van schuldfinanciering} = \left(1 - \frac{(1 - t_{vpb})(1 - t_{ibe})}{1 - t_{ibv}}\right) D$$

Hierbij is t_{vpb} het vennootschapsbelastingtarief, t_{ibe} het inkomstenbelastingtarief op dividend en t_{ibv} het inkomstenbelastingtarief op rente-inkomsten. In twee situaties bestaat het voordeel van schuldfinanciering volledig uit de *tax shield* in de vennootschapsbelasting. Dit is het geval als er geen inkomstenbelasting wordt geheven en als de inkomstenbelasting voor dividend en rente gelijk is. De *tax shield* krimpt als dividend lager belast is dan rente. De ongelijke behandeling van rente en dividend bepaalt de financieringsvoorkeur, maar niet de ondernemingswaarde.

²⁹ M.H. Miller, ‘Debt and taxes’ *Journal of Finance* 1977, Volume 32, Issue 2, p. 261–275.

³⁰ R.A. Brealey, S.C Myers en F. Allen, *Corporate Finance*, USA: McGraw-Hill 2006, p. 474-475.

Control hypothesis for debt creation

Volgens het MM theorema kan een MNO vreemd vermogen niet gebruiken om de waarde van de onderneming te vergroten. Een MNO kan vreemd vermogen echter wel gebruiken om het management te disciplineren en risico's te beperken. Het gaat hier om de *control hypothesis for debt creation*³¹. In deze theorie staan de belangenverschillen tussen verschillende belanghebbenden van de onderneming centraal. De theorie gaat er vanuit dat de beloning van het management afhankelijk is van de groei van de onderneming. Het EC paper belicht de situatie dat er een grotere vrije kasstroom in de onderneming aanwezig is dan nodig om alle projecten met een positieve netto contante waarde (hierna: "NCW") te financieren³². In deze situatie kan het management de onderneming alleen laten groeien door middel van investeringen met een lage of negatieve NCW. Door dergelijke investeringen vergroot het management haar beloningen en haar 'macht', terwijl de boven haar optimale grootte uitgroeit³³. Koelewijn (2014)³⁴ beaamt dit en waarschuwt in zijn column dat ondernemingen niet moeten 'groeien om het groeien'. Groei is alleen goed als de onderneming er ook daadwerkelijk iets aan overhoudt. Hij geeft hierbij HEMA als voorbeeld. HEMA breidt uit in nieuwe markten en marktsegmenten. Hij vraagt zich af of deze groeistrategie een juiste is, omdat HEMA zowel diversificeert als uitbreidt in het buitenland. In het verleden hebben andere bedrijven ook dergelijke groeistrategieën gevolgd, waardoor zij te veel risico's namen en uiteindelijk veel verliezen leden. Hij noemt als voorbeeld SNS, Ahold en Vendex. Een grote vrije kasstroom kan er dus voor zorgen dat de onderneming boven haar optimale omvang uit groeit³⁵, waardoor het verstandig is om de vrije kasstromen af te romen. De aandeelhouders kunnen dit doen door aan de onderneming vreemd vermogen te verstrekken. Vreemd vermogen dwingt het management immers tot periodieke (rente)betalingen en het doen van aflossingen. Om het management te disciplineren en zichzelf van jaarlijkse liquiditeiten te voorzien, kunnen aandeelhouders dus vreemd vermogen aan de onderneming verstrekken³⁶.

---

³¹ M.C. Jensen, 'The agency costs of free cash flow: corporate finance and takeovers', *American Economic Review* 1986, Volume 76, Issue 2, p. 323-329.

³² M.C. Jensen, 'The agency costs of free cash flow: corporate finance and takeovers', *American Economic Review* 1986, Volume 76, Issue 2, p. 2.

³³ S. Fatica, T. Hemmelgarn en G. Nicodème, 'The Debt-Equity Tax Bias: consequences and solutions (working paper N.33)', European Commission Office for Official Publications of the European Communities 2012, p. 3-4.

³⁴ J. Koelewijn, 'Hema: groei om de groei' *Het Financieel Dagblad* 10 januari 2014, zie bijlage 1.

³⁵ Het is uiteraard ook mogelijk dat de rentebetalingen de waarde van de onderneming drukken, doordat er middelen in de vorm van rente wegvloeien uit de onderneming terwijl deze nodig zijn voor investeringen met een positieve netto contante waarde (bron: M.H. Miller, 'Debt and taxes' *Journal of Finance* 1977, Volume 32, Issue 2, p. 266).

³⁶ M.C. Jensen, 'The agency costs of free cash flow: corporate finance and takeovers', *American Economic Review* 1986, Volume 76, Issue 2, p. 1.

Nog een belangenverschil bestaat tussen schuldeisers en aandeelhouders en wordt besproken in Jensen (1986) en Harris en Raviv (1990)³⁷. Het geëiste rendement op eigen vermogen is hoger dan het geëiste rendement op vreemd vermogen. Schuldeisers kunnen bij wanbetaling immers het faillissement van een vennootschap aanvragen, waarna zij voorrang hebben bij de faillissementsuitkeringen. Dit heb ik hierboven bij de beschrijving van MM 1958 al besproken. Om op korte termijn een hoger rendement op eigen vermogen te behalen proberen de aandeelhouders het management te dwingen om hoge risico's te nemen. Het management kan er voor kiezen op lange termijn vreemd vermogen aan te trekken, zodat zij de belangen van de schuldeisers en de periodieke betalingsverplichtingen mee moeten wegen in hun beslissingen. Hierdoor verkleinen zij de macht van de aandeelhouders en wordt de continuïteit van de onderneming beschermd.

Hefboomeffect

Naast het disciplineren van het management en het beperken van risico's, kunnen schulden het zogenaamde hefboomeffect³⁸ creëren. Hierbij stijgt het relatieve rendement op eigen vermogen. Ik geef hieronder een aantal voorbeelden³⁹:

Uitgangssituatie

Financierings-
behoefte: 100

Rente: 5 procent

Aantal periodes: 1

Vergelijking 7

*Absoluut rendement eigen vermogen = totaal rendement –
rentepercentage * geïnvesteerd vreemd vermogen.*

Vergelijking 8

Relatief rendement eigen vermogen = $\frac{\text{absoluut rendement eigen vermogen}}{\text{geïnvesteerde eigen vermogen}}$.

Situatie 1a

EV: 50

Absoluut rendement eigen vermogen = $10 - 0,05 * 50 = 7,5$.

VV: 50

Relatief rendement eigen vermogen = $\frac{7,5}{50} = 15$ procent.

Rendement: 10

Situatie 1b

EV: 50

Absoluut rendement eigen vermogen = $15 - 0,05 * 50 = 12,5$.

VV: 50

Relatief rendement eigen vermogen = $\frac{12,5}{50} = 25$ procent.

Rendement: 15

---

³⁷ M. Harris en A. Raviv, 'Capital Structure and the Informational Role of Debt', Journal of Finance 1990, Volume 45, Issue 2, p. 321–349.

³⁸ T. Koller, M. Goedhart en D. Wessels, *Valuation* (University Edition), McKinsey & Company, Inc. 2005, p. 198.

³⁹ Uit eenvoud zijn mogelijke verschillen in het rentepercentage, de *opportunity costs* (de kosten van het niet uitvoeren van een andere activiteit) en dergelijke andere factoren die van belang kunnen zijn niet in overweging genomen.

Situatie 2a	$Absoluut\ rendement\ eigen\ vermogen = 10 - 0,05 * 75 = 6,25.$
EV: 25	$Relatief\ rendement\ eigen\ vermogen = \frac{6,25}{25} = 25\ procent.$
VV: 75	
Rendement: 10	

Situatie 2b	$Absoluut\ rendement\ eigen\ vermogen = 15 - 0,05 * 75 = 11,25.$
EV: 25	$Relatief\ rendement\ eigen\ vermogen = \frac{11,25}{25} = 45\ procent.$
VV: 75	
Rendement: 15	

Uit de vergelijking tussen voorbeeld 1a en 2a blijkt dat een toename in de *leverage* leidt tot een hoger rendement per geïnvesteerde eenheid. Uit de vergelijking tussen de voorbeelden 1a en 1b en tussen de voorbeelden 2a en 2b blijkt dat er een relatief groter deel van deze winsten aan de aandeelhouders toekomt als de winsten groeien. De reden hiervoor is dat rente in principe niet winstafhankelijk is, waardoor alle winst boven het rentebedrag toekomt aan de aandeelhouders. Als de onderneming verliezen lijdt is het omgekeerde het geval. Als een investering in haar geheel verloren gaat, zullen aandeelhouders het volledige geïnvesteerde bedrag verliezen. Als er mede met vreemd vermogen is gefinancierd komt een deel van het verlies uiteraard toe aan de schuldeisers. Dit is niet verder in een voorbeeld uitgewerkt. De *up side* wordt dus voor een groter deel naar de eigen vermogensverschaffers getrokken en de *down side* wordt beperkt. Toch maak ik een belangrijke aantekening bij deze theorie. Als een onderneming minder inkomsten behaalt en het de reserves moet aanwenden, kan de *leverage* sterk stijgen. Een goed voorbeeld is KPN. In de negentiger jaren had KPN gedurende een aantal jaren een lage *free cash flow*. Toch kon het bedrijf door de sterke beurskoers gemakkelijk extra schulden blijven aantrekken. In het begin van deze eeuw daalden de beurskoers snel. Hierdoor steeg de *leverage* snel en steeg het risico op wanbetaling⁴⁰.

Pecking Order Theorie

Naast het MM theorema, de *control hypothesis for debt creation* en de hefboomwerking noemt het EC-paper als laatst het informatie-effect van vreemd vermogen als bedrijfseconomische reden voor het aantrekken van vreemd vermogen. Het EC paper refereert hierbij aan Ross (1977)⁴¹ en Leland en Pyle (1977)⁴², die de Signaal Theorie hebben ontwikkeld. Deze theorie is de basis voor de *Pecking*

---

⁴⁰ T. Koller, M. Goedhart en D. Wessels, *Valuation* (University Edition), McKinsey & Company, Inc. 2005, p. 498-500.

⁴¹ S.A. Ross, 'The Determinants of Financial Structure: the incentive-signaling approach', *Bell Journal of Economics* 1977, nr. 8, p. 23-40.

⁴² H.E. Leland en D.H. Pyle, 'Informational Asymmetries, financial structure, and financial intermediation', *The Journal of Finance* 1977, Volume 32, Issue 2, p. 371-387.

*Order Theory*⁴³. Beide theorieën verklaren vermogensstructuren aan de hand van asymmetrische informatie. De *Pecking Order Theory* baseert zich op een informatievoordeel van het management ten opzichte van de andere actoren in de markt, waardoor er sprake is van asymmetrische informatie. Het management heeft bijvoorbeeld meer inzicht in de inkomensverwachtingen en genomen risico's. Het management geeft door haar beslissingen informatie en signalen aan de markt af, waardoor andere actoren geïnformeerd worden.

Als het management probeert om extern vreemd vermogen aan te trekken betekent dit mogelijk dat het management verwacht dat de onderneming voldoende liquide en solvabel blijft om aan haar terugbetalings- en renteverplichting te voldoen. Het kan echter ook een signaal zijn dat de onderneming intern niet voldoende financieringsmogelijkheden heeft. Een aandelenemissie kan zowel wijzen op een overwaardering van de aandelen als op negatieve winstverwachtingen. In het geval van een overwaardering kan het management de aandelen boven pari plaatsen en zo reserves opbouwen. Als het management negatieve winstverwachtingen heeft kan zij proberen om deze (deels) af te schuiven op nieuwe aandeelhouders. Een aandelenemissie signaleert dus in beide gevallen dat het management een negatiever beeld heeft van de onderneming dan dat de overige marktactoren hebben. De aankondiging van een aandelenemissie leidt hierdoor tot een daling van de aandelenkoers.

Om aan haar financieringsbehoefte te voldoen heeft het management de keuze tussen interne financiering, externe schuldfinanciering en eigen vermogen. Gegeven de bovenstaande gedragsreacties is er een bepaalde rangorde voor deze keuzes, de zogenaamde *pecking order*. Interne financiering heeft altijd de voorkeur, omdat externe financiering het signaal afgeeft dat de onderneming niet in staat is zelf voldoende middelen te genereren. Vervolgens heeft externe schuldfinanciering de voorkeur. Het management trekt pas eigen vermogen aan als het simpelweg niet mogelijk is om (extra) schulden aan te trekken, het rentepercentage zeer hoog is of risico's op wanbetaling te groot wordt. De *Pecking Order Theorie* geeft dus een verklaring voor de voorkeur van ondernemingen voor het aantrekken van vreemd vermogen.

---

⁴³ S. Myers en N. Majluf, 'Corporate Financing and Investment Decisions when Firms have information that Investors do not have', *Journal of Financial Economics* 1984, Volume 13, Issue 2, p. 187-221 en S. Myers, 'The Capital Structure Puzzle', *Journal of Finance* 1984, Volume 39, Issue 3, p. 575-592.

2.2.4 Conclusie: Voordelen en nadelen van schuldfinanciering

De vraag die met betrekking tot deze paragraaf is gesteld is de volgende:

Wat zijn de theoretische voordelen en nadelen van het financieren met behulp van vreemd vermogen?

Door de ongelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen hebben MNO's een fiscaal gedreven voorkeur voor financieren via vreemd vermogen. Dividenden zijn minimaal één keer in Nederland belast, terwijl rente in grensoverschrijdende gevallen vaak onbelast blijft. Door interne schuldfinanciering kan een MNO interne dividenduitkeringen beperken en een fiscaal voordeel behalen. Het MM theorema toont aan dat de waarde van een onderneming en de WACC in principe onafhankelijk zijn van de financieringsstructuur. Echter, door de renteaftrek optimaliseert een onderneming haar waarde als het volledig met vreemd vermogen gefinancierd is.

Er kleven naast de fiscale voordelen ook veel bedrijfseconomische voordelen aan schuldfinanciering. Zo kan een onderneming vreemd vermogen gebruiken om het management te disciplineren en risico's te beperken. Via het hefboomeffect kunnen aandeelhouders hun rendement per geïnvesteerde geldeenheid verhogen en verliezen afwentelen op de schuldeisers. Tot slot heb ik de *Pecking Order Theorie* toegelicht. Door de signalen die het management via haar financieringsbeslissingen aan de markt afgeeft, bestaat er een voorkeur voor schuldfinanciering.

Schuldfinanciering van MNO is niet alleen gebaseerd op fiscale voorkeuren. Het is echter wel duidelijk dat de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen een sterke invloed heeft op de *debt bias*. De voorgestelde oplossingen moeten deze *debt bias* verkleinen. De *debt bias* wordt immers ook deels veroorzaakt door bepaalde bedrijfseconomische factoren. Aan de hand van bestaande empirische onderzoeken en literatuur onderzoek ik in de volgende paragraaf wat de feitelijke gedragsreactie van MNO's is op veranderingen in het belastingsysteem.

2.3 De gedragsreactie van MNO's als gevolg van veranderingen in het belastingstelsel

2.3.1 Inleiding

In deze paragraaf bespreek ik verschillende bestaande empirische onderzoeken. Deze gaan over de veranderingen in de financieringsbeslissing van MNO's als gevolg van veranderingen in een belastingsysteem. Ook bespreek ik onderzoeken waarin de invloed van veranderingen in belastingsystemen op de locatiekeuze van activiteiten gemeten is. Hierbij beantwoord ik de volgende onderzoeksvraag:

“Welke gedragsreacties van MNO's door de fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen zijn aangetoond in de literatuur?”

2.3.2 De invloed van belastingen op de interne en externe schuldpositie

In deze paragraaf gebruik ik Huizinga et al (2008)⁴⁴ als uitgangspunt, omdat het een duidelijk inzicht geeft in de gedragsreactie van MNO's als gevolg van veranderingen in belastingstelsels. De auteurs bepalen de optimale schuldpositie (*leverage*) van MNO's aan de hand van internationale belastingfactoren, zoals de renteaftrek en het statutair tarief. Daarbij veronderstellen zij dat MNO's streven naar de waardeoptimalisatie van hun onderneming. Zij splitsen de optimale schuldpositie van de dochtervennootschap in het bronland op in drie delen:

1. Het '*country-specific fixed effect*': de optimale schuldpositie waarbij slechts bedrijfseconomische factoren een rol spelen;
2. Het '*domestic effect of taxation*': de invloed van verschillen in effectieve belastingtarieven op het extern aangetrokken vreemd vermogen van het concern;
3. Het '*debt shifting effect*': de invloed van verschillen in effectieve belastingtarieven op de optimale schuldpositie van de dochteronderneming in de belastingjurisdictie.

In het onderzoek hebben zowel het *domestic effect* als het *debt shifting effect* een significante invloed op de schuldpositie van de MNO. Het '*country-specific fixed effect*' is een constante factor en geen gedragsreactie als gevolg van het belastingstelsel. Deze constante zal ik dan ook niet verder bespreken, waardoor ik hieronder slechts in ga op de twee andere effecten.

Domestic effect of taxation

Het *domestic effect of taxation* (Vergelijking 9) berekent de invloed van veranderingen in het belastingstelsel van bronland i op de schuldpositie van vennootschappen die in dat land gevestigd zijn. Andere landen zijn hierbij niet in overweging genomen.

---

⁴⁴ H. Huizinga, L. Laeven en G. Nicodème, 'Capital structure and international debt shifting', Journal of Financial Economics/ Elsevier 2008, Volume 88, Issue 1, p. 88-118.

Vergelijking 9

$$\text{Verandering optimale schuldpositie} = \beta * \text{verandering belastingtarief in bronland } i$$

De standaarddeviatie (nauwkeurigheid) van het effectieve belastingtarief in bronland i is 0,06⁴⁵ en de waarde van β is 0,162. β Geeft de invloed weer van de verandering in het belastingtarief van bronland i op de optimale schuldpositie van de onderneming. Als het belastingtarief van land i met één standaarddeviatie verandert, verandert de schuldpositie van het concern in land i als volgt:

$$\text{Verandering in de optimale schuldpositie} = 0,162 * 0,06 = 0,00972$$

Dit betekent dat de schuldpositie van een vennootschap met ongeveer één procent toeneemt als het effectieve belastingtarief in het bronland met 6 procent stijgt. Ramb en Weichenrieder (2005)⁴⁶ bevestigen dat deze invloed zeer beperkt is, zij vinden een waarde van vrijwel nul. Ook De Mooij (2011) vindt geen effect. Dit kan echter ook veroorzaakt worden doordat ook de niet-rentedragende schulden onderdeel zijn van dit onderzoek. Niet-rentedragende schulden reageren uiteraard niet op veranderingen in het belastingtarief, omdat er geen rente kan worden afgetrokken.

Debt shifting effect

Het *debt shifting effect* heeft betrekking op verschillen in effectieve belastingtarieven tussen landen en meet de internationale winstverschuivingen door middel van schuldfinanciering. Als beleidsmakers dit effect negeren, negeren zij een groot deel van het totale effect van veranderingen in belastingssystemen. Het model wijst uit eenvoudig het *debt shifting effect* in gelijke mate toe aan de deelneming en de moedervenootschap, doordat zij uit eenvoudig evenveel activa bezitten. In Vergelijking 10 is het *debt shifting effect* weergegeven.

Vergelijking 10

$$\begin{aligned} &\text{Verandering in de optimale schuldpositie van de deelneming} \\ &= \text{bèta} * \text{verandering in het belastingtarief in het bronland} \\ &* \text{deel van het effect dat aan de dochtervenootschap kan worden toegeschreven} \end{aligned}$$

De bèta van het *debt shifting effect* is gelijk aan 0,13 en de standaarddeviatie van het effectieve belastingtarief in land i is 0,06. Als het belastingtarief van het bronland met één standaarddeviatie verandert, verandert de schuldpositie van de deelneming met 0,39 procent:

$$\text{Verandering in de optimale schuldpositie van de deelneming} = 0,13 * 0,06 * 0,5 = 0,39$$

---

⁴⁵ Dit houdt in dat bij een normale verdeling ongeveer 68,2 procent van de berekende waarden niet meer afwijkt dan 0,06 procent van de werkelijke waarden.

⁴⁶ F. Ramb and A.J. Weichenrieder, 'Taxes and the Financial Structure of German Inward FDI', Kiel Institute for World Economics 2005, DOI: 10.1007/s10290-005-0051-7.

Ook Buettner et al (2011)⁴⁷ vinden een dergelijk effect. Door een verandering van 10 procentpunten in het effectieve belastingtarief in het bronland constateren zij een stijging van de *leverage* van de dochtervennootschap van 0,358 procentpunten. Schwartz (2009)⁴⁸ doet onderzoek naar MNO's met moedervennootschappen in de Verenigde Staten van Amerika (hierna: "VS"). Als de belastingdruk in het bronland hoger is dan in de VS, stijgt de *leverage* in het bronland. Een verhoging van 1 procentpunt van het statutaire tarief in het bronland heeft een verslechtering van de *leverage* van 3,4 procentpunten tot gevolg. Daarnaast hebben deelnemingen met een directe moedervennootschap in de VS een relatief hoge *leverage*. Dit komt door de hoge lasten in de VS. Grubert en Mutti (1991)⁴⁹ vinden resultaten die in lijn zijn met deze conclusies. Uit het onderzoek blijkt dat als een land een marginaal belastingtarief kent van 40 procent, MNO's gemiddeld een winst van 5,6 procent van de omzet aangeven. Als een land een marginaal belastingtarief kent van 20 procent, geven MNO's gemiddeld een winst van 12,6 procent van de omzet aan⁵⁰. Hines en Rice (1994)⁵¹ bevestigen deze relatie in een vergelijkbaar onderzoek. Een verhoging van één procent in het marginale belastingtarief laat de aangegeven winst in een land dalen met drie procent⁵². MNO's geven dus veel minder winst aan als het marginale belastingtarief stijgt. Dit duidt op het drukken van winsten door middel van bijvoorbeeld schuldfinanciering. Desai, Foley en Hines (2004) ondersteunen deze conclusies ook. Zij tonen empirisch aan dat de *leverage* van een vennootschap stijgt met 2,8 procent, als het belastingtarief in het bronland met 10 procent stijgt. Interne winstverschuivingen van MNO's zijn de hoofdoorzaak van dit effect⁵³.

Een samenvattend onderzoek is dat van De Mooij (2011)⁵⁴. Door het samenvoegen van verschillende onderzoeken heeft hij de belastingelasticiteit van vreemd vermogen berekend. Dit is de procentuele verandering van vreemd vermogen ten opzichte van de totale activa (*leverage*) als gevolg van een verandering van één procent in het belastingtarief. Het model is simpel en ziet er als volgt uit:

Vergelijking 11

$$\varepsilon_{td} = \alpha + \beta X + e$$

⁴⁷ T. Buettner, M. Overesch en G. Wamser, 'Tax Status and Tax Response Heterogeneity of Multinationals debt Finance' *FinanzArchiv / Public Finance Analysis* 2011, Volume. 67, Issue 2, p. 103-122.

⁴⁸ P. Schwarz, 'Tax avoidance strategies of American multinationals: an empirical analysis', *Managerial and Decision Economics*, Volume 30, Issue 8, p. 539-549.

⁴⁹ H. Grubert en J. Mutti, 'Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making', *Review of Economics and Statistics* 1991, Volume 73, Issue 2, p. 285-293.

⁵⁰ H. Grubert en J. Mutti, 'Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making', *Review of Economics and Statistics* 1991, Volume 73, Issue 2, p. 288.

⁵¹ J.R. Hines en E.M. Rice, 'Fiscal paradise: Foreign tax havens and American business', *Quarterly Journal of Economics* 1994, Volume 109, Issue 1, p. 149-182.

⁵² J.R. Hines en E.M. Rice, 'Fiscal paradise: Foreign tax havens and American business', *Quarterly Journal of Economics* 1994, Volume 109, Issue 1, p. 162.

⁵³ M. A. Desai, C. F. Foley en J. R. Hines Jr., 'A multinational perspective on capital structure choice and internal debt markets', *The Journal of Finance* 2004, Volume 59, Number 6, p. 2452.

⁵⁴ R.A. de Mooij, 'The Tax Elasticity of Corporate Debt: A Synthesis of Size and Variations', International Monetary Fund Fiscal Affairs Department, WP/11/95.

Waarbij ε_{td} de belastingelasticiteit is en X een vector van de karakteristieken van de verschillende onderzoeken. De kleinste-kwadratenregressie (*Weighted Least Squares*) deelt de invoer vanuit de verschillende onderzoeken door de bijhorende standaarddeviaties. Onderzoeken met een nauwkeuriger resultaat krijgen op deze manier meer gewicht in het onderzoek. De gemeten belastingelasticiteit heeft een waarde van 0.5 - 0.7⁵⁵. Dit houdt in dat er een verandering in de *leverage* van 0.17 tot 0.28 procentpunten optreedt door een verandering in het belastingtarief van één procent. Dit effect groeit als er meer recente data worden gebruikt, wat een indicatie is dat belastingontwijking door interne schuldfinanciering op steeds grotere schaal plaatsvindt. Dit is logisch in het licht van de technologische ontwikkelingen en het steeds 'vluchtigere' kapitaal.

Derde landen

Het *debt shifting* effect heeft niet alleen betrekking op winstverschuiving tussen de moeder en dochtervennootschappen. Huizinga et al (2008) tonen winstverschuivingen aan naar landen waar het concern andere vennootschappen gevestigd heeft of kan vestigen. Ook Ramb en Wiechenrieder (2005) bevestigen de relatie tot derde landen. Zij onderzoeken interne winstverschuivingen als gevolg van veranderingen in effectieve belastingtarieven. Het onderzoek vindt significante effecten in de relatie tussen in Duitsland gevestigde deelnemingen en hun indirecte moedervernootschappen. Als het belastingtarief in Duitsland met 10 procentpunt toeneemt stijgt de *leverage* met 1,37 procentpunten. Clausing (2009)⁵⁶ meet de relatie tussen de belastbare winst van vennootschappen in de VS en vergelijkt deze met die van gelieerde vennootschappen in andere landen. Als het belastingtarief van een land één procentpunt lager is dan in de VS, verschuift 0,5 procentpunt van de winst naar dit land ten kosten van de belastbare winst in de VS.

Brievenbusmaatschappijen in Nederland zijn een voorbeeld van winstverschuivingen naar derde landen. Brievenbusmaatschappijen zijn vennootschappen zonder enige Nederlandse substance, oftewel reële activiteiten in Nederland. Dergelijke maatschappijen schaden het Nederlandse vestigingsklimaat⁵⁷. Het SEO Economisch Onderzoek⁵⁸ schat de omvang van de rentestromen die door Nederland naar laagbelaste jurisdicties stromen op EUR 1,3 miljard tot EUR 3,8 miljard per jaar. Dit staat gelijk aan maximaal 37 procent van de totale rentestromen in Nederland. Het onderzoek schat de bijhorende belastingontwijking op EUR 150 miljard⁵⁹. Ook de OESO heeft onderzoek gedaan

---

⁵⁵ Dit verschil in waarden komt voort uit de verschillende manieren om vreemd vermogen te meten.

⁵⁶ K.A. Clausing, 'Multinational firm tax avoidance and tax policy', *National Tax Journal* 2009, Volume 62, Issue 4, p. 703-725.

⁵⁷ Broekhuizen, K. 'Vestigingsklimaat Nederland lijdt onder verdachtmakingen', *Het Financieele Dagblad*, 12 juni 2014 (zie bijlage 2).

⁵⁸ M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, 'Uit de schaduw van het bankwezen', Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek 2013, SEO-rapport nr. 2013-31.

⁵⁹ M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, 'Uit de schaduw van het bankwezen', Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek 2013, SEO-rapport nr. 2013-31, p. 88.

naar belastingontwijking in Nederland. Zij geven het aantal investeringen in Nederland dat via *Special Purpose Entities* (hierna: "SPE's") plaatsvindt weer. SPE's zijn entiteiten die geen enkele reële activiteiten hebben in Nederland, dus niet voldoen aan de *substance* vereisten. In 2011 waren de inkomstenstromen in door in Nederland gelegen SPE's USD 2,625 miljard. Deze bijhorende uitwaarde stroom had een waarde van USD 3,023 miljard⁶⁰. Deze waarden hebben in tegenstelling tot de cijfers van de SEO geen specifieke betrekking op belastingontwijking door middel van schuldfinanciering, waardoor ze veel hoger zijn dan de belastingontwijking die onderwerp is van deze scriptie.

Kosten

De OESO en de EU menen dat interne winstverschuivingen overheidsinkomsten reduceren⁶¹. Clausing (2009) doet onderzoek naar deze gemiste overheidsinkomsten. Clausing (2009) concludeert dat belastingontwijking door winstverschuivingen een inkomstenderving van USD 180 miljard voor de overheid van de VS tot gevolg heeft. Dit is 35 procent van de vennootschapsbelastingen in de VS. Door het verschuiven van operationele activiteiten loopt dezelfde overheid jaarlijks 'slechts' USD 80 miljard mis, wat gelijkstaat aan 15 procent van de vennootschapsbelasting. Deze laatstgenoemde belastingontwijking is veel lager dan de belastingontwijking door winstverschuivingen. Huizinga et al (2008) sluiten een *dead weight loss*⁶² door de schuldallocatie niet uit. Dit houdt in dat de overheid en de MNO gezamenlijk minder opbrengst genereren dan het geval zou zijn geweest als er geen winstverschuivingen zouden zijn opgetreden. Een verklaring hiervoor is dat overheden de gemiste inkomsten afwentelen op andere sectoren, die ieder weer een eigen gedragsreactie vertonen.

Conclusie: De invloed van belastingen op de interne en externe schuldpositie

Veranderingen in het belastingstelsel van het bronland hebben veel effect op winstverschuivingen door schuldfinanciering. Het effect lijkt in de tijd te groeien door de flexibiliteit van kapitaal. Daarnaast kan een MNO winsten verschuiven naar andere landen dan daar waar de moedervenootschap en de deelneming zijn gevestigd⁶³. Het effect op extern aangetrokken vreemd vermogen is beperkt. Deze resultaten vertellen echter niets over de gevolgen van de gedragsreacties. Een kleine verandering in de algehele schuldpositie kan grote gevolgen hebben op de solvabiliteit, liquiditeit en continuïteit van een onderneming. Als een geheel concern door een kleine verandering

---

⁶⁰ OECD Publishing (2013), 'Addressing Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264192744-en>, p. 18.

⁶¹ OECD Publishing (2012), 'Hybrid mismatch arrangements: tax policy and compliance issues', p. 5, punt. 5 en Europese Commissie, 'Commission recommendation on aggressive tax planning', Brussel: C(2012) 8806, p. 2 punt 5.

⁶² H.S. Rosen en T. Gayer, *Public Finance* (International Edition), McGraw-Hill 2008, p. 331.

⁶³ Zo kan een concern bijvoorbeeld gemakkelijk in een derde land een vennootschap oprichten en daar de inkomsten laten neerslaan. Op die manier hebben alle belastingstelsels van deze mogelijke derde landen invloed op de opgegeven winst in het bronland en het vestigingsland van de moedervenootschap en het effectief geheven belastingtarief van het concern.

moet herstructureren, over moet gaan tot ontslagen of in het ergste geval failliet gaat, heeft de verandering in de effectieve belastingdruk uiteindelijk toch nog grote gevolgen.

2.3.3 De invloed op de allocatiebeslissing van operationele activiteiten

Naast winstverschuivingen kunnen MNO's ook operationele activiteiten verschuiven. Hierdoor kan werkgelegenheid verloren gaan. Devereux et al (2002)⁶⁴ constateren dat EU overheden reageren op de gevolgen van de technologische ontwikkelingen. Door deze technologische ontwikkelingen zijn er weinig kosten gemoeid met het verschuiven van activiteiten. De lidstaten hervormen hun belastingstelsel om investeringen van (in het bijzonder) MNO's aan te trekken. Belastingtarieven worden hiervoor verlaagd. Om belastingontwijking en grondslagerosie te voorkomen treffen zij tevens grondslagverbredende maatregelen⁶⁵. Uiteindelijk treedt er in veel gevallen een verlaging van de effectieve belastingdruk voor MNO's op, waardoor MNO's voordeliger kunnen investeren.

Devereux en Griffith (2003)⁶⁶ zijn (één van) de eersten die daadwerkelijk een significant effect van het belastingstelsel op de locatiebeslissing voor een operationele investering vinden. Twee economische basisprincipes vormen de basis van hun onderzoek. Het gemiddelde effectieve belastingtarief bepaalt de economische meerwaarde van een investering, waardoor dit tarief bepalend is voor de locatie van de investering. Het marginale effectieve belastingtarief bepaalt de economische meerwaarde van een extra geïnvesteerde geldeenheid en heeft daardoor invloed op de totale omvang van een investering. Helaas geeft het artikel alleen een intuïtie en worden er geen cijfers genoemd.

Ook Schwartz (2009)⁶⁷ onderzoekt het effect van belastingen op operationele investeringen. Een verandering van 10 procentpunt in het gemiddelde effectieve belastingtarief van een land heeft een daling van 0,9 procentpunt van de buitenlandse investeringen tot gevolg. Dit effect is dus beperkt. Schwartz (2009) beschrijft hiernaast een theorie. Het investeringsklimaat voor operationele investeringen is voornamelijk bepaald door bedrijfseconomische omstandigheden, zoals het opleidingsniveau van de beroepsbevolking. De belasting tast het investeringsklimaat pas aan als MNO's niet in staat zijn de belastingen effectief te ontwijken. Door belastingontwijking niet effectief te bestrijden blijven investeringen in het bedrijfseconomisch meest optimale land mogelijk.

---

⁶⁴ M.P. Devereux, R. Griffith, A. Klemm, M. Thum en M. Ottaviani, 'Corporate Income Tax Reforms and International Tax Competition', *Economic Policy* 2002, Volume 17, Issue 35, p. 449-495.

⁶⁵ OECD Publishing (2013), 'Addressing Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264192744-en>, p. 17.

⁶⁶ M.P. Devereux en, R. Griffith, 'Evaluating tax policies for location decisions', *International Tax and Public Finance* 2003, Volume 10, p. 107-126.

⁶⁷ P. Schwarz, 'Tax avoidance strategies of American multinationals: an empirical analysis', *Managerial and Decision Economics* 2009, Volume 30, Issue 8, p. 539-549.

Dharmapala en Riedel (2013)⁶⁸ vinden geen bewijs voor de invloed van het belastingstelsel op de locatiebeslissing van operationele investeringen door MNO's. Dit lijkt de theorie van Schwartz (2009) te bevestigen. De uitkomst van dit onderzoek kan ook betekenen dat ondernemingen zich niet laten leiden door de fiscaliteit als het gaat om de locatiekeuze van operationele activiteiten. Een investering vindt plaats in een land met de meest gunstige bedrijfseconomische factoren en een positieve NCW. Tot slot refereert Schwartz aan het onderzoek van Clausing (2009), die de invloed van belastingen op het investeringsklimaat meet aan de hand van werkgelegenheid. Clausing (2009) toont aan dat de invloed van belastingen op interne winstverschuivingen twee keer zo groot is als de invloed op het vestigingsklimaat.

Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat de fiscaliteit het investeringsklimaat van landen slechts beperkt aantast. De gedragsreactie van MNO's op veranderingen in het belastingstelsel hebben dan ook voornamelijk betrekking op interne winstverschuivingen. Een verhoging van de belastingdruk voor MNO's door middel van een bronbelasting of uitbreiding van de belastingplicht zal waarschijnlijk weinig invloed hebben op het vestigingsklimaat voor operationele activiteiten, maar het zou een aanzienlijke invloed kunnen hebben op winstverschuivingen. Toch moet men voorzichtig zijn met deze bewering. Zo zou het effect van het belastingstelsel bijvoorbeeld landspecifiek kunnen zijn.

In de conclusie hieronder beantwoord ik de tweede subvraag van dit hoofdstuk. Daarna geef ik een conclusie met betrekking tot het gehele hoofdstuk.

---

⁶⁸ D. Dharmapala en N. Riedel, *'Earnings shocks and tax motivated income shifting: evidence from European multinationals'*, Journal of Public Economics, Elsevier 2013, Volume 97, Issue C, p. 95-107.

2.3.4 Conclusie: De gedragsreactie van MNO's als gevolg van veranderingen in het belastingstelsel

De vraag die centraal staat in deze paragraaf is de volgende:

“Welke gedragsreacties van MNO's door de fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen zijn aangetoond in de literatuur?”

Uit empirisch onderzoek is aangetoond dat er feitelijke gedragsreacties optreden bij MNO's door veranderingen in de (effectieve) belastingheffing in een land. De voorgestelde bronbelasting op interest en uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht laten de effectieve belastingheffing van MNO's stijgen. Dit heeft waarschijnlijk een grote invloed op de interne schuldfinanciering. Door het effect op derde landen, beperkt de verhoging van het effectieve belastingtarief ook het gebruik van vennootschappen zonder reële activiteiten. Het effect van belastingen op extern aangetrokken vreemd vermogen is slechts beperkt. Deze conclusie geeft echter geen inzicht in de gevolgen van de gedragsreacties. Een kleine verandering in de algehele schuldpositie kan grote gevolgen hebben op de solvabiliteit, liquiditeit en continuïteit van een onderneming. Bijvoorbeeld in het geval van faillissement van een concern door een kleine verandering in de schuldpositie, heeft de verandering in de effectieve belastingdruk grote gevolgen. De angst dat schuldfinanciering extra risico's op wanbetaling meebrengt is dus gegrond.

Ik heb ook de invloed van belastingen op de locatiebeslissing van operationele activiteiten getoetst. In hoofdstuk 3 toon ik aan dat het Nederlandse investeringsklimaat een zeer belangrijke factor is voor de wetgever bij het opstellen van antimisbruikwetgeving. Echter, een verhoging van de effectieve belastingdruk lijkt weinig effect te hebben op de operationele activiteiten van een MNO in een land. Deze keuze nemen MNO's voornamelijk aan de hand van bedrijfseconomische factoren.

Veranderingen in het belastingstelsel tasten voornamelijk interne winstverschuivingen aan. Ook kan een verhoging van de effectieve belastingdruk leiden tot minder risicovolle schuldposities van het concern. De belastingen lijken het vestigingsklimaat slechts beperkt aan te tasten. Dit biedt perspectief voor de voorgestelde bronbelasting en de voorgestelde uitbreiding.

In de volgende paragraaf beantwoord ik de hoofdvraag van deze paragraaf en geef ik een algemene conclusie van dit hoofdstuk.

2.4 Conclusie

De hoofdvraag die aan het begin van deze paragraaf is gesteld is de volgende:

“Welke invloed heeft een belastingsysteem op de financieringsbeslissing, verlaging van de belastingdruk en locatiekeuze van MNO's?”

Deze vraag heb ik beantwoord aan de hand van twee deelvragen die ik in hoofdstuk 0 en 0 heb beantwoord. Het Nederlandse belastingsysteem leidt tot een *debt bias* door de verschillende behandeling van rente en dividend. In het Nederlandse belastingstelsel is dividend altijd minimaal één keer belast als vennootschappelijke winst van de deelneming. Rente is in grensoverschrijdende gevallen vaak in het geheel onbelast. Bedrijfseconomische voordelen van schuldfinanciering versterken de *debt bias*, zoals de hefboomwerking en het signaaleffect. Uit empirisch onderzoek blijkt dat belastingstelsels interne winstverschuivingen beïnvloeden. Ook is er een beperkt effect op de extern aangetrokken schulden en het Nederlandse investeringsklimaat. De voorgestelde oplossingen van deze scriptie verhogen de effectieve belastingheffing voor MNO's, wat winstverschuivingen waarschijnlijk het sterkst beïnvloeden. Belastingen beïnvloeden slechts beperkt overmatige schuldfinanciering van het gehele concern. Toch kan een verhoging van het effectieve belastingtarief deze overmatige schuldfinanciering verder beperken. Tot slot is geconcludeerd dat het Nederlandse vestigingsklimaat waarschijnlijk niet zwaar wordt aangetast door stijgingen van de effectieve belastingdruk. MNO's baseren de locatiekeuze voor operationele activiteiten voornamelijk op bedrijfseconomische factoren, zoals het opleidingsniveau van de beroepsbevolking.

In het volgende hoofdstuk bespreek ik het huidige stelsel van renteaftrekbepalingen, die de wetgever heeft ingevoerd om belastingontwijking en grondslagerosie tegen te gaan.

3. Huidige oplossingen om overmatige renteaftrek te voorkomen

3.1 Introductie

In het voorgaande hoofdstuk heb ik de invloed van het belastingstelsel op het gedrag van MNO's onderzocht. In Nederland ontstaat de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen, doordat Nederland dividend altijd minimaal één keer belast en rente in grensoverschrijdende gevallen vaak onbelast is. Daarnaast heb ik onderzocht wat de bedrijfseconomische achtergrond is van de voorkeur voor financiering met vreemd vermogen. Denk hierbij onder andere aan het hefboomeffect en het signaaleffect van vreemd vermogen. Vervolgens heb ik door middel van bestaande empirische onderzoeken de feitelijke gedragsreactie van MNO's onderzocht. Veranderingen in het effectieve belastingtarief hebben slechts beperkt invloed op de hoeveelheid extern aangetrokken schulden en het vestigingsklimaat van een land. Deze veranderingen hebben voornamelijk invloed op interne schuldfinanciering waardoor winstverschuivingen binnen het concern optreden. Dit leidt zowel tot uitholling van de Nederlandse heffingsgrondslag als tot hogere risico's. De wetgever heeft op veel manieren geprobeerd om overmatige schuldfinanciering in Nederland te voorkomen, maar dit is niet effectief gebleken. De hoofdvraag die ik in dit hoofdstuk beantwoord is:

“Hoe probeert de wetgever belastingontwijking te ontgaan die ontstaat door het financieren met vreemd vermogen en waar bevinden zich de knelpunten in de hiervoor gevonden oplossingen?”

In dit hoofdstuk bespreek ik slechts de renteaftrekbeperkingen die specifiek tot doel hebben belastingontwijking door middel van schuldfinanciering te ontgaan. Het gaat hier om art. 10 lid 1 onderdeel d, art. 10a, art. 10b, art. 13l en art. 15ad Wet VPB 1969. Ook bespreek ik een aantal vervallen bepalingen als dit bijdraagt aan het beantwoorden van de hoofdvraag van dit hoofdstuk. Ik ga voornamelijk in op de eventuele tekortkomingen van deze renteaftrekbeperkingen. Daarbij leg ik de focus vooral op de vraag of de bepaling haar doel bereikt en of er een eventuele *overkill* of *underkill* van toepassing is. In het geval van een *overkill* gaat de bepaling verder dan noodzakelijk en in het geval van een *underkill* blijven er mogelijkheden bestaan om belastingen te ontwijken. Het doel van dit hoofdstuk is dus niet om een uitgebreid overzicht te geven van de bestaande antimisbruikmaatregelen, de werking van deze maatregelen of hun ontstaansgeschiedenis.

In art. 8b Wet VPB 1969 is het *at arm's length* beginsel vastgelegd, waardoor onderlinge verrekenprijzen voor belastingdoeleinden worden gecorrigeerd naar zakelijke prijzen. In art. 8c Wet VPB 1969 is het Nederlandse *substance*-vereiste vastgelegd, waardoor transacties zonder reële betekenis niet binnen de Nederlandse heffingsgrondslag vallen. Deze twee bepalingen leiden in sommige gevallen tot een renteaftrekbeperking. Het beperken van renteaftrek is echter niet het hoofddoel van deze bepalingen. Daarom bespreek ik ze in dit hoofdstuk verder niet. In hoofdstuk 4

en 5 bespreek en toets ik de voorgestelde bronbelasting en de voorgestelde uitbreiding. Hierbij zal blijken dat deze twee alternatieven voor de huidige renteaftrekbeperkingen niet leiden tot het vervallen van de huidige art. 8b en 8c Wet VPB 1969.

3.2 Huidige oplossingen voor het probleem

Art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969

Per 1 januari 2002 is art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 (oud) ingevoerd. Deze bepaling was de eerste renteaftrekbeperking die specifiek tot doel had grondslagerosie door middel van hybride instrumenten te bestrijden. Het was een codificatie van de jurisprudentie van de Hoge Raad, die misbruikconstructies met hybride instrumenten beperkte. Rente en de waardemutaties waren op grond van de bepaling niet aftrekbaar in de vennootschapsbelasting als de betreffende lening feitelijk als eigen vermogen fungeerde. Om te bepalen of dit het geval was werd gekeken naar de winstafhankelijkheid van de vergoeding, de looptijd van de lening en achterstelling van de crediteuren. De bepaling was door de zeer casuïstische opgezet niet doelgericht genoeg. Er was immers nog veel ruimte voor belastingontwijking⁶⁹. Ook was de bepaling zeer complex en bestond er veel onduidelijkheid over de invulling van een aantal begrippen, zoals ‘vergoeding’ en ‘winstafhankelijk’⁷⁰. De bepaling was daardoor niet efficiënt. Door de beperkte doelgerichtheid en efficiëntie is in 2007 voor een meer algemene benadering gekozen⁷¹, waarbij er geen specifieke eisen aan leningen worden gesteld in de wettekst. De huidige bepaling beperkt de renteaftrek voor zogenaamde deelnemerschapsleningen⁷², waarbij de jurisprudentie van de Hoge Raad leidend is.

Een deelnemerschapslening is een lening die onder zodanige voorwaarden is aangegaan dat deze feitelijk functioneert als eigen vermogen van de belastingplichtige⁷³. In principe is in de vennootschapsbelasting de civielrechtelijke vorm van een lening beslissend voor de behandeling van een lening⁷⁴. Van deze hoofdregel wordt afgeweken als een lening onder zodanige voorwaarden is verstrekt, dat de schuldeiser in zekere mate deel heeft in het kapitaal van de schuldenaar. Dit is het geval als er aan drie voorwaarden is voldaan. De eerste voorwaarde is dat de vergoeding winstafhankelijk is. Daarnaast moet de schuld achtergesteld zijn bij alle concurrente schuldeisers. De derde voorwaarde is dat de schuld geen vaste looptijd heeft, maar slechts opeisbaar is bij faillissement, surséance van betaling of liquidatie⁷⁵. Hierbij komt aan een vaste looptijd van meer dan

---

⁶⁹ De bepaling was dan ook niet specifiek gericht op ontwijkingsconstructies van MNO's. Zie: J. van Strien, *Renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting* (FM nr. 119), Deventer: Kluwer 2007, paragraaf 4.2.2.

⁷⁰ J. van Strien, *Renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting* (FM nr. 119), Deventer: Kluwer 2007, paragraaf 4.4.

⁷¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3, p. 18–19.

⁷² Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3, p. 47.

⁷³ Art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969.

⁷⁴ HR 11 maart 1998, nr. 32.249, *BNB* 1998/208.

⁷⁵ HR 11 maart 1998, nr. 32.249, *BNB* 1998/208, r.o. 3.3.

50 jaar geen zelfstandige betekenis toe⁷⁶. Overigens heeft de bepaling volgens de staatssecretaris⁷⁷ geen betrekking op de schijnlening en de bodemozeputlening⁷⁸. Deze specifieke eisen maken de huidige bepaling net als haar voorganger zeer casuïstisch. Zo blijft het mogelijk de grenzen van wat toelaatbaar is op te zoeken en is misbruik nog steeds mogelijk. De bepaling kent dus een *underkill*.

Naast de nog bestaande ontwijkingmogelijkheden, heeft de bepaling nog een tekortkoming. De bepaling beperkt de renteaftrek van een debiteur, ongeacht de heffing over de rente-inkomsten van de crediteur in de staat van ontvangst en vice versa. Dit probleem doet zich voornamelijk voor in grensoverschrijdende situaties, omdat de deelnemingsvrijstelling in veel binnenlandse situaties van toepassing is⁷⁹. Ik vind dat de bepaling hier tot een *overkill* leidt. Ik vind dat er geen sprake is van misbruik als de inkomsten bij de crediteur belast zijn met een naar Nederlandse maatstaven reële heffing. Het begrip 'een naar Nederlandse maatstaven reële heffing' wordt al gebruikt in art. 10a lid 3 en art. 13 lid 11 Wet VPB 1969. Deze twee bepalingen kennen een 'compenserende heffingstoets', die ook een oplossing is voor de genoemde *overkill*⁸⁰. Deze toets houdt in dat de nadelige belastinggevolgen van deze bepalingen niet intreden als er een naar Nederlandse maatstaven reële heffing plaatsvindt in het land van ontvangst. Als art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 een dergelijke heffing zou kennen, is de renteaftrekbeperking niet van toepassing als de crediteur belast wordt met een naar Nederlandse maatstaven reële heffing. Hierdoor wordt de *overkill* bestreden.

Art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 heeft een aantal problemen. De oude bepaling was door haar casuïstische vormgeving onduidelijk en niet doeltreffend. Na de wijzigingen is de bepaling op een algemene wijze vormgegeven, waardoor de jurisprudentie weer leidend is. Door de jurisprudentie is de bepaling nog steeds zeer casuïstisch, waardoor de *underkill* is blijven bestaan. Door het ontbreken van een compenserende heffing kan er tevens dubbele belasting optreden bij onschuldige situaties.

Art. 10a Wet VPB 1969

Na art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 is art. 10a Wet VPB 1969 de eerstvolgende renteaftrekbeperking in de vennootschapsbelasting. Het is een codificatie van de 'fraus legis' jurisprudentie van de Hoge Raad. De bepaling beperkt renteaftrek voor schulden die verband houden met een besmette rechtshandeling en die - rechtens dan wel in feite direct of indirect - verschuldigd zijn aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon⁸¹. De wetgever beperkt deze rente,

---

⁷⁶ HR 25 november 2005, nr. 40 989, *BNB* 2006/82.

⁷⁷ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3, p. 47.

⁷⁸ HR 27 januari 1988, nr. 23 919, *BNB* 1988/217.

⁷⁹ Art. 13 lid 4 onderdeel b Wet VPB 1969.

⁸⁰ Er zijn zorgen geuit over het aanvankelijk ontbreken van een tegenbewijsregeling in art. 10a Wet VPB 1969, waardoor er in reguliere gevallen onredelijke belastinggevolgen mogelijk waren (bron: Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. B, p. 4).

⁸¹ Art. 10a, lid 1 Wet VPB 1969.

omdat 'gekunstelde' constructies de Nederlandse heffingsgrondslag uithollen en niet bijdragen aan de hoeveelheid bedrijfsinvesteringen of de werkgelegenheid in Nederland. De constructies leveren daarbij slechts een fiscaal voordeel op voor MNO's, maar verhogen de belastingdruk voor andere groepen belastingbetalers⁸². De bepaling dient voornamelijk een budgettair doel.

De bepaling is in het verleden vaak gewijzigd. Hiernaast is het opvallend dat de bepaling sinds haar totstandkoming zeer casuïstisch is vormgegeven. Hierdoor is de bepaling complex. Voor 1 januari 2007 was de bepaling opgesplitst in lid 1 en lid 2. Door middel van lid 2 werd rente dat verband hield met een winstuitdeling of verwerving van een belang in een verbonden lichaam in aftrek beperkt. Door middel van lid 1 werd rente in aftrek beperkt dat verband hield met schuldig gebleven dividend en rente die verband hield met een kapitaalstorting. Lid 2 beperkte alleen de renteaftrek als de rente verschuldigd was aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon. Alleen lid 1 kende een tegenbewijsregeling. Deze bestond uit een zakelijkheidstoets. Bij de eerste compenserende heffingstoets van de bepaling ontbraken kwantitatieve eisen, waardoor het onduidelijk was wanneer er precies aan de toets was voldaan. Hierdoor was het voor belastingplichtigen ook niet gemakkelijk de grenzen van de bepaling op te zoeken. Rente in verband met externe acquisities werd beperkt door de temporiseringsregeling van art. 15ad Wet VPB 1969⁸³.

Per 1 januari 2007 zijn alle besmette rechtshandelingen uit het oude lid 1, lid 2 en art. 15ad Wet VPB 1969 (oud) ondergebracht in art. 10a lid 1 Wet VPB 1969. Slechts de rente die verschuldigd is aan verbonden lichamen wordt mogelijk door de huidige bepaling in aftrek beperkt. De tegenbewijsregeling is van toepassing op alle besmette rechtshandelingen en bestaat uit een zakelijkheidstoets en een compenserende heffingstoets. De zakelijkheidstoets toetst zowel de zakelijkheid van de schuld als van de rechtshandeling⁸⁴. Het is niet gemakkelijk vast te stellen wanneer er sprake is van zakelijkheid. Een transactie met een derde is wel gemakkelijk, deze is altijd zakelijk⁸⁵. Art. 13I Wet VPB 1969 en art. 15ad Wet VPB 1969 kunnen wel de renteaftrek beperken als de rente aan een derde verschuldigd is. Dit licht verder ik toe bij de bespreking van deze bepalingen.

Ook heeft de bepaling goede aspecten. Het tweede lid is een verduidelijking van de al toegepaste praktijk⁸⁶. Dit lid vergroot tekstueel de reikwijdte van de bepaling, doordat een besmette transactie ook vooraf aan de schuldverstrekking kan plaatsvinden. Belastingplanning is hierdoor moeilijker.

---

⁸² Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 3, p. 2.

⁸³ *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 10a Wet VPB 1969, aant. 6.1.

⁸⁴ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8, p. 46.

⁸⁵ HR 17 december 2004, nr. 39 080, *BNB* 2005/16.

⁸⁶ Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C, p. 48.

Doordat er geen specifieke tijdsbepaling bestaat, ontstaat er ook hier zowel onduidelijkheid als minder mogelijkheden om de grenzen van de bepaling op te zoeken⁸⁷.

De staatssecretaris scherpert in zijn besluit van maart 2013⁸⁸ het beleid met betrekking tot art. 10a Wet VPB 1969 aan⁸⁹. Als er een extra renteaftrek (hierna: “*double dip*”) in de concernstructuur boven Nederland ontstaat, is er volgens de staatssecretaris sprake van een onzakelijke omleiding. Hierdoor voldoet de belastingplichtige niet langer aan de vereisten van de zakelijkheidstoets. Dit beleid vergroot de reikwijdte van de bepaling. Van Strien en Elswieier (2013)⁹⁰ vragen zich echter af of de bepaling geschikt is voor dergelijk beleid. Het doel van de bepaling is om uitholling van de Nederlandse heffingsgrondslag te voorkomen. De bedoelde *double dips* hollen niet de Nederlandse heffingsgrondslag uit, maar de heffingsgrondslag in het buitenland. Het is wellicht wel mogelijk om deze *double dips* via het nieuwe art. 13I Wet VPB 1969 te bestrijden, die een specifieke bepaling kent voor dergelijke situaties⁹¹. Ik vind het niet opmerkelijk dat de staatssecretaris dergelijk beleid wenst te voeren. Het is immers onwenselijk als MNO’s zelfstandig hun belastingdruk bepalen. Ik ben het echter met Van Strien en Elswieier (2013) eens dat art. 10a Wet VPB zich door het doel van de bepaling niet leent voor dergelijk beleid.

Net als van art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 is het doel van art. 10a Wet VPB 1969 budgettair. De bepaling bereikt niet altijd haar doel, vanwege de complexiteit die voortkomt uit de veelvuldige wijzigingen en het casuïstische karakter van de bepaling. De complexiteit beperkt de rechtszekerheid in Nederland en daarbij het Nederlandse vestigingsklimaat. Ook verhoogt het de kosten voor zowel de belastingplichtigen als de fiscus van het naleven van de wet. Beide partijen weten immers niet altijd waar zij aan toe zijn.

Art. 10b Wet VPB 1969

Na art. 10a Wet VPB 1969 volgt art. 10b Wet VPB 1969. De vormgeving van deze bepaling is zeer casuïstisch en limitatief, net als het hierboven besproken art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 en art. 10a Wet VPB 1969. Hierdoor kunnen belastingplichtigen de grenzen van de bepaling opzoeken en is de doelgerichtheid van deze bepaling beperkt⁹². Niet-zakelijke vergoedingen voor vreemd vermogen moeten op grond van art. 8b Wet VPB 1969 voor fiscale doeleinden naar zakelijke verrekenprijzen gecorrigeerd worden. Belastingplichtigen kunnen hier gebruik van maken door

---

⁸⁷ Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 5, p. 43.

⁸⁸ Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 25 maart 2013, nr. BLKB 2013/110M, BNB 2013/136.

⁸⁹ J. Vleggeert, ‘Maatregelen tegen dubbele niet-belasting door mismatches’, *WFR* 2013/1426, paragraaf 3.1.

⁹⁰ J. van Strien en F.J. Elswieier, ‘art. 10a-besluit: de teugels worden aangetrokken’, *NTFRA* 2013-9, p. 4.2.3.

⁹¹ Kamerstukken II 2011/12, 33287, nr. 3, p. 34/35.

⁹² Deze problemen zijn in de literatuur besproken. Zie onder andere J. Vleggeert, ‘Maatregelen tegen dubbele niet-belasting door mismatches’, *WFR* 2013/1426 en E.J.W. Heithuis, ‘Het nieuwe art. 10b VPB? Weg ermee!!!’, *NTFR* 2006/35.

geïmputeerde rente af te trekken in de vennootschapsbelasting, terwijl er geen heffing plaatsvindt bij de crediteur. Art. 10b Wet VPB 1969 moet dergelijke situaties voorkomen en de Nederlandse heffingsgrondslag beschermen. De geïmputeerde rente is niet aftrekbaar als aan de voorwaarden van de bepaling is voldaan. De eerste voorwaarde is dat er sprake is van een geldlening tussen gelieerde partijen. Ook moet de lening geen vaste aflossingsdatum hebben, of heeft het een looptijd van meer dan 10 jaar. De derde voorwaarde is dat de partijen geen rentevergoeding vaststellen, of dat deze meer dan 30 procent lager ligt dan de marktconforme rente.

Art. 10b Wet VPB 1969 is in het verleden een aantal keer gewijzigd. Zo is de bepaling verplaatst vanuit art. 10 lid 4 Wet VPB 1969 (oud)⁹³. Dit betreft echter slechts een verplaatsing, waardoor de parlementaire geschiedenis van de oude bepaling nog steeds van toepassing is⁹⁴. Ook is de bepaling een aantal keer inhoudelijk gewijzigd. De huidige bepaling beperkt alleen de geïmputeerde rente van leningen met een te lage rentevergoeding in aftrek. De oude bepaling had zowel op te hoge als te lage rente betrekking. Het overeenkomen van een boven marktconforme rente is gunstig als de rente-inkomsten bij de crediteur minder zwaar belast zijn dan dividend. Voor de deelneming maakt het immers fiscaal geen verschil of zij een dividenduitkering of een (deels) niet aftrekbare rentebetaling doet. Dergelijke belastingontwijking leidt niet tot grondslagerosie in Nederland. Vanuit het doel van de bepaling is het dus logisch dergelijke situaties niet te voorkomen. Het is wel logisch dergelijke situaties te voorkomen als het ongewenst is als MNO's zelf hun belastingdruk bepalen. Doordat het weinig voorkomt dat dividend zwaarder belast is dan rente-inkomsten, vind ik deze tekortkoming echter niet zwaar wegen.

Een bezwaar dat wel zwaar weegt heb ik eerder al met betrekking tot art. 10 eerste lid onderdeel d Wet VPB 1969 besproken. Art. 10b Wet VPB 1969 beperkt ook geïmputeerde rente als de crediteur betrokken is in een naar Nederlandse maatstaven redelijke heffing. Ik vind dat er in dergelijke gevallen geen sprake is van misbruik door middel van een hybride instrument. Ook vindt er geen grondslagerosie plaats. De casuïstische vormgeving van de bepaling is de oorzaak van deze *overkill*. Een compenserende heffingstoets biedt hier, net als bij art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969, een mogelijke oplossing.

De bepaling van art. 10b Wet VPB 1969 heeft tot doel om uitholling van de Nederlandse heffingsgrondslag te voorkomen. De bepaling is in het verleden gewijzigd en heeft een casuïstische vormgeving. Hierdoor kunnen belastingplichtigen de grenzen van de bepaling opzoeken en ontstaat

---

⁹³ Kamerstukken II 2005/06, 30572, nr. 3, p. 50.

⁹⁴ In de parlementaire geschiedenis is aangegeven dat art. 10b Wet VPB 1969 een voortzetting is van het oude art. 10, lid 4 Wet VPB 1969 (zie: Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3, p. 50).

er tevens een *overkill*. Zowel de doelgerichtheid als de efficiëntie van de bepaling is hierdoor beperkt. Dit heeft gevolgen voor de Nederlandse rechtszekerheid en het Nederlandse vestigingsklimaat.

Art. 13I Wet VPB 1969

Art. 13I Wet VPB 1969 heeft veel van dezelfde problemen als de hierboven besproken bepalingen. Zo heeft het beperken van deelnemingsrente een lange geschiedenis. Deelnemingsrente is rente die verband houdt met de financiering van een deelneming. Tot aan het Bosal-arrest⁹⁵ beperkte Nederland door middel van de deelnemingsvrijstelling aftrek van deelnemingsrente, tenzij de rente verband hield met activiteiten voor het behalen van in Nederland belastbare winst. Als de inkomsten uit de deelneming zijn vrijgesteld, is het volgens de wetgever systematisch meer correct om ook alle deelnemingsrente vrij te stellen. Deels is dit ook de reden voor de invoering van art. 13I Wet VPB 1969 en haar voorganger: de thincap-regeling van art. 10d Wet VPB 1969 (oud). Deze bepalingen dienen niet alleen een budgettair doel, maar zijn (deels) systeembewakers⁹⁶. Net als de eerder besproken renteaftrekbeperkingen dient art. 13I Wet VPB 1969 voornamelijk een budgettair doel. Door bovenmatige, onwenselijke schuldfinanciering van deelnemingen te bestrijden⁹⁷ moet de bepaling de Nederlandse heffingsgrondslag beschermen tegen uitholling⁹⁸. Ook de thincap-regeling had tot doel grondslagerosie door middel van interne schuldfinanciering te voorkomen⁹⁹.

De thincap-regeling had een generiek karakter, dat niet past binnen het Nederlandse systeem van renteaftrekbeperkingen¹⁰⁰. Bij de invoering van art. 10a Wet VPB 1969 gaf de wetgever expliciet aan dat een dergelijke regeling niet past binnen het Nederlandse beleid¹⁰¹. De regeling bestond uit twee wiskundige rekenregels om de aftrekbeperking te bepalen: de vaste ratio en de concernratio. De vaste ratio-toets was zeer eenvoudig en ging voor elke individuele belastingplichtige uit van een vaste verhouding tussen schulden en eigen vermogen. Bij de concernratio was de verhouding tussen het eigen vermogen en vreemd vermogen van het gehele concern leidend. De vaste ratio hield geen rekening met de economische realiteit van de belastingplichtige, zoals het doel van de financiering of de zakelijkheid. De concernratio hield meer rekening met de economische realiteit van het concern. Het is immers niet onrealistisch dat bepaalde vennootschappen van een concern door hun activiteiten meer of minder schuldfinanciering ontvangen dan andere vennootschappen. Daarbij

---

⁹⁵ HvJ EU 18 september 2003, nr. C-168/01, *BNB* 2003/344.

⁹⁶ Voor dit begrip zie ook: J. van Strien, 'De (vrijwel ondoorgrondelijke) samenloop van renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting', *TFO* 2013/128.3, p. 1 en F.J. Elswier en J.A.G. van der Geld, 'Renteaftrekbeperkingen in de Nederlandse vennootschapsbelasting: tijd voor sanering!' *TFO* 2012/120.1, p. 3.

⁹⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3, p. 23.

⁹⁸ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 7, p. 23.

⁹⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3, p. 55.

¹⁰⁰ Kamerstukken II 2011/2, 33 287, nr. 3, p. 11-12 en p. 55 en Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 3, p. 14.

¹⁰¹ Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 3, p. 10.

hield de ratio rekening met de in een branche of industrie gebruikelijke financieringsstructuur¹⁰². Echter, het is mogelijk dat een concern in meerdere branches opereert¹⁰³, waardoor de concernratio niet altijd een afspiegeling is van de gebruikelijke financieringsstructuur van de branche waarin de belastingplichtige actief is¹⁰⁴. Kortom, de thincap-regeling had een *overkill* doordat het slechts zeer beperkt rekening hield met de economische realiteit van de belastingplichtige en het concern.

Art. 13l Wet VPB 1969 richt zich slechts op deelnemingsrente, waardoor het specifiek is dan de thincap-regeling. Daarnaast kent het een vrijstelling voor uitbreidingsinvesteringen, omdat er dan geen sprake is van ongewenste financieringsactiviteiten. Ondanks dat het een verbetering is ten opzichte van de thincap-regeling, houdt art. 13l Wet VPB 1969 te weinig rekening met de economische realiteit van de belastingplichtige en de branche waarin zij opereert. Dit komt doordat deze bepaling ook uitgaat van een mathematische rekenregel. Als de schulden groter zijn dan het verschil tussen de gemiddelde verkrijgingsprijs van de deelnemingen en het eigen vermogen van de belastingplichtige, beperkt de bepaling de renteaftrek. De renteaftrek op leningen die verband houden met herfinanciering van een dochtervennootschap of het aanvullen van haar verliezen lijkt ook beperkt. Ik vind dit geen ongewenste deelnemingsrente¹⁰⁵. De renteaftrekbeperking is ook van toepassing op extern aangetrokken schulden, terwijl dergelijke leningen door de tucht van de markt zakelijk zijn¹⁰⁶. Nog een probleem van de bepaling is dat de bepaling geen compenserende heffingstoets kent. Hierdoor ontstaat er dubbele heffing in gevallen waarbij er geen sprake is van misbruik.

Eén van de redenen voor het afschaffen van de thincap-regeling is dat er zware (uitvoerings)kosten drukten op zowel de fiscus als de belastingplichtigen¹⁰⁷. Art. 13l Wet VPB 1969 is voor de meeste belastingplichtigen echter geen verbetering. Het is immers een zeer complexe bepaling, waardoor de kosten voor de naleving en de controle hoog zijn¹⁰⁸. Deze complexiteit ontstaat doordat de bepaling veel verschillende elementen bevat. Een voorbeeld is de 'voor zover'-benadering van de tegenbewijsregeling voor uitbreidingsinvesteringen. Deze houdt in dat er geen renteaftrekbeperking plaatsvindt, voor zover er sprake is van een uitbreidingsinvestering. Als de deelneming een tussenhouster is, is het ook van belang om te onderzoeken in hoeverre de verkrijgingsprijs verband houdt met de operationele activiteiten van de (klein)dochters¹⁰⁹. Door de consolidatie wordt de

---

¹⁰² Kamerstukken II 2003/04, 29 210, nr. 8, p. 9-10.

¹⁰³ Denk hierbij aan bedrijven als Unilever.

¹⁰⁴ *NDFR Vennootschapsbelasting 1969*, art. 10d Wet VPB 1969, aant. 6.1.

¹⁰⁵ Topteam Hoofdkantoren (2011), 'Met hoofdkantoren naar de top', *V-N* 2011/35.14, p. 2.

¹⁰⁶ Art. 15ad Wet VPB 1969 beperkt ook de renterenteaftrek op de extern aangetrokken leningen. Bij de bespreking van deze bepaling in hoofdstuk 3.2 ga ik hier verder op in.

¹⁰⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3, p. 12.

¹⁰⁸ Zie ook S.E. Faber, 'Bosal-rente in een stroomversnelling!', *WFR* 2012/838, p. 2.

¹⁰⁹ O.C.R. Marres, 'Deelnemingsrente', *WFR* 2012/1426.

balans van elke individuele dochtervennootschap apart beoordeeld¹¹⁰. Hiernaast is in het derde lid bepaald dat de bepalingen van art. 10a Wet VPB 1969 en art. 10b Wet VPB 1969 'voorrang' hebben op art. 13l Wet VPB 1969.

De thincap-regeling is afgeschaft doordat het geen rekening hield met de economische realiteit van de belastingplichtigen en door de hoge (uitvoerings)kosten. Er is echter nog een reden voor het vervallen van de regeling. Het MKB werd onbedoeld hard geraakt door de renteaftrekbeperking¹¹¹. Dit is ook voor art. 13l Wet VPB 1969 van belang, omdat de renteaftrekbeperking voor deelnemingsrente ook het internationaal opererende MKB in haar groei kan beperken¹¹². Art. 13l Wet VPB 1969 is doelgerichter dan de thincap-regeling, omdat het deelnemingsrente dat verband houdt met uitbreidingsinvesteringen niet in aftrek beperkt. Het MKB wordt hierdoor ook minder sterk geraakt. In vergelijking met *private equity funds* en *hedge funds* heeft het waarschijnlijk veel minder deelnemingsrente waarop de bepaling van toepassing is. Hiernaast heeft de bepaling een franchise van EUR 750.000 aan deelnemingsrente. Deze is veel hoger dan de franchise van de thincap-regeling, die slechts EUR 500 000 aan leningen betrof. In eerste instantie werd een franchise van EUR 1000.000 beoogd, maar deze is uit budgettaire overwegingen verlaagd¹¹³. De franchise en drempels van art. 13l Wet VPB 1969 zijn dus veel hoger dan die van de oude thincap-regeling. De tijd zal uitwijzen of dit voldoende is om het MKB te beschermen.

De wetgever heeft op veel manieren geprobeerd om deelnemingsrente in aftrek te beperken. Hiervoor is de vennootschapsbelasting vaak gewijzigd. Art. 13l Wet VPB 1969 vervangt de oude thincap-regeling van art. 10d Wet VPB 1969 (oud), maar het is geen grote verbetering. Art. 13l Wet VPB 1969 houdt door haar specifieke karakter beter rekening met de economische realiteit van de belastingplichtige. De keerzijde van het specifieke karakter is dat de bepaling zeer complex is. Hierdoor blijven de (uitvoerings)kosten voor zowel de belastingplichtige als de fiscus hoog. Door de vele wijzigingen en de complexiteit van de bepaling is de rechtszekerheid in Nederland ook beperkt. Hierbij hebben zowel de thincap-regeling als art. 13l Wet VPB 1969 een *overkill*. Het MKB lijkt in de nieuwe wetgeving wel een betere bescherming te genieten.

Art. 15ad Wet VPB 1969

De laatste renteaftrekbeperkende bepaling in de vennootschapsbelasting is art. 15ad Wet VPB 1969. Het richt zich op grondslaguitholling door middel van de fiscale eenheid, zoals bedoeld in art. 15 Wet VPB 1969. Net als de hierboven besproken bepalingen heeft het een budgettair doel.

---

¹¹⁰ O.C.R. Marres, 'Deelnemingsrente', *WFR* 2012/1426, p. 9.

¹¹¹ Kamerstukken II 2011/2, 33 287, nr. 3, p. 11-12 en p. 55 en Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 3, p. 14.

¹¹² Brief Voorzitter Topteam Hoofdkantoren van 17 juni 2011, *V-N* 2011/35.14, p.3.

¹¹³ Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 22, p. 2.

Overnameholdings ontvangen vaak groepsleningen voor de acquisitie van een deelneming. Over deze leningen zijn zij rente verschuldigd. Als de overnameholding een fiscale eenheid vormt met de verworven deelneming, kan zij de rentelasten af zetten tegen de operationele winst van de deelneming. Hierdoor verdwijnt de operationele winst van de deelneming (deels) uit de Nederlandse heffingsgrondslag¹¹⁴. De bepaling richt zich specifiek op constructies van *hedge funds* en *private equity funds*¹¹⁵. Art. 15ad Wet VPB 1969 beperkt renteaftrek op schulden die - rechtens dan wel in feite direct of indirect - verband houden met de verwerving of uitbreiding door een maatschappij van een belang in één of meer andere maatschappijen¹¹⁶. Fusies en splitsingen binnen de fiscale eenheid hebben geen invloed op het bereik van de bepaling¹¹⁷. Net als alle hierboven besproken renteaftrekbeperkingen is art. 15ad Wet VPB 1969 veelvuldig gewijzigd. De bepaling lijkt op de per 1 januari 2007 vervallen temporiseringsregeling van art. 15ad Wet VPB 1969 (oud). Het doel en de systematiek zijn gelijk, maar er zijn ook essentiële verschillen. De verschillen bespreek ik hieronder.

Net als art. 13I Wet VPB 1969 is de huidige bepaling ook van toepassing op extern aangetrokken schulden, terwijl deze door de tucht van de markt zakelijk is. De temporiseringsregeling beperkte dergelijke rente niet in aftrek. De wetgever kiest voor de aftrekbeperking van deze rente, omdat MNO's extern aangetrokken leningen vaak omzetten in onzakelijke groepsrente¹¹⁸. Ik vind dat het in aftrek beperken van deze rente een inbreuk vormt op de economische realiteit, omdat deze door de tucht van de markt een gelimiteerde omvang en voorwaarden hebben¹¹⁹. Als de rente-inkomsten bij de crediteur belast zijn leidt de renteaftrek tot een dubbele heffing over zakelijke financiering¹²⁰. De bepaling gaat naar mijn mening daardoor verder dan noodzakelijk is om onwenselijke financieringsstructuren van *hedge funds* en *private equity funds* tegen te gaan¹²¹. Net als bij art. 10 lid 1 onderdeel d en art. 13I Wet VPB 1969 is een compenserende heffingstoets een oplossing voor deze *overkill*¹²². Deze toets zorgt tevens voor aansluiting bij de economische realiteit van belastingplichtigen. Wel leidt het tot extra complexiteit en lagere belastinginkomsten¹²³. Nog een verschil tussen de twee bepalingen is dat de temporiseringsregeling acht jaar van toepassing was. De huidige bepaling blijft van toepassing totdat de looptijd van de lening is beëindigd. De huidige regeling sluit beter aan bij de looptijd van de lening. Het ontbreken van een tegenbewijsregeling

---

¹¹⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 3, p. 88.

¹¹⁵ F.A. Horzen, 'Help, mijn aandeelhouder is een sprinkhaan!' *Ntfr* 2011-1296.

¹¹⁶ Art. 15ad lid 1 Wet VPB 1969.

¹¹⁷ Art. 17, lid 6, Besluit FE 2003 en art. 18, lid 6, Besluit FE 2003.

¹¹⁸ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 17, p. 8.

¹¹⁹ T. Witteveen, 'Wordt de uitholling van de belastinggrondslag effectief tegengegaan door renteaftrekbeperkingen?' *Forfaitair* 2011/211.

¹²⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 4, p. 10.

¹²¹ F.A. Horzen, 'Help, mijn aandeelhouder is een sprinkhaan!' *Ntfr* 2011-1296.

¹²² Zie ook: A.H.M. Daniels en R.J. de Vries, 'Aanstaande overnameholdingwetgeving in de vennootschapsbelasting: waar gaan we met z'n allen naar toe?' *Wfr* 2011/1322.

¹²³ Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 3, p. 10 en Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 4, p. 10.

vormt echter ook hier een probleem. De bepaling houdt daardoor geen rekening met eventuele veranderingen. Een lening wordt mogelijk zakelijk of het verband met een overname verbreekt.

Er zijn nog twee elementen van belang, die ik bij de andere renteaftrekbeperkingen ook heb besproken. Dit is de bescherming van het MKB en het beperken van de (uitvoerings)kosten. De franchise van art. 15ad Wet VPB 1969 bedraagt EUR 1.000.000. Het is hoger dan de franchise van art. 13l Wet VPB 1969. Deze franchise heeft specifiek tot doel de acquisities van het MKB te ontzien¹²⁴. De (administratieve) kosten van de bepaling zijn echter heel hoog. De steeds veranderende wetgeving levert onzekerheid op. Samen met de complexiteit van de bepaling verhoogt dit de (uitvoerings)kosten voor de belastingplichtigen en de fiscus. Belastingplichtigen moeten bijvoorbeeld per jaar en per transactie bijhouden hoeveel schulden verband houden met overnames. Vooral bij verschillende overnames brengt dit veel (uitvoerings)kosten met zich mee. Zoals ik aangaf bij art. 13l Wet VPB 1969, is er veel samenloop met andere renteaftrekbeperkingen. In dergelijke gevallen is de volgorde van de betreffende bepalingen leidend¹²⁵. Voordat art. 15ad Wet VPB 1969 van toepassing is moeten alle andere renteaftrekbeperkingen dus apart getoetst worden.

Net als alle andere renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting heeft art. 15ad Wet VPB 1969 een lange geschiedenis. Het lijkt in veel opzichten op de oude temporiseringsregeling, maar er is ook een aantal verschillen. Dit zijn de toepassing van de bepaling op externe schulden en het ontbreken van een zakelijkheidstoets voor bepaalde situaties. Hierbij leidt de bepaling tot veel onzekerheid, (uitvoerings)kosten en een *overkill*. Deze problematiek heb ik eerder besproken bij andere renteaftrekbeperkingen. Uitbreidingsinvesteringen en het MKB genieten wel bescherming.

In de volgende paragraaf beantwoord ik de deelvraag van dit hoofdstuk. Hierdoor maak ik duidelijk hoe de wetgever misbruik door middel van schuldfinanciering voorkomt en wat de knelpunten hiervan zijn.

3.3 Conclusie

Hierboven heb ik de verschillende renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting besproken, die specifiek gericht zijn op misbruik door middel van schuldfinanciering. De hoofdvraag die ik in dit hoofdstuk beantwoord is:

“Hoe probeert de wetgever belastingontwijking te ontgaan die ontstaat door het financieren middels vreemd vermogen en waar bevinden zich de knelpunten in de hiervoor gevonden oplossingen?”

---

¹²⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 10, p. 21.

¹²⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 10, p. 22 en p. 90.

Door middel van casuïstische renteaftrekbeperkingen probeert de wetgever de Nederlandse heffingsgrondslag te beschermen tegen excessieve schuldfinanciering. Het budgettaire aspect is hierdoor van groot belang bij alle renteaftrekbeperkende bepalingen. De bedrijfseconomische gevolgen van overmatige schuldfinanciering spelen een minimale rol.

Het grootste knelpunt van het overheidsbeleid is de gedetailleerdheid en complexiteit van de bepalingen. Door de casuïstische vormgeving zijn de grenzen van de bepalingen duidelijk aangegeven en kunnen belastingplichtigen deze grenzen opzoeken. Belastingontwijking is hierdoor nog steeds mogelijk en kennen verschillende bepalingen een *underkill*. Doordat belastingontwijking steeds mogelijk blijft treden er vaak wetswijzigingen op. Deze continue veranderingen maken de wet nog complexer en zorgen voor onzekerheid, waardoor er veel kosten voor de fiscus en belastingplichtigen ontstaan. Daarbij tast het de rechtszekerheid en het vestigingsklimaat in Nederland aan.

Een tweede knelpunt van het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen is de beperkte aansluiting bij de economische realiteit van de belastingplichtigen. Toch is het de wens van de wetgever om aan te sluiten bij de economische realiteit. Het probleem ontstaat onder andere doordat sommige bepalingen rente op extern aangetrokken leningen in aftrek beperken. Ook ontbreekt in veel bepalingen een tegenbewijsregeling, zoals de compenserende heffingstoets. Deze problemen hebben tot gevolg dat veel van de bepalingen verder gaan dan noodzakelijk is voor het bereiken van het doel, waardoor er sprake is van een *overkill*.

Kortom, het huidige beleid van de wetgever lijkt een heilloze weg. Daarom onderzoek ik in deze scriptie twee alternatieven voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. Deze moeten doelgerichter zijn, waardoor zij alle vormen van belastingontwijking voorkomen. Ook moeten zij efficiënter zijn en daarmee de aantasting van het vestigingsklimaat in Nederland voorkomen. Tot slot moeten zij duurzaam zijn, omdat de steeds veranderende wetgeving leidt tot extra complexiteit en een beperking van de rechtszekerheid.

In hoofdstuk 4 bespreek ik het eerste alternatief. Dit is een bronbelasting op interest. Eerst bespreek ik wat het voorstel inhoudt en betekent. Daarna toets ik het aan het internationale en EU-recht. Tot slot toets ik het aan de drie criteria van het secundaire toetsingskader. Dit zijn de criteria doeltreffendheid, efficiëntie en duurzaamheid. Het tweede alternatief bespreek ik in hoofdstuk 5 en is de uitbreiding van de binnenlandse belastingplicht ten aanzien van rente in art. 17 Wet VPB 1969. De opbouw van dit hoofdstuk is hetzelfde.

4. Bronbelasting op interest

4.1 Waarom verandering?

In hoofdstuk 2 heb ik aangetoond dat MNO's schulden op een dusdanige manier aan verschillende vennootschappen alloceren, dat er winstverschuivingen, grondslagerosie en een verlaging van de belastingdruk van het gehele concern plaatsvinden. Hierbij ontstaan er ook overmatige risico's bij vennootschappen. Dit probleem ontstaat door de fiscaal gedreven voorkeur voor vreemd vermogen. Door globalisatie en moderne technologie kunnen misbruikconstructies op steeds grotere schaal plaatsvinden. In hoofdstuk 3 heb ik aangetoond dat de wetgever voornamelijk probeert om constructies te bestrijden, waarbij schuldfinanciering wordt gebruikt voor winstdrainage of internationale mismatches de oorzaak zijn van belastingontwijking¹²⁶. Denk hierbij aan tariefsverschillen en kwalificatieverschillen.

Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen ontstaat doordat de heffing over rente in grensoverschrijdende situaties vaak ontbreekt, terwijl de debiteur de rente wel in aftrek kan brengen van de Nederlandse vennootschapsbelasting. Dividenden zijn bij de moedervenootschap niet altijd belast door de toepassing van de IR RL, deelnemingsvrijstelling en belastingverdragen. Dividenden zijn niet aftrekbaar op het niveau van de dochtervenootschap, waardoor deze inkomsten in feite altijd minimaal één keer belast zijn met vennootschapsbelasting. Het herstellen van de fiscale voorkeursbehandeling van vreemd vermogen door middel van het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen lijkt een heilloze weg. Er is een continu veranderend, zeer complex en uitgebreid systeem van renteaftrekbeperkingen nodig om alle vormen van misbruik individueel te bestrijden. Hierbij zijn veel (uitvoerings)kosten gemoeid en wordt er afbreuk gedaan aan de Nederlandse rechtszekerheid. Daarbij zijn er nog steeds veel mogelijkheden om belasting te ontwijken en worden 'onschuldige' situaties ongewenst geraakt. Een bronbelasting op interest kan eenzelfde functie vervullen als de Nederlandse dividendbelasting: het veiligstellen van de heffing bij de crediteur¹²⁷. Hierdoor wordt de behandeling tussen eigen vermogen en vreemd vermogen mogelijk evenwichtiger. De voorgestelde bronbelasting op interest heeft dus zowel een functie als grondslagbeschermer als een functie als evenwichtshersteller.

In dit hoofdstuk beantwoord ik drie deelvragen:

1. "Wat houdt een bronbelasting op interest in en wat zijn de voordelen en nadelen van een dergelijke heffing?"

---

¹²⁶ Winstdrainage: "Het op gekunstelde wijze creëren van schuldverhoudingen ter verijdeling van vennootschapsbelasting". Bron: O.C.R. Marres, *Winstdrainage door renteaftrek* (FM 113), Deventer: Kluwer 2008, p. 1.

¹²⁷ W. Schön, 'International Tax Coordination for a Second-Best World (Part II)', *World Tax Journal* February 2010, p. 75.

2. “Biedt een bronbelasting op rente binnen het Europese en internationale recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”
3. “Biedt een bronbelasting op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

Het lijkt logischer om eerst de nationale aspecten van de bronbelasting te bespreken alvorens in te gaan op de internationale en EU aspecten. Echter, de Nederlandse nationale wet is ondergeschikt aan het internationale en EU-recht. De mogelijkheden van een bronbelasting binnen Nederland worden beperkt door het internationale en EU-recht. Ik bespreek daardoor eerst het internationale en EU-recht.

In hoofdstuk 4.2 beantwoord ik de eerste deelvraag. Hierbij ga ik in op de vormgeving van de bronbelasting en de bijkomende voor- en nadelen. Daarbij trek ik een parallel met de Nederlandse vennootschapsbelasting, de Nederlandse dividendbelasting en buitenlandse bronbelastingen op interest. In hoofdstuk 4.3 beantwoord ik de tweede deelvraag. Hierbij toets ik de bronbelasting aan het primaire toetsingskader. Dit toetsingskader kent drie aspecten. Het eerste aspect is een toets aan de Europese verkeersvrijheden, zoals deze vastgelegd zijn in het VWEU. Het tweede aspect is de IR RL. Het derde aspect bestaat uit het Nederlandse verdragennetwerk. In hoofdstuk 4.4 toets ik de bronbelasting aan het secundaire toetsingskader. Dit toetsingskader kent ook drie verschillende aspecten. Dit zijn de aspecten doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid. Tot slot geef ik in hoofdstuk 4.5 antwoord op de vraag of een bronbelasting op interest een goed alternatief is voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen.

4.2 Wat houdt een bronbelasting op interest in?

4.2.1 Vormgeving

4.2.1.1 Inleiding

Voordat ik een analyse kan maken over de geschiktheid van de voorgestelde bronbelasting, leg ik in deze paragraaf uit wat het voorstel inhoudt en betekent. Eerst ga ik in op de systematiek, de hoofdlijnen en de definities van de voorgestelde bronbelasting. Vervolgens zullen de vrijstellingen en andere specificaties aan bod komen.

4.2.1.2 Algemene systematiek

Een bronbelasting op interest is een belasting geheven bij de bron, dus daar waar het eigendom van het vermogensbestanddeel is gelegen waarmee het inkomen wordt gecreëerd. Ik geef de bronheffing op interest vorm naar het voorbeeld van de Nederlandse dividendbelasting. De belasting

wordt door inhouding direct geheven van de inkomstengerechtigde¹²⁸, maar de inhoudingsplichtige is het lichaam dat de rente verschuldigd is¹²⁹. Inhouding betekent dat er door de inhoudingsplichtige van de bruto-uitkering een bedrag wordt afgezonderd om af te dragen aan de belastingdienst¹³⁰. Een voorheffingsbepaling in de vennootschapsbelasting voorkomt vervolgens dat de rente twee keer in de heffing wordt betrokken¹³¹: een keer als inkomsten voor de bronheffing en een keer als vennootschappelijke winst in de vennootschapsbelasting van de crediteur¹³². Er vanuit gaande dat de Nederlandse bronheffing volledig afgezet kan worden tegen de buitenlandse winstbelasting, ontstaat er ook geen dubbele belasting voor buitenlandse belastingplichtigen. Dit toets ik uitvoeriger in het primaire toetsingskader in hoofdstuk 4.3.

Het eerste artikel van de voorgestelde bronbelasting bepaalt dat er een heffing plaatsvindt als er rente is ontvangen van een in Nederland gevestigd lichaam of vaste inrichting. Dividenduitkeringen kunnen niet plaatsvinden tussen een vaste inrichting en het in het buitenland gelegen hoofdhuis. Er kan tussen de vaste inrichting en het hoofdhuis wel onderlinge schuldfinanciering plaatsvinden. De belastingplicht van de bronbelasting is hierdoor breder geformuleerd dan de belastingplicht van de huidige dividendbelasting. De voorgestelde bronbelasting vormt niet alleen een directe link met de dividendbelasting maar ook met de vennootschapsbelasting. Er vindt ten laste van de Nederlandse vennootschapsbelasting slechts renteaftrek plaats als de corresponderende afdracht van bronbelasting ook heeft plaatsgevonden. Veel landen kennen nog renteaftrekbeperkingen naast een bronbelasting op rente. Voorbeelden hiervan zijn Portugal¹³³ en Spanje¹³⁴. Ondanks dat het niet de bedoeling is dat er renteaftrekbeperkende bepalingen in de vennootschapsbelasting blijven bestaan, maak ik hieronder duidelijk of alle renteaftrekbeperkingen daadwerkelijk vervallen.

4.2.1.3 Begrippen

Rente is het eerste relevante begrip. Hiervoor sluit ik aan bij de definitie die is opgenomen in art. 11 lid 2 OESO-modelverdrag. Voor haar verdragsonderhandelingen zoekt Nederland immers aansluiting bij dit modelverdrag¹³⁵. Daarbij zorgt een breed, internationaal aanvaard begrip voor de minste beperkingen van het nationale heffingsrecht. Rente is hierdoor alle inkomsten uit schuldvorderingen, ongeacht hun aard. Hierbij maakt het niet uit of de inkomsten al dan niet gewaarborgd zijn door een hypotheek of aanspraak geven op een aandeel in de winst van de schuldenaar. Verder gaat het om

---

¹²⁸ Gebaseerd op art. 1 lid 1 Wet DB 1965. Let wel dat het in de dividendbelasting gaat om elke gerechtigde, ongeacht of het een natuurlijk persoon is of een rechtsvorm is. In deze scriptie ga ik alleen op de gevolgen voor rechtspersonen in.

¹²⁹ Art. 7 lid 2 Wet DB 1969.

¹³⁰ O.C.R. Marres en P.J. Wattel, *Dividendbelasting* (FED Fiscale Studiereserie nr. 26), Deventer: Kluwer 2006, p. 82.

¹³¹ Art. 25 lid 1 Wet VPB 1969.

¹³² Deze problematiek speelt uiteraard ook ten aanzien van de Inkomstenbelasting. Ik bespreek deze gevolgen niet.

¹³³ J. Figueiredo, 'Portugal- Corporate Taxation, Country Analyses' Lissabon: IBFD, april 2013, p. 47.

¹³⁴ Á. de la Cueva González-Cotera en J. Rubio Hípola, 'Corporate taxation Spain', Madrid: IBFD 2013, p. 31.

¹³⁵ Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, *Kamerstukken II*, 2010-2011, 25 087, nr. 7, p. 9-10.

inkomsten uit overheidsleningen, obligaties of schuldbewijzen en de met deze leningen, obligaties of schuldbewijzen verbonden premies ongeacht hun aard. Door dit rentebegrip is het mogelijk om te heffen over feitelijk niet ontvangen rente, zoals in deelnemingsverhoudingen schuldig gebleven rente. Het ontbreken van een stroom aan liquiditeiten betekent immers niet dat er geen inkomen wordt genoten¹³⁶. In het geval van wanbetaling, uitstel van betaling of kwijtschelding geniet de crediteur geen voordelen, waardoor er niet geheven wordt¹³⁷. Vermogenswinsten op leningen die ontstaan zijn door de verdwijning of overdracht van een leningsovereenkomst vallen in navolging van de Nederlandse dividendbelasting buiten het rentebegrip. In de vennootschapsbelasting worden de conversierechten op converteerbare obligaties niet als rente behandeld. Dit zijn dan ook inkomsten voor de voorgestelde bronbelasting. De verandering in de waarde van het conversierecht ontstaan veelal door schommelingen in aandelenprijzen, die de crediteur niet kan beïnvloeden. Dergelijke vermogenswinsten kan de crediteur dan ook niet (veelvuldig) gebruiken om een fiscaal voordeel te behalen. Het is niet het doel van de bronbelasting om dergelijke situaties te belasten, waardoor slechts de rentecomponent van een converteerbare obligatie is belast¹³⁸. In lijn hiermee is de *at arm's length* bepaling van art. 8b Wet VPB 1969 belangrijk. Door deze bepaling vindt de Nederlandse vennootschapsbelasting aansluiting bij de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden. Om dezelfde reden kent de bronbelasting ook een dergelijke bepaling. Een voorbeeld is een renteloze obligatie. Als het een zakelijke rente van 0 procent betreft, vindt er geen effectieve heffing van bronbelasting plaats. Een onzakelijke rente wordt voor belastingdoeleinden aangepast tot een *at arm's length* rente. De gecorrigeerde rente is op grond van art. 8b Wet VPB 1969 aftrekbaar bij de debiteur. Hetzelfde bedrag is bij de crediteur belast met bronbelasting. Het rentebegrip van de bronbelasting behelst dus ook geïmputeerde rente. Op deze manier is de belasting aangepast aan de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden, waardoor er geen mismatches ontstaan.

Nog een belangrijk begrip is het begrip 'schuldvordering'. In de vennootschapsbelasting is in beginsel de civiel rechtelijke vorm van een overeenkomst beslissend¹³⁹. Om kwalificatieverschillen met de vennootschapsbelasting te voorkomen, is dit begrip voor de bronbelasting gelijk. Internationale kwalificatieverschillen blijven hierdoor wel bestaan. Dit leidt niet tot grondslagerosie in Nederland, omdat rente door de bronbelasting altijd één keer in Nederland belast is. De Nederlandse vennootschapsbelasting en de Nederlandse dividendbelasting behandelen winstdelende leningen veelal als eigen vermogen. Als de heffing over eigen vermogen en vreemd vermogen gelijk is, zijn

---

¹³⁶ "Rente betalen is het voldoen aan de verplichting om fondsen aan de schuldeiser ter beschikking te stellen op de manier die contractueel is overeengekomen, dan wel op basis van wat gebruikelijk is" (bron: aant. 5 OESO-commentaar bij art. 11).

¹³⁷ Dit is in lijn met art. 3.13, Wet IB 2001 juncto art. 8, Wet VPB 1969. Voordelen door kwijtschelding zijn op grond van deze bepalingen geen winst voor de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting in Nederland.

¹³⁸ Dit is in lijn met de bestaande jurisprudentie op dit gebied. Hiervoor verwijs ik naar *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 9 Wet VPB 1969, aant. 25.11.4.

¹³⁹ HR 27 januari 1988, 23 919, BNB 1988/217.

dergelijke herkwalificaties niet langer noodzakelijk. De voorgestelde bronbelasting, Nederlandse dividendbelasting en de Nederlandse vennootschapsbelasting zijn allemaal verschillende wetten. Daarbij blijft rente aftrekbaar bij de debiteur. Dividend is echter vaak vrijgesteld bij de geldverstrekker. Er is dus geen sprake van een volledig gelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen. Het fiscale voordeel van hybride instrumenten vermindert echter sterk. Ook zijn er geen kwalificatieverschillen binnen Nederland mogelijk. Hierdoor kan er geen grondslagerosie ten laste van de Nederlandse heffingsgrondslag meer ontstaan.

De bronbelasting wordt geheven over alle rente die ontvangen is van lichamen die de corresponderende rentelasten kunnen aftrekken van de Nederlandse vennootschapsbelasting. Hierdoor zijn alle vennootschapsbelastingplichtige lichamen mogelijk inhoudingsplichtig voor de bronbelasting. Niet-ingezetene vennootschappen zijn bijvoorbeeld door een vaste inrichting in Nederland inhoudingsplichtig voor de bronbelasting. De oprichtingsficties van art. 2 lid 4 Wet VPB 1969 en art. 1 lid 3 Wet DB 1965 zijn daardoor ook van toepassing op de voorgestelde bronbelasting¹⁴⁰. Het doel van deze fictie is om te voorkomen dat vennootschappen om fiscale redenen (de feitelijke leiding) naar het buitenland verplaatsen¹⁴¹.

4.2.1.4 Tarief

Voor het tarief van de bronbelasting sluit ik aan bij wat in de Nederlandse vennootschapsbelasting als 'naar Nederlandse maatstaven reële heffing' geldt. Op grond van art. 10a lid 3 onderdeel b Wet VPB 1969 en art. 13 lid 11 onderdeel a Wet VPB 1969 is dit een naar Nederlandse maatstaven geheven tarief van 10 procent. De netto heffing van 25 procent over de netto renteopbrengsten in de vennootschapsbelasting zal bij een kostenpost van 60 procent van de bruto inkomsten gelijk zijn aan een bruto heffing van 10 procent. De bronheffing gaat dus fictief uit van een kostenpost van 60 procent. Het is echter mogelijk dat de daadwerkelijke kosten van de crediteur afwijken van 60 procent van de bruto renteopbrengsten. Als de kosten hoger zijn is de effectieve belastingdruk hoger dan 25 procent van de netto renteopbrengsten. Ik heb er niet voor gekozen in dergelijke gevallen in een teruggave van bronbelasting te voorzien. De reden hiervoor is de aansluiting bij de 'naar Nederlandse maatstaven reële heffing'. Zonder teruggaveregeling wordt over de bruto inkomsten altijd minimaal 10 procent geheven. Om de eenvoud van de bepaling te bewaken en in een minimale heffing voor Nederland te voorzien is de 10 procent bruto een vaste heffing. Wel bestaat er een teruggaveregeling voor niet in Nederland gevestigde crediteuren die - ingeval zij in Nederland zouden zijn gevestigd – minder zwaar belast zouden zijn geweest (zie paragraaf 4.2.1.7)

---

¹⁴⁰ In hoofdlijnen houdt dit in dat indien de oprichting van een lichaam heeft plaatsgevonden naar Nederlands recht het lichaam steeds geacht wordt in Nederland te zijn gevestigd.

¹⁴¹ Kamerstukken II 1965/66, 6000, nr. 16, p. 2.

4.2.1.5 Franchise

Verschillende renteaftrekbepalende bepalingen in de vennootschapsbelasting kennen een franchise. Deze varieert tussen de EUR 500.000 aan schulden tot EUR 1.000.000 aan rente. Dit eerst genoemde bedrag is te laag gebleken om het MKB te ontlasten¹⁴². Om het MKB en kleine transacties te ontlasten kent de voorgestelde bronbelasting ook een franchise¹⁴³. De eerste EUR 1.000.000 die een belastingplichtige of een andere vennootschap uit hetzelfde concern verstrekt aan een vennootschapsbelastingplichtig lichaam of een ander vennootschapsbelastingplichtige uit het concern, is vrijgesteld van bronbelasting. Het gaat hier dus om een absoluut bedrag van EUR 1.000.000, die dus meerdere leningen of slechts een deel van een enkele lening kan omvatten. Om te voorkomen dat MNO's met behulp van verschillende lichamen binnen het concern meer dan eens voor de franchise opteren, sluit ik aan bij het concernbegrip uit art. 3:2 onderdeel 2 Wet Financieel Toezicht¹⁴⁴ en niet bij het beperkte begrip 'verbonden lichaam' van art. 10a lid 4 tot en met 6 Wet VPB 1969.

4.2.1.6 Vrijstellingen gebaseerd op de huidige Nederlandse wetgeving

De vennootschapsbelasting kent vrijstellingen voor lichamen die een maatschappelijk nut dienen¹⁴⁵, zoals de Nederlandse pensioenfondsen¹⁴⁶. Pensioenfondsen zijn door hun maatschappelijk belang voor hun activiteiten met betrekking tot pensioenvoorzieningen en VUT-regelingen vrijgesteld. In navolging van art. 10 lid 1 en lid 2 Wet DB 1965 kunnen dergelijke lichamen de afgedragen bronbelasting terug vragen door middel van een aangifte. Deze teruggave is ook van toepassing op buitenlandse lichamen, die niet onderworpen zijn aan buitenlandse winstbelasting en die ook niet aan Nederlandse vennootschapsbelasting onderworpen zouden zijn indien zij in Nederland waren gevestigd. Het is echter niet altijd eenduidig te bepalen of een buitenlands lichaam aan de Nederlandse vennootschapsbelasting onderworpen zou zijn geweest. Hierdoor heeft de teruggavenregeling de voorkeur boven een vrijstelling. De inhoudingsplichtige debiteur hoeft nu niet te testen of hij belasting moet inhouden, deze last rust op de crediteur. De fiscus speelt slechts een controlerende rol. Indien een dergelijk lichaam in de vestigingsstaat is onderworpen aan bronbelasting zal zij veelal verrekening kunnen krijgen van de Nederlandse bronbelasting. Een teruggave is dan niet nodig, ongeacht het maatschappelijk nut van de belastingplichtige.

Als de opbrengstgerechtigde en de inhoudingsplichtige tot dezelfde fiscale eenheid behoren als bedoeld in art. 15 Wet VPB 1969 geldt er in principe op grond van art. 4 lid 1 onderdeel b Wet DB

---

¹⁴² Zie hoofdstuk 3.2.

¹⁴³ Dit geldt vooral voor natuurlijk personen. Kleine beleggers en investeerders ondervinden mogelijk hoge (uitvoerings)kosten en belastingheffingen. De gevolgen voor natuurlijk personen bespreek ik verder niet in deze scriptie.

¹⁴⁴ Op basis van art. 3:2 onderdeel 2 Wet Financieel Toezicht is een concern de gezamenlijkheid van een rechtspersoon en haar dochtermaatschappijen (minimaal 95%). Ook de kleindochtervennootschappen horen hierbij.

¹⁴⁵ Zie art. 5 Wet VPB 1969.

¹⁴⁶ Art. 5 lid 1 onderdeel b Wet VPB 1969 jo. art. 5 lid 2 Wet VPB 1969 jo. art. 5 lid 3 Wet VPB 1969.

1965 een vrijstelling. Deze bepaling is van belang doordat Nederland vennootschapsbelasting heft van de fiscale eenheid alsof er slechts één belastingplichtige is. Transacties tussen verschillende maatschappijen in de fiscale eenheid zijn dan ook niet zichtbaar. Om dezelfde reden kent de bronbelasting op interest ook een vrijstelling voor transacties binnen de fiscale eenheid.

Bijzonder zijn de doorleensituaties, waarbij er sprake is van parallelliteit tussen de door de belastingplichtige aangetrokken en verstrekte lening. Zonder toepassing van art. 8c Wet VPB 1969 kan er verrekening van buitenlandse bronbelasting in de vennootschapsbelasting plaatsvinden, zonder dat er in Nederland daadwerkelijk rente-inkomsten neerslaan¹⁴⁷. Deze bepaling is zeer specifiek geformuleerd, omdat niet in alle doorleensituaties sprake is van misbruik. Een concern kan er bijvoorbeeld voor kiezen de interne financiering te bundelen, voordat zij het aan de operationele vennootschappen verstrekt. Doordat de voorgestelde bronbelasting niet kan voorkomen dat Nederland buitenlandse bronbelasting moet verrekenen, blijft art. 8c Wet VPB 1969 in de vennootschapsbelasting bestaan en kent de bronbelasting een corresponderende bepaling. Deze bepaling zorgt er voor dat in de situaties die onder de toepassing van art. 8c Wet VPB 1969 vallen ook niet belast worden met bronbelasting. Hierdoor vallen deze situaties in het geheel buiten de Nederlandse heffingsgrondslag.

4.2.1.7 Vrijstellingen gebaseerd op buitenlandse bronbelastingen

Veel EU-lidstaten kennen een bronbelasting op interest. Een veel voorkomende vrijstelling is gericht op professionele financiële instellingen zoals banken en pensioenfondsen. Voorbeelden zijn de bronbelastingen in België¹⁴⁸, Spanje¹⁴⁹ en Portugal¹⁵⁰. Ook in de Nederlandse vennootschapsbelasting zijn de inkomsten van pensioenfondsen uit een deel van hun activiteiten vrijgesteld. Deze vrijstelling is hierboven dan ook al besproken. Banken zijn voor hun kredietverstrekking afhankelijk van (spaar) deposito's, waarover zij rente moeten betalen¹⁵¹. Een bronbelasting houdt beperkt rekening met deze kosten. Het bronbelastingtarief is lager dan het tarief in de vennootschapsbelasting, waardoor de bronbelasting fictief rekening houdt met een maximale kostenpost van 60 procent. De bronheffing kan hierdoor onnodig hoog uitvallen, waardoor het banken mogelijk belemmert in het uitvoeren van hun werkzaamheden. In het ergste geval zullen bepaalde transacties niet (meer) tot stand komen. Toch kent de bronbelasting geen vrijstelling voor deze situaties. Ik vind het niet wenselijk het Nederlandse heffingsrecht eenzijdig te beperken, als de corresponderende rentelasten in aftrek kunnen worden gebracht van de Nederlandse vennootschapsbelasting. Ik geef er de

---

¹⁴⁷ Vakstudie *Vennootschapsbelasting 1969*, art. 8c, Wet VPB 1969, Kernbeschrijving.

¹⁴⁸ R. Offermanns en B. Michel, 'Belgium - Corporate Taxation, Country Analyses', Brussels: IBFD 2013, p. 7.3.4.2.

¹⁴⁹ Á. de la Cueva González-Cotera en J. Rubio Hípola, 'Corporate taxation Spain', Madrid: IBFD 2013, p. 48 en PwC World Wide Tax Summaries 2014, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/JDCN-89HTUS>.

¹⁵⁰ PwC Worldwide Tax Summaries 2014, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/JDCN-89HRSE>.

¹⁵¹ Commentaar bij art. 11 OESO-modelverdrag (hierna: "OESO-comm.") 2010, aant. 7.7.

voorkeur aan de heffingsbevoegdheid van het bronland verdragsrechtelijk te beperken als dit wenselijk blijkt. Daarbij sluit Nederland in principe geen belastingverdragen met landen die geen redelijke heffing kennen. In dergelijke gevallen is het wenselijk dat Nederland bronbelasting heft. Op deze manier drukt de bronbelasting niet excessief op bancaire activiteiten, maar kan Nederland wel per land bepalen of een bronheffing gewenst is¹⁵². Ik vind het wenselijk om ook binnen de EU overeen te komen wanneer er dergelijke vrijstellingen gelden. Dan kunnen MNO's binnen de EU immers geen gebruik maken van verschillen en sluit ik tevens aan bij de wens van de staatssecretaris om problemen internationaal aan te pakken¹⁵³.

In lijn met bovenstaand argument vind ik het ongewenst om de door vrijgestelde professionele financiële instellingen en door overheden uitgegeven obligaties zwaarder te belasten dan andere vormen van vreemd vermogen. Daarbij heeft het budgettair weinig nut staatsobligaties te belasten. Ondanks deze argumenten heb ik bij de bronbelasting - in tegenstelling tot België¹⁵⁴ en Spanje¹⁵⁵ - niet gekozen voor een vrijstelling voor deze obligaties. Een dergelijke vrijstelling zal de evenwichtsherstellende functie van de bronbelasting ondermijnen indien er wel een renteaftrek in de vennootschapsbelasting heeft plaatsgevonden. Ook hier heb ik de voorkeur voor een per verdragspartner afgestemde beperking voor het bronland.

Om te voorkomen dat grensoverschrijdende rente zwaarder belast wordt dan binnenlandse rente kent de bronbelasting een generieke bepaling. Deze bepaalt dat er een mogelijkheid is tot teruggave als de gecombineerde heffing van bronbelasting, vennootschapsbelasting en de verdragstoepassing hoger is in een grensoverschrijdende situatie dan wanneer er sprake zou zijn geweest van een puur binnenlandse situatie. Belastingplichtigen vragen deze teruggave zelf aan. De inhoudingsplichtige moet in alle gevallen de bronbelasting op rente inhouden. De belastingplichtige kan zelf beter dan de inhoudingsplichtige debiteur bepalen of zij zwaarder belast wordt dan een ingezeten crediteur in een vergelijkbare situatie.

Tot slot valt bij de buitenlandse bronbelastingen op dat de belangrijkste vrijstelling voort komt uit het secundaire EU-recht. Dit is een vrijstelling voor die gevallen waarop de IR RL van toepassing is. In hoofdstuk 4.3.3 bespreek ik de voorwaarden van de IR RL en de gevolgen voor de bronbelasting.

---

¹⁵² Een dergelijke beperking geldt ook voor de commerciële activiteiten van pensioenfondsen om de concurrentievervalsing tussen banken en pensioenfondsen te voorkomen (Zie ook: Kamerstukken II 2003/04, 29 210, nr. 3, p. 23).

¹⁵³ Zie hoofdstuk 3.2.

¹⁵⁴ R. Offermanns en B. Michel, 'Belgium - Corporate Taxation, Country Analyses' Brussels: IBFD 2013, p. 7.3.4.2.

¹⁵⁵ Á.de la Cueva González-Cotera en J. Rubio Hípola, 'Corporate taxation Spain', Madrid: IBFD 2013, p. 48 en PWC World Wide Tax Summaries 2014, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/JDCN-89HTUS>.

4.2.1.8 Uiteindelijke gerechtigde

Om misbruik van vrijstellingen in de bronbelasting te voorkomen zijn vrijstellingen en teruggaveregelingen slechts van toepassing als de belastingplichtige de 'uiteindelijk gerechtigde' tot de inkomsten is. Het begrip 'uiteindelijk gerechtigde' bestaat al in de Nederlandse dividendbelasting¹⁵⁶ om *dividend stripping* te voorkomen¹⁵⁷. *Dividend stripping* is "het ontgaan van dividendbelasting door een aandeelhouder, terwijl die aandeelhouder het economische belang bij de aandelen behoudt"¹⁵⁸. Het is mogelijk schuldvorderingen (tijdelijk) over te dragen om bronbelasting te ontgaan. Het beperken van vrijstellingen en teruggaven tot de uiteindelijke gerechtigde voorkomt daardoor belastingontwijking.

4.2.1.9 Conclusie

De voorgestelde bronbelasting op interest kent dezelfde systematiek als de Nederlandse dividendbelasting. Ook is de bronbelasting nauw verbonden met de Nederlandse vennootschapsbelasting. Een aantal begrippen en vrijstellingen is in overeenstemming met deze wetten van toepassing in de bronbelasting. De derde factor waar aansluiting bij is gezocht is de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden. Zo is het rentebegrip gebaseerd op het OESO-modelverdrag en is het *at arm's length* begrip van toepassing. Daarnaast is er een aantal vrijstellingen besproken die in buitenlandse bronbelastingen van toepassingen zijn. Deze vrijstellingen zijn niet allemaal opgenomen in de bronbelasting, maar ik heb gekozen voor een verdragsrechtelijke oplossing. Een dergelijke oplossing laat immers ruimte om de Nederlandse heffingsbevoegdheid slechts in die gevallen te beperken dat een bronheffing daadwerkelijk ongewenst is. Tot slot is er een 'uiteindelijk gerechtigde' bepaling opgenomen om misbruik te voorkomen.

In de volgende paragraaf ga ik in op de belangrijkste voor- en nadelen van de bronbelasting. Hierbij leg ik onder andere een link met hoofdstuk 3, waarin de belangrijkste tekortkomingen van de huidige renteaftrekbepalingen en de belangrijkste wensen van de wetgever zijn besproken.

4.2.2 Waarom een bronbelasting op interest?

4.2.2.1 Inleiding

In deze paragraaf bespreek ik de voor- en de nadelen van een bronbelasting op interest. Hierbij ga ik onder andere in op de achterliggende beginselen. Ook zoek ik aansluiting bij de wensen van de wetgever, zoals besproken in hoofdstuk 3. Eerst bespreek ik de evenwichtsherstellende functie van

---

¹⁵⁶ Zie art. 4 lid 4 Wet DB 1965, art. 10, lid 1 Wet DB 1965 juncto Art. 4 lid 7 Wet DB 1965.

¹⁵⁷ *NDFR Dividendbelasting 1965*, art. 4 Wet DB, aant. 8.1.

¹⁵⁸ *NDFR Dividendbelasting 1965*, art. 4 Wet DB, aant. 8.1.

de bronbelasting, waarna ik in ga op de eenvoud. Tot slot bespreek ik de toewijzing van heffingsbevoegdheden en de budgettaire functie van de bronbelasting.

4.2.2.2 Evenwicht

Een leningsovereenkomst is slechts een civielrechtelijke verplichting tot betaling, waarbij de crediteur geen inkomen produceert. De debiteur brengt met zijn onderneming de rente-inkomsten van de crediteur voort. Door de toepassing van renteaftrekbepalingen is de debiteur als het ware belast over het inkomen dat hij produceert voor de crediteur, maar dat hem feitelijk niet toekomt. Kemmeren (2001)¹⁵⁹ meent dat er voor de verdeling van internationale heffingsbevoegdheden aangesloten moet worden bij het oorsprongbeginsel, dus de 'productie van inkomen'¹⁶⁰. Bij het oorsprongbeginsel is de internationale heffingsbevoegdheid verdeeld op basis van de plaats waar het inkomen daadwerkelijk is gecreëerd en waar de 'intellectuele elementen' zich bevinden¹⁶¹. Doordat slechts natuurlijk personen (eventueel met behulp van de productiefactor kapitaal) inkomen kunnen genereren¹⁶² kan de oorsprong zich op meerdere plaatsen bevinden. Het bronbeginsel sluit aan bij de plaats waar het vermogen fysiek aanwezig is en inkomen opkomt. Dit is de plaats waar het inlenende lichaam, het onroerend goed of de productiefaciliteit is gevestigd¹⁶³. Ondanks dat het oorsprongbeginsel zuiverder is dan het bronbeginsel, heeft toewijzing van de heffingsbevoegdheden op grond van het bronbeginsel en de bijhorende bronheffing mijn voorkeur. In de praktijk is het vaak moeilijk om exact te bepalen waar inkomen is opgekomen. Een voorbeeld is een debiteur die een lening gebruikt om een machine te kopen voor de productie in Nederland. Dit betekent echter niet dat de oorsprong van de rente-inkomsten ook in Nederland gelegen is. De productie vindt weliswaar plaats in Nederland, het vindt plaats met de strikte instructies van een Duitser en de geproduceerde goederen worden vanuit België verkocht. In dit geval is het moeilijk te zeggen waar de rente-inkomsten precies hun oorsprong hebben. Naast de complicaties bij het bepalen van de oorsprong verandert de eventuele aansluiting bij de oorsprong de volledige verdeling van internationale heffingsbevoegdheden. Het is daarbij relatief eenvoudig te bepalen waar de debiteur is gevestigd. Debiteuren wenden aangetrokken financiering veelal in het bronland aan, waardoor de oorsprong en de bron vaak (deels) overeenkomen. Aansluiting bij de economische activiteit is voor veel landen een reden is om een bronheffing op interest te heffen¹⁶⁴. Voorbeelden zijn ontwikkelingslanden. In de

---

¹⁵⁹ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, Proefschrift Universiteit van Tilburg.

¹⁶⁰ P.J.J.M. Peeters, 'Verslag promotie mr. E.C.C.M. Kemmeren', WFR 200/410, paragraaf 4.

¹⁶¹ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, Proefschrift Universiteit van Tilburg, p. 558.

¹⁶² E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen, Pijnenburg uitgevers, Proefschrift Universiteit van Tilburg, 2001, p. 556 en 558.

¹⁶³ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen, Pijnenburg uitgevers, Proefschrift Universiteit van Tilburg, 2001, p. 557 en 558.

¹⁶⁴ Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, nr. 7, p. 47.

totstandkoming van het VN-modelverdrag hebben vertegenwoordigers van ontwikkelingslanden er voor gepleit de volledige heffingsbevoegdheid over rente toe te laten komen aan het bronland. Dat is immers de plaats waar het inkomen opkomt. Ontwikkelde landen hebben er voor gepleit de volledige heffingsbevoegdheid toe te laten komen aan het vestigingsland van de crediteur, omdat bronbelastingen investeringen in ontwikkelingslanden zouden kunnen afstoten¹⁶⁵. Het is naar mijn mening logisch de bronstaat door middel van belastinginkomsten te vergoeden voor het gebruik van de aanwezige faciliteiten, zoals de infrastructuur. Ik sluit mij aan bij de vertegenwoordigers van de ontwikkelingslanden en heb een voorkeur voor de aansluiting bij het bronbeginsel.

In hoofdstuk 2 heb ik beschreven waarom er een fiscaal gedreven voorkeur bestaat voor vreemd vermogen. Deze ontstaat doordat Nederland dividend in het huidige systeem minimaal één keer belast als vennootschappelijke winst van de dochtervennootschap. Rente is bij de debiteur in principe aftrekbaar in de vennootschapsbelasting, maar Nederland belast de corresponderende rente-inkomsten van niet-ingezeten crediteuren niet altijd. Als het ontvangstland niet heft over de rente-inkomsten, is rente dus lager belast dan dividend. Een bronbelasting op interest stelt de heffing over de rente-inkomsten (binnen Nederland) veilig, waardoor Nederland zowel dividend als rente één keer belast met een naar Nederlandse maatstaven reële heffing. De bronbelasting vervult hierdoor een gelijke functie als de dividendbelasting¹⁶⁶.

In hoofdstuk 3 heb ik geconcludeerd dat de complexiteit en de veranderingen van de renteaftrekbeperkingen tot hoge lasten voor de fiscus en de belastingplichtigen leiden. Ook een bronbelasting is niet vrij van (uitvoerings)kosten, maar het is wel minder complex. Het kent immers minder vrijstellingen, specifieke regels en casuïstische bepalingen. Daarbij is een deel van de bronbelasting gebaseerd op huidige wetgeving, waardoor er weinig nieuwe elementen zijn. Ook is de bronbelasting gemakkelijk te controleren. Dit komt door de koppeling met de vennootschapsbelasting. Ten eerste is de inhoudingsplichtige van de bronbelasting hetzelfde lichaam als de vennootschapsbelastingplichtige die de renteaftrek claimt. Ten tweede heeft de inhoudingsplichtige er belang bij de bronbelasting af te dragen, doordat de renteaftrek in de vennootschapsbelasting afhankelijk is van de afgedragen bronbelasting. Hierbij komt dat de inhoudingsplichtige, in tegenstelling tot de belastingplichtige, per definitie een in Nederland gevestigd lichaam is. De belastingplicht wordt per crediteur getoetst en daarbij moet de crediteur zelf eventuele verrekening of teruggave aanvragen. Bijvoorbeeld, de gerechtigde tot de rente-inkomsten van vrij verhandelbare obligaties is niet altijd bekend, waardoor de debiteur in het geval

---

¹⁶⁵ United Nations, 'Model Double Taxation Convention', New York 2011: *United Nations Department of economic & social affairs*, p. 194-195.

¹⁶⁶ W. Schön, 'International Tax Coordination for a Second-Best World (Part II)', *World Tax Journal* 2010, p. 75.

van deze obligaties altijd de maximale bronbelasting inhoudt. Als blijkt dat er teveel belasting is ingehouden, moet de obligatiehouder zelf bezwaar maken. Ten aanzien van deze investeerders stijgt de administratieve last dus aanzienlijk.

4.2.2.3 Budget

Vanwege de aansluiting bij het woonplaatsbeginsel in het huidige Nederlandse belastingstelsel komen de volledige belastingopbrengsten over rente aan het buitenland toe. Volgens Kemmeren (2001) is het onjuist dit beginsel aan te hangen, omdat de woonplaats, net als nationaliteit, geen inkomen produceert. Ook brengt het geen vermogen tot stand of houdt het vermogen in stand¹⁶⁷. De bronbelasting op interest creëert voor Nederland een eenzijdige heffingsbevoegdheid over rente-inkomsten, waardoor het nationaalrechtelijk mogelijk is om (een deel van) de belastingopbrengsten naar Nederland te verplaatsen. De Nederlandse dividendbelasting is per 1 januari 1966¹⁶⁸ ontstaan om dezelfde budgettaire reden¹⁶⁹. Rompen (2013)¹⁷⁰ meent echter dat het niet duidelijk is of Nederland daadwerkelijk een budgettair voordeel behaald door deze bronbelasting. Het afschaffen van de bronbelasting zou, onder andere door een daling van de (administratieve) kosten, een positieve werking hebben op het Nederlandse reële vestigingsklimaat en zou Nederlandse aandelen aantrekkelijker maken voor buitenlandse investeerders¹⁷¹. Ik ben het niet volledig eens met Rompen (2013). Uiteraard dalen de administratieve kosten als er een volledige wet vervalt. Het totale budgettaire effect is echter onzeker. Het Nederlandse heffingsrecht is immers sterk beperkt door de IR RL en daarbij zijn de (uitvoerings)kosten moeilijk te kwantificeren. Fuest et al (2013)¹⁷² bespreken dit probleem met betrekking tot bronbelastingen op interest en royalties. Bronbelastingen, die de staat van ontvangst crediteert in haar winstbelasting, voorkomen volgens deze publicatie ongewenste winstverschuivingen van MNO's. Door middel van dergelijke bronbelastingen schuift er een algemeen heffingsrecht naar het bronland, waardoor het bronland volgens deze publicatie een budgettair voordeel behaalt. Door de bronheffing betalen MNO's effectief belasting in het bronland

---

¹⁶⁷ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen, Pijnenburg uitgevers, Proefschrift Universiteit van Tilburg, 2001, p. 557.

¹⁶⁸ Kamerstukken II 1959/60, 6000, nr. 4. Bij de voorganger van deze wet (Verordening nr. 117/1941, van 24 juni 1941) is geen bekende parlementaire geschiedenis beschikbaar, waardoor er niet veel bekend is over het ontstaan van deze belasting. Het zou voornamelijk budgettaire overwegingen van de bezetter zijn geweest. (Bron: *Vakstudie Dividendbelasting 1965*, Besluit op de Dividendbelasting 1941, aant. 1.2.6).

¹⁶⁹ Kamerstukken II 1965/66, 6000, nr. 15, p. 3, R.P.C.W.M. Brandsma, *Cursus Belastingrecht, Dividend belasting*, Deventer: Kluwer 2013, paragraaf 0.3.0 en Kamerstukken I, 2006/07, 30 572, nr. B, p. 2.

¹⁷⁰ J.W. Rompen, 'Niet afschaffen van dividendbelasting vormt een steeds groter risico voor Nederland', *WFR* 2013/1009.

¹⁷¹ J.W. Rompen, 'Niet afschaffen van dividendbelasting vormt een steeds groter risico voor Nederland', *WFR* 2013/1009, paragraaf 3.

¹⁷² C. Fuest, C. Spengel, K. Finke, J. H. Heckemeyer en H. Nusser, 'Profit Shifting and "Aggressive" Tax Planning by Multinational Firms: Issues and Options for Reform', *World Tax Journal* 5 (2013), p. 319.

en dragen daardoor bij aan de overheidsuitgaven voor faciliteiten die nodig zijn om hun inkomen tot stand te brengen¹⁷³.

In lijn met bovenstaande sluit een bronbelasting aan bij kapitaal-import-neutraliteit (hierna: "KIN")¹⁷⁴. De bronstaat bepaalt hierdoor de belastingdruk over de rente-inkomsten, waardoor een niet-ingezetene investeerder geen concurrentienadeel ondervindt ten opzichte van ingezetene investeerders¹⁷⁵. In het huidige Nederlandse belastingstelsel wordt KIN slechts ten aanzien van actief inkomen nagestreefd. Ten aanzien van passief inkomen streeft Nederland naar kapitaal-export-neutraliteit (hierna: "KEN")¹⁷⁶. De gedachte hierbij is dat de vestigingsstaat van de crediteur meer inzicht heeft in de door de crediteur gemaakte kosten, waardoor deze staat beter kan aansluiten bij de draagkracht van de crediteur¹⁷⁷. Het model van Kemmeren (2001) houdt in elk oorsprongsland rekening met situatie van de crediteur¹⁷⁸. De voorgestelde bronbelasting houdt door haar bruto karakter in principe geen rekening met de situatie van de crediteur¹⁷⁹. Het is hierdoor mogelijk dat Nederland meer van de crediteur heft dan in het geval dat de draagkracht van de crediteur volledig in overweging is genomen. Als een crediteur in land A winst en in land B verlies maakt, heft land A effectief bronbelasting. In het geval van een woonstaatheffing wordt er slechts over de per saldo gemaakte winst geheven. Nog een nadeel van het bruto karakter van een bronbelasting is dat de heffing plaatsvindt over de bruto inkomsten terwijl in het buitenland veelal verrekening plaatsvindt over de netto inkomsten¹⁸⁰. Dit leidt tot een dubbele belasting¹⁸¹. Doordat het tarief van de voorgestelde bronbelasting lager is dan het tarief van de vennootschapsbelasting, houdt de bronbelasting fictief rekening met kosten van maximaal 60 procent van de bruto inkomsten. Daarbij schuift niet-verrekenende bronbelasting, afhankelijk van het belastingsysteem in het land van ontvangst, door naar een later jaar. Dubbele belasting is dus niet altijd een reëel probleem.

Tot slot is een van de redenen dat Nederland geen bronheffing op interest kent de angst dat de crediteur haar belastingkosten doorberekent aan de debiteur. De crediteur zal ondanks de belasting

---

¹⁷³ C. Fuest, C. Spengel, K. Finke, J. H. Heckemeyer en H. Nusser, 'Profit Shifting and "Aggressive" Tax Planning by Multinational Firms: Issues and Options for Reform', *World Tax Journal* 5 (2013), p. 319.

¹⁷⁴ Kemmeren spreekt in zijn model echter over kapitaal en arbeid import neutraliteit: KAIN (bron: E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijenburg Uitgevers 2001, Proefschrift Universiteit van Tilburg, p. 560).

¹⁷⁵ W. Schön, 'International Tax Coordination for a Second-Best World (Part II)', *World Tax Journal*, February 2010, p. 72.

¹⁷⁶ M. Boterman en B. van der Gulik, 'The taxation of foreign passive income for groups of companies – Netherlands', *IFA Cahiers* 2013 - Volume 98A, p. 503.

¹⁷⁷ Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 29 mei 2013, nr. IFZ/2013/321 U, p. 6.

¹⁷⁸ P.J.J.M. Peeters, 'Verslag promotie mr. E.C.C.M. Kemmeren', *WFR* 2002/410, p. 4 en E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: A rethinking of models*, Dongen: Pijenburg Uitgevers 2001, Universiteit Tilburg, p. 560.

¹⁷⁹ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: A rethinking of models*, Dongen: Pijenburg Uitgevers 2001, Universiteit Tilburg, p. 432.

¹⁸⁰ O.C.R. Marres en P.J. Wattel, *Dividendbelasting* (FED Fiscale Studietoets nr. 26), Deventer: Kluwer 2006, p. 256-257 en Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, p. 47.

¹⁸¹ Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 22 mei 2013, nr. IFZ/2013/216 U, p. 3.

immers hetzelfde netto rendement op haar investering eisen¹⁸². Het minder aantrekkelijk maken van schuldfinanciering is echter precies de kern van de voorgestelde bronbelasting. De bronbelasting moet de voorkeursbehandeling van vreemd vermogen juist opheffen. Wel zijn in hoofdstuk 4.2.1.6 en 4.2.1.7 vrijstellingen en teruggaven besproken om overkill te voorkomen.

4.2.2.4 Conclusie

De bronbelasting op interest vervult haar evenwichtsherstellende functie door rente minimaal één keer in een naar Nederlandse maatstaven redelijke heffing te betrekken. De bronbelasting sluit daarbij uit eenvoud aan bij het bronbeginsel. Een groot voordeel van de bronbelasting is dat het, vergeleken met het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen, gemakkelijk kan worden gecontroleerd en nageleefd. De bronbelasting vervult tot slot een grondslagbeschermende functie. Nederland creëert een eenzijdig heffingsrecht over rente-inkomsten, waardoor MNO's effectief bijdragen aan de overheidsuitgaven die nodig zijn om hun inkomen tot stand te brengen.

In de volgende paragraaf voeg ik hoofdstuk 4.2 en 4.3 samen in een conclusie. Hierbij leg ik uit wat een bronbelasting op interest inhoudt en betekent.

4.2.3 Conclusie: Wat houdt een bronbelasting op interest in?

Hierboven heb ik onderzocht wat een bronbelasting op interest inhoudt en wat de voordelen en nadelen van een dergelijke heffing zijn. Hierbij heb ik de volgende vraag beantwoord:

“Wat houdt een bronbelasting op interest in en wat zijn de voordelen en nadelen van een dergelijke heffing?”

Ik heb de bronbelasting gebaseerd op de systematiek van de Nederlandse dividendbelasting, waardoor het een belasting is die door inhouding wordt geheven. De verschillende begrippen en vrijstellingen van de bronbelasting heb ik gebaseerd op Nederlands recht en internationale standaarden. De bronbelasting verbetert het evenwicht tussen eigen en vreemd vermogen doordat zowel dividend als rente door de bronbelasting minimaal één keer in Nederland belast zijn. Hiernaast is het inkomen van de Nederlandse overheid waarschijnlijk gebaat bij een bronbelasting. Nederland trekt eenzijdig een heffingsrecht over rente naar zich toe, waardoor MNO's effectief bijdragen aan de overheidsuitgaven die nodig zijn voor het creëren van hun inkomen.

Aan de bronbelasting ligt niet het oorsprongbeginsel ten grondslag zoals in het geval van Kemmeren (2001), maar het bronbeginsel. Ik heb deze keuze gemaakt op basis van eenvoud. Zo is het vaak moeilijk vast te stellen waar de oorsprong van inkomen zich precies bevindt en bevindt het zich niet per definitie in één land. Een belangrijke verbetering door de bronbelasting, is dat het in vergelijking

---

¹⁸² R.P.C.W.M. Brandsma, *Cursus Belastingrecht, Dividend belasting*, Deventer: Kluwer 2013, paragraaf 0.3.0.

met het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen gemakkelijk te controleren en na te leven is. Daardoor dalen voor zowel de fiscus als de belastingplichtigen de kosten van het naleven en controleren van de wet.

Het grote verschil tussen het model van Kemmeren (2001) en de voorgestelde bronbelasting schuilt uiteindelijk in het bruto karakter van de bronbelasting. Door het bruto karakter houdt een bronbelasting slechts beperkt rekening met de economische realiteit van de crediteur en kan er dubbele belasting optreden. Echter, doordat het tarief van de bronbelasting laag is houdt ik fictief met (een deel van) de kosten van de crediteur rekening. De kans op dubbele belasting hangt af van de wetgeving in het land van ontvangst.

In de volgende paragraaf toets ik de voorgestelde bronbelasting op interest aan de verschillende elementen van het primaire toetsingskader. Hierbij ga ik in op het primaire EU-recht, het secundaire EU-recht en het Nederlandse netwerk van belastingverdragen.

4.3 Primaire toetsingskader

4.3.1 Inleiding

Het primaire toetsingskader bestaat uit verschillende elementen van het Europese en internationale belastingrecht. Door middel van de deze toets beantwoord ik de volgende hoofdvraag:

“Biedt een bronbelasting op rente binnen het Europese en internationale recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

Allereerst toets ik de bronbelasting aan de verkeersvrijheden, zoals deze zijn vastgelegd in de VWEU. Hierbij bespreek ik kort het toetsingskader van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJ EU¹⁸³). Vervolgens bespreek ik de belangrijkste jurisprudentie met betrekking tot bronbelastingen. Hierbij bespreek ik de discussie met betrekking tot de vraag of de Nederlandse dividendbelasting strijdig is met de vrijheid van vestiging¹⁸³ of de vrijheid van kapitaal. Deze discussie gebruik ik om de bronbelasting aan het primaire EU-recht te toetsen. De systematiek van de voorgestelde bronbelasting is immers gebaseerd op de Nederlandse dividendbelasting.

In het tweede deel van het primaire toetsingskader toets ik de voorgestelde bronbelasting aan de IR RL. Tot slot toets ik in het derde deel van het toetsingskader de voorgestelde bronbelasting aan het Nederlandse verdragennetwerk. Hierbij ga ik tevens in op de mogelijkheden van de bronbelasting binnen bestaande modelverdragen.

---

¹⁸³ Art. 49 VWEU.

4.3.2 Primair Europees recht

4.3.2.1 Inleiding

In deze paragraaf toets ik de voorgestelde bronbelasting aan het primaire EU-recht. Allereerst bespreek ik beknopt het toetsingskader van het HvJ EU. Vervolgens bespreek ik de relevante jurisprudentie over bronbelasting, gevolgd door de jurisprudentie met betrekking tot de Nederlandse dividendbelasting. Tot slot voer ik de toets aan het primaire EU-recht uit.

4.3.2.2 Toetsingskader

In de jurisprudentie van het HvJ EU is een toetsingskader ontwikkeld om nationale wetten en regelingen te toetsen aan de EU-vrijheden. In de eerste stap toetst het HvJ EU de toegang tot de verdragsvrijheden, waarbij het voornamelijk gaat om de vraag of er sprake is van een grensoverschrijdende situatie tussen personen of lichamen die beide gevestigd zijn binnen de EU¹⁸⁴. In stap twee wordt getoetst of er sprake is van objectief vergelijkbare gevallen die door de toepassing van nationale wetten of regelgeving ongelijk behandeld worden, waardoor er sprake is van een belemmering¹⁸⁵. De vraag of er rechtvaardigingsgronden van toepassing zijn voor de belemmering wordt getoetst in stap drie¹⁸⁶. Vervolgens toets ik in stap vier of de nationale regelgeving geschikt is om het doel van deze nationale regeling te bereiken¹⁸⁷. In de laatste stap wordt getoetst of de regelgeving niet verder gaat dan noodzakelijk is om het doel te bereiken.

In de jurisprudentie van het HvJ EU zijn verschillende rechtvaardigingsgronden ontwikkeld, die van toepassing kunnen zijn in stap drie. De eerste rechtvaardigingsgrond is het bestrijden van misbruik, welke is toegepast in het arrest ICI¹⁸⁸. Ook het creëren van een rechtvaardige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen lidstaten¹⁸⁹ of het waarborgen van cohesie, de samenhang van het nationale belastingstelsel, kan een rechtvaardigingsgrond vormen¹⁹⁰. Tot slot was in het arrest Marks & Spencer¹⁹¹ een combinatie van verschillende rechtvaardigingsgronden mogelijk¹⁹². In het geval van deze scriptie is het waarborgen van cohesie de meest relevante rechtvaardigingsgrond. De bronbelasting moet voor een sluitend systeem zorgen, waarbij zowel rente als dividend minimaal één in Nederland met een naar Nederlandse maatstaven reële heffing wordt belast.

---

¹⁸⁴ Slechts art. 49 VWEU heeft werking naar derde staten. In dit artikel is de vrijheid van kapitaal vastgelegd.

¹⁸⁵ M.G.H. vd Kroon, 'Verslag van het EFS-seminar: "bronbelasting: waar begint en eindigt de EU"', *WFR* 2012/898, p.5.

¹⁸⁶ Aan de hand van de zogenaamde '*rule of reason*' heeft het HvJ EU een aantal rechtvaardigingsgronden geformuleerd.

¹⁸⁷ HR 13 december 2005, nr. C-446/03, *BNB* 2006/72, r.o. 35.

¹⁸⁸ HvJ EG 16 juli 1998, nr. C-264/96, *BNB* 1998/420.

¹⁸⁹ HvJ EG 12 mei 1998, nr. C-336/96, *V-N* 1998/28.5.

¹⁹⁰ HvJ EG 28 januari 1992, zaak *V-N* 1992/994, 30.

¹⁹¹ HR 13 december 2005, nr. C-446/03, *BNB* 2006/72.

¹⁹² *NDFR Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie*, art. 49 VWEU, aant. 5.

4.3.2.3 Jurisprudentie met betrekking tot bronbelasting op interest

Het belangrijkste arrest met betrekking tot de bronbelastingen op interest is *Truck Center*¹⁹³ van het HvJ EU. In dit arrest werd de Belgische bronbelasting getoetst aan de vrijheid van dienstverrichting en vrijheid van kapitaalverkeer¹⁹⁴. In België werd een niet-ingezetene over rente-inkomsten belast met een bruto bronbelasting. Een ingezeten crediteur werd in de vennootschapsbelasting over de netto rente-inkomsten belast en genoot een vrijstelling van bronheffing. Het HvJ EU oordeelde dat er om twee redenen uit het Belgische systeem niet per definitie een voordeel voor de in België gevestigde crediteur voortvloeide. Aan deze ingezeten vennootschap werd immers een voorlopige aanslag vennootschapsbelasting opgelegd met een hoger tarief dan het tarief van de bronbelasting. Het tariefsverschil compenseerde dat er over de netto-inkomsten van een ingezetene en over de bruto inkomsten van een niet-ingezetene werd geheven. Uit dit arrest maak ik op dat het dus niet uitmaakt dat er een verschil in heffing is, zolang het effectief geheven tarief voor een niet-ingezetene niet hoger is dan voor een ingezetene¹⁹⁵.

In het arrest *Commissie v. Portugal*¹⁹⁶ werd de Portugese bronbelasting op interest getoetst aan de vrijheid van dienstverrichting en de vrijheid van kapitaalverkeer. In Portugal werd er 20 procent bronbelasting geheven over de bruto rente-inkomsten van niet-ingezeten crediteuren. Voor ingezeten crediteuren vormde de bronheffing een voorheffing op de Portugese winstbelasting. Hierdoor werd er effectief 25 procent belasting geheven over de netto renteontvangsten. Het HvJ EG oordeelde in dit arrest dat de commissie door het ontbreken van goede cijfervoorbeelden niet kan bewijzen dat Spanje de EU-vrijheden schendt. Het arrest voegt daardoor niets toe aan *Truck Center*.

Uit bovenstaande jurisprudentie maak ik op dat de eindheffing over de interest belangrijker is dan de wijze van heffing. Het lijkt niet uit te maken of er een verschil in heffingssystematiek bestaat ten aanzien van ingezeten crediteuren en niet-ingezeten crediteuren. Het is van belang een niet-ingezetene effectief niet zwaarder belast is dan een ingezetene. Dit maakt de weg vrij voor de voorgestelde bronbelasting op interest waarvan het tarief gebaseerd is op de naar Nederlandse maatstaven reële heffing van slechts 10 procent¹⁹⁷. Als de kosten niet meer bedragen dan 60 procent van de bruto rente-inkomsten is er geen sprake zijn van een ongelijke behandeling of belemmering van de EU-verkeersvrijheden.

---

¹⁹³ HvJ EU 22 december 2008, nr. C-282/07, *V-N* 2009/7.23.

¹⁹⁴ Art. 56 VWEU respectievelijk art. 63 VWEU, voorheen art. 49 EG-verdrag respectievelijk art. 56 EG-verdrag.

¹⁹⁵ P. Kavelaars meent dat het HvJ EU bij de beoordeling van een eventueel ongelijke behandeling van binnenlandse en uitgaande dividenden naar het geheel van vennootschapsbelastingen en bronbelastingen moet kijken (bron: P. Kavelaars, 'Dividend(belasting) en de EU', *TFO* 2008/77, p. 7).

¹⁹⁶ HvJ 17 juni 2010, nr. C-105/08, *V-N* 2010/31.20.

¹⁹⁷ Zie paragraaf 4.2.1.4

4.3.2.4 Jurisprudentie met betrekking tot bronbelasting op dividend

De arresten Denkavit¹⁹⁸, Santander¹⁹⁹, Bouanich²⁰⁰ en Amurta²⁰¹ zijn de belangrijkste arresten met betrekking tot bronbelastingen op dividend. Uit zowel het arrest Denkavit als het arrest Santander blijkt dat een land een vrijstelling van bronbelasting voor binnenlandse belastingplichtigen ook moet verlenen aan buitenlands belastingplichtigen. In het arrest Amurta is beslist dat dit niet het geval is als de staat van ontvangst de niet-ingezetene compenseert door de toepassing van een belastingverdrag. Slechts in het geval van een ongeclausuleerde *full credit* is er in alle gevallen sprake van een volledige compensatie. Hieruit kan worden opgemaakt dat de belastingheffing van de vestigingsstaat niet van belang is, tenzij er een belastingverdrag is afgesloten²⁰². Daarnaast blijkt dat een land binnenlandse situaties en grensoverschrijdende situaties anders mag belasten, zolang de heffing in de grensoverschrijdende situatie niet hoger uitvalt²⁰³. Ook uit het arrest Bouanich leid ik af dat het effectief geheven tarief leidend is bij de vraag of er sprake is van een belemmering. Deze arresten sluiten dus aan bij het hierboven besproken arrest Truck Center.

In het arrest Commissie v. Duitsland²⁰⁴ is beslist dat de Duitse bronheffing op dividend strijdig was met de vrijheid van kapitaal. In grensoverschrijdende situaties vormde de bronheffing een eindheffing, die niet altijd geneutraliseerd werd door de toepassing van een belastingverdrag of een eenzijdige maatregel van Duitsland. In binnenlandse situaties was de bronbelasting een voorheffing op de Duitse vennootschapsbelasting. Daarbij kon de belastingplichtige de belasting volledig terug vragen als er niet voldoende inkomsten waren om de bronbelasting tegen af te zetten. Er werd wel effectief inkomstenbelasting geheven van de laatste aandeelhouder. Het HvJ EU oordeelde ten eerste dat er sprake is van vergelijkbare gevallen als uitsluitend de uitoefening van de Duitse heffingsbevoegdheid “*een risico van opeenvolgende belastingheffingen of economische dubbele belasting meebrengt*”²⁰⁵. Dit staat los van de eventuele in een andere lidstaat geheven belasting. Daarnaast oordeelde het HvJ EU dat de heffing van inkomstenbelasting bij de laatste aandeelhouder het neutraliserende effect van de vennootschapsbelasting niet kan rechtvaardigen door het ontbreken van een direct verband tussen deze twee heffingen²⁰⁶. Doordat de dividendbelasting eenzelfde systematiek kent als de Duitse bronbelasting vormt deze wet in principe ook een belemmering van het primaire EU-recht. Toch werd ook in dit arrest de toepassing van het

---

¹⁹⁸ HvJ EG 14 december 2006, nr. C-170/05, *BNB* 2007/132.

¹⁹⁹ HvJ EU 10 mei 2012, C-338/11, *V-N Vandaag* 2012/1204.

²⁰⁰ HvJ EG 19 januari 2006, nr. C-265/04, *V-N* 2005/55.11.

²⁰¹ HvJ EG, 8 november 2007, nr. C-379/05, *V-N* 2007/57.16.

²⁰² HR 20 december 2013, nr. 12/04717, *V-N Vandaag* 2013/2858, r.o. 4.1.3.

²⁰³ Als de buitenlandse belastingplichtige niet zwaarder belast is, maakt het niet uit dat hij anders belast is. Dit blijkt uit veel verschillende arresten (bron: HvJ EG 12 december 2006, nr. C-446/04, *V-N* 2007/5.9).

²⁰⁴ HvJ EU 20 oktober 2011, nr. C-284/09, *V-N Vandaag* 2011/2549.

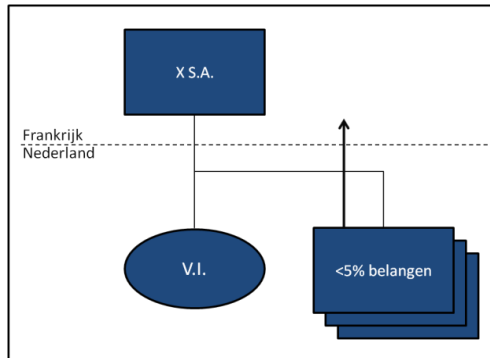
²⁰⁵ HvJ EU 20 oktober 2011, nr. C-284/09, *V-N* 2011/53.22.1, r.o. 57.

²⁰⁶ HvJ EU 20 oktober 2011, nr. C-284/09, *V-N* 2011/53.22.1, r.o. 74, 91 en 93.

verdragennetwerk in overweging genomen, deze was echter niet toereikend. Kortom, ook dit arrest bevestigt de conclusies die in de voorgaande paragraaf ten aanzien van Truck Center zijn getrokken.

Het meest interessante arrest is momenteel aanhangig²⁰⁷. Hierin zal het HvJ EU beslissen of de Nederlandse dividendbelasting in strijd is met het primaire EU-recht. De casus is in Figuur 1: Structuurtekening HvJ EU, C-284/09. weergegeven. Belanghebbende is de in Frankrijk gevestigde en

Figuur 1: Structuurtekening HvJ EU, C-284/09.

naar Frans recht opgerichte vennootschap X SA. X SA exploiteert een bank door middel van een vaste inrichting in Nederland. Ook heeft X SA een aantal belangen van minder dan 5 procent in Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen, die niet toerekenbaar zijn aan de vaste inrichting. In verschillende jaren heeft X SA dividend ontvangen van de Nederlandse vennootschappen, waarop Nederland dividendbelasting heeft ingehouden. In geschil is of de gecombineerde toepassing van de

vennootschapsbelasting en de dividendbelasting in strijd is met de vrijheid van vestiging en/of de vrijheid van kapitaal²⁰⁸. Het is niet tussen partijen in geschil dat de dividendbelasting *an sich* ingezeten en niet-ingezeten crediteuren niet verschillend behandelt.

Rechtbank Haarlem²⁰⁹ toetst de gecombineerde werking van de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting. Daarbij overweegt zij dat het aan Nederland als bronland is om te zorgen dat zij niet-ingezeten dividendontvangers niet slechter behandelt dan ingezeten dividendontvangers²¹⁰. Als de effectieve heffing over de grensoverschrijdende rente-inkomsten niet hoger is dan over binnenlandse rente-inkomsten, is er geen sprake van een discriminatie. Hof Amsterdam²¹¹ oordeelt in tegenstelling tot de rechtbank dat zij de vennootschapsbelasting bij de beoordeling van het geschil niet in beschouwing dient te nemen²¹². Het hof heeft het hoger beroep van de belanghebbende dan ook ongegrond verklaard. Zij vindt dat er geen sprake is van een discriminatie die een belemmering tot gevolg heeft. Op grond van bestaande jurisprudentie meent de Advocaat-Generaal (hierna: "A-G") dat de heffingssystematiek ten aanzien van buitenlands belastingplichtigen mag verschillen van

²⁰⁷ Er is ook een arrest aanhangig met betrekking tot de vraag of de dividendbelasting in strijd is met de vrijheid van vestiging zoals vastgelegd in art. 63 VWEU. Dit arrest heeft betrekking op Box 3 inkomen. De gevolgen van een bronbelasting op en in combinatie met de Inkomstenbelasting is echter geen onderdeel van deze discussie. Dit arrest bespreek ik verder niet.

²⁰⁸ Rechtbank Haarlem 3 augustus 2010, nrs. AWB 08/5180, 09/2310, 09/3860 en 09/3861, V-N 2010/5220, r.o. 4.2 – 4.3.

²⁰⁹ Rechtbank Haarlem 3 augustus 2010, nrs. AWB 08/5180, 09/2310, 09/3860 en 09/3861, V-N 2010/5220.

²¹⁰ Rechtbank Haarlem 3 augustus 2010, nrs. AWB 08/5180, 09/2310, 09/3860 en 09/3861, V-N 2010/5220, r.o. 4.9.

²¹¹ Hof Amsterdam 24 mei 2012, nr. 10/00608, 10/00617, 10/00618, 10/00619 en 10/00620, V-N 2012/44.6.

²¹² Hof Amsterdam 24 mei 2012, nr. 10/00608, 10/00617, 10/00618, 10/00619 en 10/00620, V-N 2012/44.6, r.o. 4.5.1.

binnenlandsbelastingplichtigen, maar dat de eindheffing wel gelijk moet zijn²¹³. In zijn arrest van 20 december 2013²¹⁴ heeft de Hoge Raad prejudiciële vragen aan het HvJ EU gesteld die duidelijkheid moeten geven over de vraag of de dividendbelasting in strijd is met de vrijheid van kapitaal. De prejudiciële vragen moeten inzicht geven in de vraag of de Hoge Raad de gecombineerde werking van de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting in overweging moet nemen en wat de invloed is van het belastingverdrag bij het neutraliseren van een eventuele discriminatie²¹⁵.

Er is dus nog onduidelijkheid over de vraag of de Nederlandse bronheffing op dividend strijdig is met de EU-vrijheden. De vraag is of de Hoge Raad de gecombineerde werking van de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting moet toetsen aan het primaire EU-recht. Ook is het onduidelijk welke rol een verdrag ter voorkoming van dubbele belastingen speelt in het toetsingskader van het HvJ EU. In voorgaande paragrafen heb ik geconcludeerd dat de gecombineerde werking van belang is, maar dit is dus niet volledig zeker.

4.3.2.5 Analyse primair EU-recht

Het hierboven besproken toetsingskader en jurisprudentie gebruik ik bij het toetsen van de voorgestelde bronbelasting aan het primaire EU-recht. In de besproken jurisprudentie werden verschillende bronbelastingen getoetst aan de vrijheid van dienstverrichting, de vrijheid van kapitaalverkeer en de vrijheid van vestiging. Ik toets de bronbelasting aan dezelfde vrijheden. De vrijheid van kapitaal heeft werking naar derde landen, daarom hoeft het niet te gaan om situaties waarbij de betrokken lichamen gevestigd zijn in één van de EU-lidstaten.

Er is sprake van een belemmering zoals bedoeld in stap twee van het toetsingskader als een land niet-ingezetene crediteuren zwaarder belast dan ingezetene crediteuren. Uit de hierboven besproken jurisprudentie concludeer ik dat de effectieve heffing over de crediteuren moet worden getoetst. Het gaat hier dus om de gecombineerde heffing van bronbelasting, vennootschapsbelasting en eventuele verrekeningen die voortvloeien uit een belastingverdrag. Dat ingezetene en niet-ingezetene in een vergelijkbare situatie anders belast worden is daarbij niet van belang. Doordat in Nederlandse belastingverdragen geen *full credit* wordt toegepast is het mogelijk dat in bepaalde situaties geen volledige compensatie van de Nederlandse bronbelasting wordt gegeven in de vestigingsstaat van de crediteur. Het is dus mogelijk dat de effectieve heffing van een niet-ingezetene hoger is dan de effectieve heffing van een ingezetene in een vergelijkbare situatie. De voorgestelde bronbelasting vormt hierdoor in principe een belemmering van het primaire EU-recht. De voorgestelde bronbelasting vormt ook een belemmering als een niet-ingezetene crediteur in de vestigingsstaat

---

²¹³ HR A-G 12 februari 2013, nr. 12/03235, *V-N Vandaag* 2013/2848, r.o. 7.7.

²¹⁴ HR, 20 december 2013, nr. 12/03235, *V-N* 2014/2.15.

²¹⁵ HR, 20 december 2013, nr. 12/03235, *V-N* 2014/2.15, r.o. 4.

onderworpen is aan een winstbelasting, maar indien het in Nederland zou zijn gevestigd vrijgesteld zou zijn geweest van de vennootschapsbelasting. De op art. 10 lid 1 en lid 2 Wet DB 1965 gebaseerde teruggave, die ik besproken heb in hoofdstuk 4.2.1.6, is in deze laatstgenoemde situatie niet van toepassing. Als de staat van ontvangst geen volledige verrekening geeft van Nederlandse bronheffing, drukt de Nederlandse bronheffing effectief op de crediteur. Een niet-ingezetene is door de combinatie van de Nederlandse wet en de gesloten verdragen zwaarder belast dan een in een gelijke situatie verkerende ingezetene. De teruggave is wel van toepassing als de niet-ingezeten crediteur in de vestigingsstaat niet aan een winstbelasting onderworpen is. Ook is het van toepassing op de inkomsten van ingezeten crediteuren die niet aan de vennootschapsbelasting zijn onderworpen. Om eventuele belemmeringen op te heffen is in paragraaf 4.2.1.7 een teruggaveregeling besproken. Indien een niet-ingezeten crediteur in een vergelijkbare situatie door de toepassing van de Nederlandse nationale wet en gesloten belastingverdragen zwaarder belast wordt dan een ingezeten crediteur, kan het meerdere worden teruggevraagd.

De voorgestelde bronbelasting vormt in principe een belemmering van het primaire EU-recht. Er zijn situaties denkbaar waarin niet-ingezeten crediteuren op basis van de Nederlandse nationale wet en de gesloten belastingverdragen effectief zwaarder belast worden dan ingezeten crediteuren in een vergelijkbare situatie. In die gevallen dat de gecombineerde heffing van bronbelasting, vennootschapsbelasting en eventuele verrekeningen die voortvloeien uit een belastingverdrag niet tot een zwaardere belasting van niet-ingezetene leidt is er geen sprake van een belemmering. Ik verwacht dat de antwoorden op de prejudiciële vragen van de Hoge Raad aan het HvJ EU van 20 december 2013²¹⁶ verdere duidelijkheid geven over de mogelijkheden van een bronbelasting. Uit deze vragen moet blijken de gecombineerde heffing van bronbelasting, vennootschapsbelasting en eventuele verrekeningen die voortvloeien uit een belastingverdrag moet worden getoetst of slechts de bronbelasting.

Als blijkt dat de voorgestelde bronbelasting toch een belemmering vormt van het primaire EU-recht, is er een aantal rechtvaardigingsgronden mogelijk. Het budgettaire aspect van de bronbelasting kan geen rechtvaardigingsgrond vormen. Anti-misbruik is wel een mogelijke rechtvaardiging, deze is echter niet van toepassing. De bronbelasting werkt immers zeer generiek, waardoor ook bronbelasting wordt geheven in situaties waarbij geen sprake is van misbruik. Deze rechtvaardigingsgrond is wel van toepassing als de bronheffing een anti-misbruikbepaling kent, waardoor het slechts geheven wordt in misbruiksituaties. Zo is het mogelijk de bronbelasting slechts te effectueren als er geen naar Nederlandse maatstaven reëel heffing plaatsvindt in het

---

²¹⁶ HR, 20 december 2013, nr. 12/03235, V-N 2014/2.15, r.o. 4.

ontvangstland. Een dergelijke bepaling is echter niet gewenst, omdat het deels het doel van de bronbelasting is om een algemene heffingsbevoegdheid over interest naar Nederland te verplaatsen. Ook de samenhang van het rechtsstelsel lijkt geen rechtvaardiging te kunnen vormen door de uitspraak in hierboven besproken Commissie v. Duitsland. De reden hiervoor is dat de bronbelasting een bruto heffing is, waardoor Nederland heft over de inkomsten en de corresponderende kosten niet in aftrek laat. De laatste mogelijke rechtvaardigingsgrond is de verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen lidstaten. Gebaseerd op het bronbeginsel is deze rechtvaardiging van toepassing. De rente-inkomsten komen immers in Nederland op. Echter, ook bij dit argument geldt dat Nederland slechts het heffingsrecht over de inkomsten naar zich toe trekt en de kosten onbelast laat. Daarbij is het binnen de EU niet gebruikelijk de verdeling van de heffingsbevoegdheid te baseren op het bronbeginsel, waardoor het onwaarschijnlijk is dat Nederland zich op deze rechtvaardigingsgrond kan beroepen.

4.3.2.6 Conclusie primair EU-recht

Als de toets aan de verkeersvrijheden daadwerkelijk over de gecombineerde heffing van de voorgestelde bronbelasting, vennootschapsbelasting en verdragsbepalingen gaat acht ik de kans klein dat een bronheffing een belemmering vormt. Toch is er een specifieke situatie aan te wijzen waarin er sprake is van een belemmering. Op deze situatie is in principe geen rechtvaardigingsgrond van toepassing vanwege de generieke werking en het bruto-karakter van de bronbelasting.

Naast de het primaire EU-recht moet een bronbelasting ook passen binnen de grenzen van de IR RL. In de volgende paragraaf beschrijf ik de kernpunten van de IR RL en toets ik de bronbelasting hieraan.

4.3.3 Interest en Royalty Richtlijn

Nog een factor waaraan Nederland moet voldoen is de IR RL. In deze paragraaf ga ik in op deze richtlijn en de invloed van deze richtlijn op de voorgestelde bronbelasting.

Het hoofddoel van de IR RL is om dubbele belasting en cashflownadelen (door inhouding en teruggave) te voorkomen²¹⁷, zodat de interne vrije markt van de EU wordt gestimuleerd²¹⁸. Het gevolg van de IR RL is dat EU lidstaten een vrijstelling van bronbelasting moeten geven als de rentestroom plaatsvindt tussen twee lichamen die beide in een EU-lidstaat zijn gevestigd. Deze lichamen dienen daarnaast verbonden te zijn zoals bedoeld in art. 3 onderdeel b IR RL. Het gaat hier slechts om rechtstreeks verbonden lichamen en zustervenootschappen. In Nederland is de IR RL alleen van toepassing als de lening is verstrekt door of aan een vennootschapsbelastingplichtige NV

---

²¹⁷ NDFR OESO-modelverdrag, art. 11, OESO, aant. 9.

²¹⁸ Richtlijn 2003/49/EG van de Raad van de Europese Unie van 3 juni 2003, *PbEU* 2003 L, 157/49, considerans punt 1 en 2.

of BV²¹⁹. Leningen verstrekt aan een lichaam met een andere rechtsvorm, zoals een coöperatie, genieten dus geen bescherming van de IR RL. Ook na de invoering van de bronbelasting kan een belastingplichtige haar keuze voor een bepaalde rechtsvorm aanpassen aan de voorwaarden van de IR RL. De IR RL is gebaseerd op het woonplaatsbeginsel en KEN²²⁰. Uitkeringen van interest en royalty's zijn op grond van art. 1 IR RL immers vrijgesteld van alle belastingen in de bronstaat, ongeacht of de bronstaat heft door inhouding of aanslag. In principe is er dus binnen de grenzen en systematiek van de IR RL geen plaats voor een heffing, die gebaseerd is op een bronbeginsel en KIN.

In bepaalde gevallen kan een bronland afwijken van het verbod op bronheffingen in de IR RL. Zo is er in art. 5 lid 2 IR RL vastgelegd dat een lidstaat toch een bronbelasting mag heffen *“in het geval van transacties met als voornaamste beweegreden of een van de voornaamste beweegredenen belastingfraude, belastingontwijking of misbruik”*²²¹. Ook kan een lidstaat op grond van art. 4 IR RL belasting heffen over de vergoeding van een hybride instrument als deze binnen het nationale recht van de bronstaat kwalificeert als eigen vermogen. In art. 4 lid 2 IR RL is een zakelijkheidstoets opgenomen, die betrekking heeft op het *at arm's length* beginsel. Als de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is over de rente staat de IR RL op grond van art. 1 lid 1 IR RL ook niet in de weg aan een bronheffing.

Met de toepassing van de huidige IR RL kan Nederland de bronbelasting in misbruiksituaties effectueren. Een bronbelasting die zich specifiek richt op misbruiksituaties kan helpen bij het voorkomen van grondslagerosie. Wanneer er sprake is van een misbruiksituatie moet wel duidelijk zijn voor zowel de fiscus als de belastingplichtigen. De bronbelasting moet dan geheven worden in alle situaties waar de huidige renteaftrekbeperkingen zich tegen richten. Alle vormen van misbruik kunnen met een specifiek geformuleerde bronbelasting met eenzelfde systematiek bestreden worden. Echter, specifieke omschrijvingen leiden vaak tot een *underkill*, omdat MNO's de grenzen van het toelaatbare kunnen opzoeken.

De IR RL staat een algemeen heffingsrecht voor het bronland niet toe, waardoor de bronbelasting niet tot zijn recht kan komen. Voor een sluitend systeem moet de IR RL omgekeerd werken. Als algemene regel geldt dan een bronstaatheffing over rente en een heffingsverbod voor de vestigingsstaat. Helaas is in het verleden gebleken dat internationale veranderingen zeer ingewikkeld

---

²¹⁹ Art. 3 onderdeel a IR RL 2003 en de bijhorende bijlage met de lijst van ondernemingen.

²²⁰ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, Proefschrift Universiteit van Tilburg, p. 568.

²²¹ Art. 5 lid 2 IR RL 2003.

en tijdrovend zijn en wellicht zelfs een utopie²²². Het implementeren van een specifiek geformuleerde bronheffing is ook geen oplossing.

In de volgende paragraaf bespreek ik het internationale verdragennetwerk van Nederland en de invloed van dit netwerk op de voorgestelde bronbelasting.

4.3.4 Internationaal verdragennetwerk

In deze paragraaf bespreek ik de invloed van het Nederlandse verdragennetwerk op de voorgestelde bronbelasting. Hierbij ga ik in op het Nederlandse verdragsbeleid en de heffingsbevoegdheid die Nederland doorgaans heeft door de toepassing van verdragen.

Het Nederlandse verdragsbeleid is in de 'Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011'²²³ (hierna: "notitie") vastgelegd. In de notitie staat dat Nederland er actief naar streeft geen heffingsbevoegdheid over interest aan het bronland toe te wijzen. Nederland streeft ten aanzien van passieve inkomsten immers naar KEN, waarbij er geen ruimte is voor het bronbeginsel. Dat is dan ook de reden dat Nederland zelf geen bronheffing op rente en royalty's heft. Andere argumenten voor het ontbreken van een dergelijke belasting heb ik in hoofdstuk 4.2 besproken. Dit zijn het bruto karakter van de bronbelasting en de angst dat de bronheffing de hoogte van de rente beïnvloed. Toch is het Nederland niet altijd gelukt om de heffingsbevoegdheid van het bronland tot nul procent te reduceren, waardoor Nederland in de bronheffing soms verdragsrechtelijk kan effectueren²²⁴. Ook staan de verdragen niet aan anti-misbruikmaatregelen in de weg of aan heffingen in het geval de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is. Om de bronbelasting in alle gevallen te kunnen effectueren zijn er echter heronderhandelingen van bestaande verdragen nodig.

Het Nederlandse verdragsbeleid is gebaseerd op het OESO-modelverdrag²²⁵. Binnen de kaders van dit verdrag is het mogelijk een bronbelasting te heffen. In art. 11 OESO-modelverdrag is vastgelegd dat de heffingsbevoegdheid over rente-inkomsten in principe aan de vestigingsstaat toekomt. Op grond van het tweede lid mag de bronstaat echter ook 10 procent belasting heffen over de bruto interest²²⁶. Als Nederland dit tarief volgt in haar verdragsonderhandelingen sluit het Nederlandse verdragennetwerk precies aan op de Nederlandse bronbelasting, dat een tarief van 10 procent kent. Het interestartikel van het VN-modelverdrag is gebaseerd op het OESO-modelverdrag²²⁷. Echter, in

---

²²² De Staatssecretaris van Financiën van een 'utopische internationale samenwerking' die nodig is als men een internationale wijziging van de verdeling van de heffingsbevoegdheid zou willen bereiken (Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 29 mei 2013, IFZ/2013/321 U, p. 3).

²²³ Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, nr. 7.

²²⁴ Bijlage 3 geeft de in de Nederlandse belastingverdragen toegewezen heffingsbevoegdheden voor het bronland weer.

²²⁵ Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, nr. 7, p. 9-10.

²²⁶ R.A. van der Jagt en B.H. Larking, 'Bronbelastingheffing binnen de EU op netto basis: een niet te missen kans?', *WFR* 2010/885 verwijst hier naar het OESO commentaar bij art. 11 van haar modelverdrag punt 7.1.

²²⁷ Commentaar bij art. 11 VN-modelverdrag, Onderdeel A, paragraaf 1.

tegenstelling tot het OESO-modelverdrag is er gekozen voor een veel grotere vrijheid. Het maximale percentage dat het bronland mag heffen is in principe ongelimiteerd, omdat het VN-modelverdrag geen maximaal percentage voorschrijft²²⁸. Ook met de toepassing van dit verdrag kan Nederland een bronbelasting heffen. Het grote verschil tussen het VN-modelverdrag en het OESO-modelverdrag is dat het VN-verdrag meer gericht is op heffingen aan de bron. Het geeft het bronland meer ruimte om heffingsbevoegdheden (over rente) naar zich toe te trekken. Dit is dan ook de reden dat het VN-modelverdrag vaker wordt toegepast door ontwikkelingslanden en ontwikkelde landen met een grote industriële sector²²⁹.

Nederland heft geen belastingverdragen met laagbelaste landen gesloten, ofwel met *tax heavens*. Als Nederland geen belastingverdrag heeft gesloten met een land kan de bronbelasting effectief geheven worden. Uiteraard moet de heffing niet beperkt worden door andere internationale afspraken zoals de hierboven besproken IR RL.

Een bronbelasting op interest past niet binnen het Nederlandse verdragsbeleid. Nederland kan de bronbelasting daarbij niet altijd effectueren door de toepassing van de Nederlandse belastingverdragen. Heronderhandeling van de belastingverdragen is hierdoor van belang bij het laten slagen van de bronbelasting. Op grond van het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag is het mogelijk een deel van het heffingsrecht over rente naar het bronland te verplaatsen. Beide modelverdragen staan de bruto-heffing van 10 procent toe.

In de volgende paragraaf geef ik een conclusie met betrekking tot alle drie de elementen van het primaire toetsingskader en beantwoord ik de hoofdvraag van deze paragraaf.

4.3.5 Conclusie primaire toetsingskader

In deze paragraaf beantwoord ik de hoofdvraag die centraal staat in het primaire toetsingskader:

“Biedt een bronbelasting op rente binnen het Europese en internationale recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

Binnen het primaire toetsingskader heb ik drie elementen onderzocht. Allereerst heb ik de bronbelasting getoetst aan het primaire EU-recht. Vervolgens aan de IR RL en tot slot aan het Nederlands verdragsbeleid en de door Nederland gesloten belastingverdragen.

---

²²⁸ Commentaar bij art. 11 VN-modelverdrag, Onderdeel B, paragraaf 2.

²²⁹ United Nations ‘Model Double Taxation Convention’ New York 2011: *United Nations Department of economic & Social Affairs*, p. vi.

Uit de jurisprudentie met betrekking tot bronbelastingen op interest en dividend maak ik op dat de toets aan de verkeersvrijheden bestaat uit de gecombineerde heffing van de bronbelasting, vennootschapsbelasting en belastingverdragen. De teruggaveregelings voor buitenlandse crediteuren voorkomt ook belemmeringen. Deze is van toepassing als niet-ingezetenen zwaarder belast worden dan ingezetenen in een vergelijkbare situatie. Indien dit een juiste conclusie is, acht ik de kans klein dat de voorgestelde bronbelasting in veel gevallen een belemmering van het primaire EU-recht vormt. Ik verwacht dat de antwoorden van het HvJ EU op de op 20 december 2013 gestelde prejudiciële vragen van de Hoge Raad meer duidelijkheid geven over de toets aan het primaire EU-recht. Als er toch sprake is van een belemmering zijn er door de generieke werking en het bruto-karakter geen rechtvaardigingsgronden van toepassing.

Ondanks de toepassing van de IR RL kan de bronstaat haar heffing in misbruiksituaties effectueren. Een algemeen heffingsrecht is niet mogelijk, waardoor de bronheffing het verschil in behandeling tussen eigen vermogen en vreemd vermogen hierdoor niet volledig opheft. Voor een sluitend systeem is moet de IR RL als het ware omgekeerd worden, zodat de hoofdregel is dat slechts de bronstaat mag heffen over rente-inkomsten. Helaas is in het verleden gebleken dat een internationale oplossing zeer ingewikkeld en tijdrovend is en wellicht zelfs een utopie.

In het derde deel van het primaire toetsingskader heb ik aangetoond dat de bronbelasting op interest niet past binnen het Nederlandse verdragsbeleid. Het is dan ook niet mogelijk de bronbelasting in alle gevallen met de toepassing van het huidige Nederlandse verdragennetwerk te effectueren. Hierdoor is heronderhandeling van veel belastingverdragen nodig. Op grond van het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag is het mogelijk een bruto-heffing van 10 procent te heffen in het bronland. Dit sluit aan bij het tarief van de voorgestelde bronbelasting. Binnen het huidige Nederlandse verdragennetwerk kan de bronbelasting geëffectueerd worden als er sprake is van misbruik, de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is of als er geen verdrag is gesloten tussen de betrokken staten.

Een bronbelasting op rente biedt binnen het Europese en internationale recht een redelijke oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting. De kans dat de bronbelasting in veel gevallen strijdig is met het primaire EU-recht acht ik klein. Binnen de huidige kaders van de IR RL lijken er voldoende mogelijkheden te zijn om de bronheffing te effectueren als er sprake is van misbruik of de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is. Hetzelfde geldt voor het huidige verdragennetwerk. Ook kan de bronbelasting geëffectueerd worden als tussen de betrokken staten geen belastingverdrag is gesloten en andere internationale afspraken, zoals de IR R, de heffing niet beperken. Echter, voor

een sluitend systeem dat alle doelen van de bronbelasting bereikt zijn er veel aanpassingen nodig in het Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL. Het is mogelijk de bronbelasting van 10 procent binnen het OESO-modelverdrag en VN-modelverdrag te effectueren.

In de volgende paragraaf toets ik de bronbelasting aan de drie elementen van het secundaire toetsingskader. Deze drie elementen zijn doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid.

4.4 Secundaire toetsingskader

4.4.1 Inleiding

In deze paragraaf ga ik in op het secundaire toetsingskader. Dit toetsingskader heeft betrekking op de elementen doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid. De hoofdvraag die ik hierbij beantwoord is de volgende:

“Biedt een bronbelasting op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

In de volgende paragraaf ga ik eerst in op de vereiste doelgerichtheid. Hierbij staat de vraag centraal of de bronbelasting op interest geschikt is om het doel van de bronbelasting te bereiken. Vervolgens bespreek ik de vereiste efficiëntie. Dit onderdeel heeft betrekking op de effecten van de bronbelasting op het Nederlandse reële vestigingsklimaat en het MKB. Tot slot toets ik of de bronbelasting op interest een duurzame oplossing is.

4.4.2 Doelgerichtheid

De eerste vereiste van het secundaire toetsingskader richt zich op de vraag of de bronbelasting doeltreffend is. Het doel van de voorgestelde bronbelasting is om overmatige schuldfinanciering te voorkomen door het opheffen van de fiscale voorkeursbehandeling van vreemd vermogen. Dit doel splits ik op in twee delen. Het eerste deel is budgettair en gaat over de vraag of de voorgestelde bronbelasting uitholling van de Nederlandse heffingsgrondslag voorkomt en een algemene heffingsbevoegdheid naar Nederland toe trekt. Het tweede deel gaat over het voorkomen van hoge risico's door overmatige schuldfinanciering. De twee delen bespreek ik in bovenstaande volgorde.

Zoals besproken in hoofdstuk 4.2.2 is dividend minimaal één keer in Nederland belast. Rente is in principe aftrekbaar bij de debiteur en is in grensoverschrijdende gevallen niet in Nederland belast. Rente verlaagt de Nederlandse heffing bij de debiteur, zonder dat een corresponderende heffing bij de crediteur is verzekerd. Een effectief geheven bronbelasting beoogt dat Nederland zowel rente als dividenden in grensoverschrijdende situaties minimaal één keer belast met een naar Nederlandse

maatstaven reële heffing. Belastingplichtigen kunnen hierdoor minder gemakkelijk gebruik maken van tarief- en kwalificatieverschillen tussen landen. Tariefverschillen zijn minder aantrekkelijk als de bronheffing voor een naar Nederlandse maatstaven reële heffing zorgt voor alle rente-inkomsten. Tussen de vennootschapsbelasting en de voorgestelde bronbelasting kunnen overigens geen kwalificatieverschillen bestaan. Grondslagerosie ten laste van de Nederlandse vennootschapsbelasting is door de invoering van de bronbelasting dan ook niet langer mogelijk. Dit levert voor Nederland een budgettaire voordeel op. Het budgettaire voordeel van de bronbelasting is niet beperkt tot misbruiksituaties. Het creëert een algemeen heffingsrecht voor Nederland, waardoor belastinginkomsten over rente naar Nederland verplaatsen. In het huidige systeem komen deze door het ontbreken van een bronbelasting volledig toe aan het buitenland.

De begrippen rente en schuldvordering zijn in de bronbelasting breed geformuleerd en aangepast aan de vennootschapsbelasting. Hierdoor kan er over een zeer breed scala aan vergoedingen worden geheven en in alle gevallen dat er een renteaftrek ten laste van de vennootschapsbelasting heeft plaatsgevonden. Vermogenswinsten op leningen behoren niet tot dit begrip, omdat deze veelal incidenteel of niet beïnvloedbaar zijn. Daarbij leiden vermogenswinsten en vermogensverliezen niet tot een renteaftrek bij de debiteur. Het afhankelijk maken van de renteaftrek in de vennootschapsbelasting van de corresponderende bronheffing draagt bij aan de doelgerichtheid van de bronbelasting. De in hoofdstuk 4.2. voorgestelde vrijstelling voor in de vennootschapsbelasting vrijgestelde lichamen verlaagt eenzijdig het Nederlandse heffingsrecht. Door de functie van dergelijke lichamen vallen dergelijke inkomsten niet binnen het doel van de bronbelasting. Deze vrijstelling doet hierdoor niet af aan de doelgerichtheid van de bronbelasting. Hetzelfde geldt voor de vrijstelling op binnen de fiscale eenheid verstrekte leningen. Een vrijstelling die wel de doelgerichtheid van de bronbelasting beperkt is de eventuele verdragsrechtelijke vrijstelling voor rente, betaald aan en ontvangen door banken en pensioenfondsen. Door deze vrijstelling wordt (een deel van) het Nederlandse heffingsrecht aan de verdragsstaat overgelaten, terwijl er wel een renteaftrek van lasten van de Nederlandse vennootschapsbelasting mogelijk is. Een situatie waarbij geen van beide staten heft wordt voorkomen doordat Nederland geen verdragen sluit met 'tax havens'. Bij verdragspartners die slechts beperkt heffen over de rente kan Nederland een hogere heffingsbevoegdheid over uitgaande rente bedingen.

Het huidige Nederlandse verdragenennetwerk en de IR RL beperken de toepassing van de bronbelasting. Een heffingsbevoegdheid van 10 procent voor het bronland past binnen de grenzen van het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag. Dit tarief is gelijk aan het voorgestelde tarief in de bronbelasting. De bronbelasting kan door de toepassing van de IR RL alleen in misbruiksituaties geëffectueerd worden. Een algemeen heffingsrecht is door de toepassing van de IR RL dus niet

mogelijk, waardoor de doelgerichtheid beperkt is. Het budgettaire voordeel voor Nederland bestaat dus uit een beperking van de grondslagerosie. Als de IR RL en het Nederlandse verdragennetwerk effectief heronderhandeld kunnen worden kan Nederland een algemeen heffingsrecht naar zich toetrekken en het budgettaire voordeel vergroten.

Kortom, de voorgestelde bronbelasting beperkt het verschil in behandeling tussen eigen vermogen en vreemd vermogen, waardoor excessieve schuldfinanciering minder loont. Echter, het huidige verdragennetwerk en de IR RL beperken de heffingsbevoegdheid van het bronland. Hierdoor creëert de bronbelasting geen algemeen heffingsrecht voor Nederland. Wel blijft het in alle gevallen mogelijk om de bronbelasting in misbruiksituaties te effectueren. De doelmatigheid van de bronbelasting is dus beperkt.

In de volgende paragraaf bespreek ik de vereiste efficiëntie. Deze vereiste heeft betrekking op het Nederlandse reële investeringsklimaat en de gevolgen voor het MKB.

4.4.3 Efficiëntie

Het tweede deel van het secundaire toetsingskader bestaat uit het element efficiëntie. In deze paragraaf bespreek ik de invloed van de voorgestelde bronbelasting op het Nederlandse reële vestigingsklimaat. De rechtszekerheid, eenvoud en kostenanalyse zijn hier onderdeel van. Ook analyseer ik de invloed van de voorgestelde bronbelasting op het MKB, nationaal georiënteerde ondernemingen en zakelijke financiering. Efficiëntie is wellicht het belangrijkste element binnen het secundaire toetsingskader, omdat uit hoofdstuk 3 is gebleken dat het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen voornamelijk op dit element te kort schiet.

Uit de empirische onderzoeken die ik in hoofdstuk 2 heb besproken blijkt dat een verhoging van het effectieve belastingtarief slechts een kleine invloed heeft op de reële investeringen van MNO's in een land. De invloed van een verhoging van het effectieve belastingtarief op interne winstverschuivingen door MNO's lijkt wel groot. Een bronbelasting op interest kan de effectieve belastingdruk voor MNO's verhogen. Als de rente-inkomsten in het ontvangstland belast worden en er tevens een volledige teruggave plaatsvindt van de Nederlandse bronbelasting, stijgt de belastingdruk niet. De heffingsbevoegdheid is immers slechts verschoven van de vestigingsstaat van de crediteur naar de bronstaat. Dubbele belasting wordt slechts in alle gevallen voorkomen als de vestigingsstaat van de crediteur een *full credit* verleent voor buitenlandse bronbelasting. Dit is echter niet gebruikelijk. Kortom, de aantasting van het reële vestigingsklimaat voor MNO's is gering. Interne winstverschuivingen worden door de bronbelasting slechts effectief bestreden als deze bronbelasting daadwerkelijk geëffectueerd wordt.

Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de huidige, continu veranderende, zeer complexe en casuïstische wetgeving het Nederlandse investeringsklimaat aantast. Dit komt door de beperkingen van de rechtszekerheid en de (uitvoerings)kosten voor de belastingplichtigen en de fiscus. De voorgestelde bronbelasting brengt ook lasten met zich mee. Zo moet de debiteur voor elke verstrekte lening een aparte aangifte doen. De crediteur zal zelf de bronbelasting moeten terugvragen. De (uitvoerings)kosten stijgen ook door de vrijstelling gebaseerd op art. 10 lid 1 en lid 2 Wet DB 1965. Voor deze vrijstelling moeten buitenlandse lichamen zich toetsen aan de Nederlandse wet, waardoor het niet altijd eenduidig is of de teruggave van toepassing is²³⁰. Toch zijn de rechtszekerheid en het vestigingsklimaat per saldo gebaat bij de bronbelasting, omdat de voorgestelde bronbelasting veel minder complex en casuïstisch is. Echter, als de vereiste aanpassing van het verdragennetwerk en de IR RL niet plaatsvinden, moet duidelijk zijn wanneer er sprake is van misbruik. Dit kan door een generieke bepaling, waardoor er onzekerheid en kosten ontstaan. Ook kan dit door middel van specifieke omschrijvingen, die misbruik in de hand werken. Als de veranderingen wel plaatsvinden, kosten deze veel tijd en geld.

Een ander belangrijk onderdeel van het element efficiëntie zijn de effecten van de voorgestelde bronbelasting op het MKB en kleinere transacties. Het MKB en kleinere transacties ondervinden weinig hinder van de bronbelasting. In binnenlandse situaties blijft de vennootschapsbelasting de belastingdruk bepalen. Daarbij zal de toepassing van de franchise het MKB en de kleinere transacties beschermen voor de belastinglasten en andere kosten. Voor transacties die boven de franchise uitstijgen, geldt hetzelfde als voor MNO's. Belastingontwijking door gebruik te maken van tariefs- en kwalificatieverschillen wordt beperkt. Daarbij kan de effectief geheven belasting stijgen door dubbele belasting of doordat het Nederlandse tarief simpelweg hoger is dan het in het buitenland geheven tarief. Het naar Nederland verschuiven van de algemene heffingsbevoegdheid over rente-inkomsten is onderdeel van de doelstelling van de bronbelasting. Er is hier dus niet per definitie sprake van een *overkill* als niet-misbruiksituaties zwaarder zijn belast. Het Nederlandse vestigingsklimaat voor het MKB en kleinere transacties worden dan ook niet sterk beïnvloed.

De voorgestelde bronbelasting op interest lijkt veel efficiënter te zijn dan het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. Het vestigingsklimaat wordt niet zwaar aangetast, doordat het totale effectieve belastingtarief voor MNO's niet sterk stijgt. Slechts in misbruikgevallen kan het effectieve tarief dat van de MNO als geheel wordt geheven sterk stijgen. Uit empirische onderzoeken die ik in hoofdstuk 2 heb besproken is gebleken dat stijgingen in het effectieve belastingtarief het reële vestigingsklimaat niet sterk beïnvloeden. Het beïnvloed interne winstverschuivingen wel sterk. In dit

---

²³⁰ In HR 9 maart 2012, nr. 11/00451, V-N 2012/21.21 hadden de rechtsinstanties een verschillend toetsingsresultaat.

opzicht lijkt de voorgestelde bronbelasting dus zeer efficiënt. Hierbij komt dat de voorgestelde bronbelasting vergeleken met het huidige systeem van renteaftrekbepanking zeer eenvoudig is. De totale lasten voor zowel de fiscus als de belastingplichtigen dalen hierdoor en daarnaast stijgt de rechtszekerheid. Het MKB en kleinere (grensoverschrijdende) transacties genieten bescherming van de franchise. Net als bij MNO's kan er een kleine *overkill* ontstaan als er dubbele belasting optreedt. Tot slot merk ik op dat de bronbelasting alleen efficiënt is als het daadwerkelijk geëffectueerd kan worden. Hiervoor zijn grote kosten- en tijdsinvesteringen nodig, welke de efficiëntie beperken.

In de volgende paragraaf bespreek ik het derde vereiste. Hier gaat het om de duurzaamheid van de voorgestelde bronbelasting.

4.4.4 Duurzaamheid

Duurzaamheid is het derde en laatste element van de primaire toets. De vraag die in deze toets centraal staat is of de bronbelasting solide is en op lange termijn fiscaal gedreven overmatige financiering met behulp van vreemd vermogen voorkomt. De duurzaamheid van een regeling is moeilijk te bepalen. De reden hiervoor is dat het gaat over toekomstige ontwikkelingen.

De toepassing van het primaire EU-recht op de voorgestelde bronbelasting bepaalt in belangrijke mate de duurzaamheid van een bepaling. In hoofdstuk 4.3 is gebleken dat er een netto – bruto discussie ontstaat. In het geval een ingezetene debiteur rente betaalt aan een ingezetene crediteur, zijn de rente-inkomsten van deze crediteur belast met vennootschapsbelasting. Dit is na aftrek van eventuele kosten. Overigens identieke inkomensbestanddelen, uitgekeerd door dezelfde ingezetene debiteur aan een niet-ingezetene crediteur zijn belast met een bruto bronbelasting. Mogelijk wordt grensoverschrijdende rente hierdoor hoger belast. Toch is de kans op een verboden belemmering van het primaire EU-recht klein. Buitenlandse crediteuren worden door een teruggaveregelingsbescherming beschermd. Daarnaast is de effectieve heffing over de inkomsten van de ingezetene en niet-ingezetene van belang, niet de heffingssystematiek. Het heffingsstarief van de voorgestelde bronbelasting bedraagt slechts 10 procent en houdt fictief rekening met een kostenpost van 60 procent van de bruto rente-inkomsten. Een niet-ingezetene wordt op basis van de nationale wet pas zwaarder belast als zijn kosten hoger zijn dan 60 procent van de bruto-inkomsten. Doordat het nog niet volledig is uitgekristalliseerd hoe de toets van het primaire EU-recht voor de voorgestelde bronbelasting moet worden aangelegd, bestaat er een kans dat er toch sprake is van een belemmering. Ik acht de kans op een belemmering echter zeer klein. In het geval van een belemmering is er geen rechtvaardigingsgrond toepasbaar. De duurzaamheid is dus beperkt.

Kortom, er bestaat een kans dat de voorgestelde bronbelasting een verboden belemmering van het primaire EU-recht vormt. Hierdoor is de duurzaamheid van de voorgestelde bronbelasting niet gegarandeerd.

In de volgende paragraaf geef ik een conclusie met betrekking tot het secundaire toetsingskader.

4.4.5 Conclusie secundaire toetsingskader

In deze paragraaf is de voorgestelde bronbelasting op interest getoetst aan het secundaire toetsingskader. Dit toetsingskader bestaat uit drie elementen. Eerst is getoetst of de voorgestelde bronbelasting doelgericht is. Vervolgens is getoetst of de voorgestelde bronbelasting efficiënt is en tot slot is het getoetst aan het element duurzaamheid. De volgende hoofdvraag staat centraal:

“Biedt een bronbelasting op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

De voorgestelde bronbelasting heft de verschillende behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen niet volledig op. Wel voorkomt het grondslagerosie in Nederland. De bronbelasting tast het Nederlandse investeringsklimaat niet zwaar aan en is ten opzichte van het huidige systeem eenvoudig. Hierbij komt dat door de eenvoud van de bronbelasting ten opzichte van het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen de (uitvoerings)kosten voor zowel de belastingdienst als de belastingplichtigen per saldo dalen. Ook de rechtszekerheid is gediend bij deze eenvoud. Door de invoering van de franchise genieten kleinere transacties en het MKB een bescherming tegen een *overkill*. Echter, het huidige verdragennetwerk en de IR RL beperken de heffingsbevoegdheid van het bronland, waardoor Nederland de bronbelasting in veel gevallen niet kan effectueren. Dit is dan ook de reden dat de doelmatigheid en de efficiëntie van de voorgestelde bronbelasting beperkt zijn. De belasting zal in veel gevallen haar doel niet bereiken als er geen veranderingen plaatsvinden in het Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL. Om deze veranderingen tot stand te brengen zijn veel tijd, energie en kosten nodig. Ondanks dat veel landen een bronbelasting heffen en streven naar een heffingsbevoegdheid voor het bronland vraag ik mij af hoe haalbaar deze veranderingen zijn. Tot slot is de duurzaamheid van de voorgestelde bronbelasting getoetst. Er bestaat een kans dat de voorgestelde bronbelasting een verboden belemmering van het primaire EU-recht vormt. Ondanks dat deze kans klein lijkt, is de duurzaamheid van de voorgestelde bronbelasting niet gegarandeerd.

Kortom, gegeven dat het mogelijk is het Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL aan te passen, is de voorgestelde bronbelasting doelmatig. De investeringen die deze aanpassingen tot stand moeten brengen leveren met betrekking tot efficiëntie het grootste probleem op, omdat de bronbelasting

verder zeer efficiënt is vergeleken met het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. De duurzaamheid van de bepaling wordt beperkt door het primaire EU-recht, maar vormt waarschijnlijk geen verboden belemmering. Kortom, de bronbelasting op interest zou een oplossing kunnen bieden om het evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen te herstellen. Hiervoor moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan.

4.5 Conclusie: Een bronbelasting als alternatief voor de renteaftrekbeperkingen

Het doel van de voorgestelde bronbelasting op interest is om overmatige schuldfinanciering te voorkomen door het opheffen van de fiscale voorkeur voor vreemd vermogen. Dit doel kan worden opgesplitst in delen: het Nederlandse budget positief beïnvloeden en het beperken van hoge risico's door overmatige schuldfinanciering. In deze paragraaf beantwoord ik de vraag of de bronbelasting op interest een goed idee is om dit doel te bereiken.

De bronbelasting is gebaseerd op de systematiek van de Nederlandse dividendbelasting, waardoor het een belasting is die door inhouding wordt geheven. De verschillende begrippen en vrijstellingen van de bronbelasting zijn gebaseerd op Nederlands recht en internationale standaarden om kwalificatieverschillen te voorkomen. De bronbelasting verbetert het evenwicht tussen eigen en vreemd vermogen doordat zowel dividend als rente door de bronbelasting minimaal één keer in Nederland belast zijn.

Een bronbelasting op rente biedt binnen het Europese en internationale recht geen perfecte oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen. De kans dat de bronbelasting strijdig is met het primaire EU-recht acht ik klein, maar binnen de huidige kaders van de IR RL en het Nederlandse verdragennetwerk zijn de mogelijkheden van een bronbelasting beperkt. In het geval van misbruik lijken er voldoende mogelijkheden te zijn om de bronheffing te effectueren. Voor een sluitend systeem zijn er echter veel aanpassingen nodig in het Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL. Het is mogelijk aan te sluiten bij het heffingstarief van 10 procent op grond van het OESO-modelverdrag.

Door benodigde aanpassingen in de IR RL en het Nederlandse verdragennetwerk zijn de doelgerichtheid en efficiëntie van de bronbelasting beperkt. De investeringen die nodig zijn voor aanpassingen in de IR RL en het internationale verdragennetwerk zijn groot en de kans van slagen is beperkt. Toch zijn er landen die streven naar de effectuering van een bronbelasting. Voorbeelden zijn ontwikkelingslanden en landen met een grote industriële sector. De duurzaamheid van de bepaling wordt mogelijk beperkt door het primaire EU-recht, omdat het niet zeker is of de bronbelasting een verboden belemmering vormt.

Kortom, de mogelijkheden van de bronbelasting worden voornamelijk beperkt door de internationale afspraken die Nederland heeft gemaakt. Deze hebben grote aanpassingen nodig om de bronbelasting tot een succes te maken.

In het volgende hoofdstuk onderzoek ik of de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten van niet-ingezeten crediteuren een beter alternatief is voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting.

5. Uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht

5.1 Inleiding

Het doel van het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting is het voorkomen van overmatige schuldfinanciering om zo grondslagerosie en de bedrijfseconomische gevolgen hiervan te beperken. In dit hoofdstuk onderzoek ik of de voorgestelde uitbreiding geschikt is om de fiscaal gedreven voorkeur voor vreemd vermogen op te heffen, met als gevolg dat grondslagerosie en te hoge risico's in het bedrijfsleven worden beperkt.

Zoals ik in hoofdstuk 3 concludeerde zijn de grootste knelpunten in het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen het veelvuldig wijzigen, de gedetailleerdheid en de complexiteit van de bepalingen. Veel van de bepalingen treffen hierdoor hun doel niet. Daarbij leiden de bepalingen tot veel onzekerheid en hoge kosten voor zowel de belastingplichtigen als de fiscus. In tegenstelling tot de casuïstisch opgestelde renteaftrekbeperkingen hebben generiek werkende bepalingen vaak een *overkill* tot gevolg, omdat zij geen rekening houden met de economische realiteit van de belastingplichtigen. Dit tast de rechtszekerheid en het reële investeringsklimaat aan. In hoofdstuk 4 heb ik een bronbelasting op interest als alternatief voor de huidige renteaftrekbeperkingen onderzocht. De systematiek van een bronbelasting is zuiver, maar de doeltreffendheid, efficiëntie en duurzaamheid zijn beperkt. Om de bronbelasting doeltreffend te maken zijn er zeer omvangrijke aanpassingen nodig in het Nederlandse verdragenennetwerk en de IR RL. Deze aanpassingen leiden tot een beperking van de efficiëntie. Ook de duurzaamheid van de voorgestelde bronbelasting is beperkt, omdat de bruto bronbelasting mogelijk niet past binnen de grenzen van het primaire EU-recht. In dit hoofdstuk onderzoek ik of de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht met betrekking tot rente-inkomsten een betere oplossing biedt. Hierbij staan drie hoofdvragen centraal:

1. “Wat houdt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in en wat zijn de voordelen en nadelen van een dergelijke heffing?”
2. “Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht binnen het internationale en EU-recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”
3. “Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

Dit hoofdstuk heeft dezelfde vormgeving als hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5.2 bespreek ik eerst de systematiek en de bijkomende voordelen en nadelen van de uitbreiding. In hoofdstuk 5.3 toets ik de

uitbreiding aan het primaire toetsingskader. Dit toetsingskader bestaat uit drie elementen: het primaire EU-recht, het Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL. Tot slot toets ik de uitbreiding aan het secundaire toetsingskader. Ook dit kader bestaat uit drie elementen. Dit zijn de elementen doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid.

5.2 Wat houdt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in?

5.2.1 Vormgeving

5.2.1.1 Inleiding

In deze paragraaf onderzoek ik wat de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht inhoudt en betekent. Hierbij bespreek ik eerst de systematiek van deze oplossing, gevolgd door de voordelen en de eventuele nadelen. Ook onderzoek ik of in het buitenland vergelijkbare wetgeving wordt toegepast. Met behulp van de verschillende deelvragen beantwoord ik in de conclusie de vraag of de voorgestelde uitbreiding een goed alternatief is voor de huidige renteaftrekbeperkingen.

5.2.1.2 Algemene systematiek

In hoofdstuk III van de vennootschapsbelasting is de buitenlandse belastingplicht opgenomen. Buitenlandse belastingplichtigen zijn lichamen die Nederlands inkomen genieten, maar die niet in Nederland zijn gevestigd²³¹. Rente-inkomsten uit een Nederlandse bron van een niet-ingezeten crediteur zijn onder een aantal voorwaarden met Nederlandse vennootschapsbelasting belast²³². Net als bij de renteaftrekbeperkingen valt het op dat de wetgever de buitenlandse belastingplicht zeer restrictief heeft vormgegeven. Doordat MNO's hun structuur gemakkelijk kunnen aanpassen aan de eisen van de bepaling is de bepaling niet efficiënt. De eerste voorwaarde is dat de niet-ingezeten crediteur een aanmerkelijk belang heeft in de ingezeten debiteur, zoals bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet op de Inkomstenbelasting 2001. Hiernaast moet de crediteur het belang houden met als voornaamste doel of een van de voornaamste doelen om de heffing van inkomstenbelasting of dividendbelasting bij een ander te ontgaan. Door de bepaling als een anti-misbruik bepaling vorm te geven zoekt de wetgever aansluiting bij het EU-recht²³³. De aanpassingen aan de IR RL bespreek ik uitvoeriger bij de toetsing van het voorstel aan het primaire toetsingskader hieronder. Tot slot mag het aanmerkelijk belang niet behoren tot het vermogen van de onderneming van de crediteur. Dit laatstgenoemde vereiste wordt vaak gebruikt om de buitenlandse belastingplicht te voorkomen²³⁴.

---

²³¹ Art. 3 lid 1 Wet VPB 1969.

²³² Art. 17 lid 3 onderdeel b Wet VPB 1969 juncto art. 17a onderdeel c Wet VPB 1969.

²³³ Tot 1 januari 2012 beperkte art. 17a lid 2 Wet VPB 1969 de buitenlandse belastingplicht tot de grenzen van de IR RL. Het huidige art. 17 lid 3 onderdeel b Wet VPB 1969 heeft deze beperkingen overgenomen (bron: *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 17a Wet VPB 1969, aant. 11 en *NDFR Vennootschapsbelasting 1969*, art. 17 Wet VPB 1969, aant. 5.3).

²³⁴ A.C.P. Bobeldijk en A.W. Hofman, 'Buitenlandse belastingplicht voor vennootschappen met een aanmerkelijk belang in een Nederlandse vennootschap', *WFR* 2004/87, p. 1

De uitbreiding houdt in dat de hierboven beschreven voorwaarden komen te vervallen. Het tweede deel van art. 17a onderdeel c Wet VPB 1969 vervalt en slechts de zinsnede “*Schuldvorderingen op een in Nederland gevestigde vennootschap*” blijft bestaan. De buitenlandse belastingplicht is hierdoor generiek van toepassing op alle rente-inkomsten van niet-ingezetenen, die voortkomen uit een schuldovereenkomst met een in Nederland gevestigde vennootschap. Feitelijk ontstaat er door deze aanpassingen een vaste inrichting in Nederland, waardoor Nederland nationaal rechtelijk een volledige heffingsbevoegdheid verkrijgt over de rente.

De uitbreiding onderscheidt zich van de voorgestelde bronbelasting doordat het een netto-heffing betreft, die geïntegreerd is in de Nederlandse vennootschapsbelasting. De winst van buitenlandse belastingplichtigen wordt bepaald op grond van art. 18 lid 1 Wet VPB 1969. De kosten die de crediteur maakt in samenhang met de verstrekte lening zijn hierdoor aftrekbaar van de Nederlandse heffingsgrondslag. Veel bepalingen uit de vennootschapsbelasting zijn van toepassing op buitenlandse belastingplichtigen²³⁵. De uitbreiding kent weinig nieuwe begrippen. Zo is er bijvoorbeeld geen nieuw rentebegrip nodig en is de civielrechtelijke vorm van een overeenkomst net als bij binnenlandse belastingplichtigen leidend bij de kwalificatie van leningen.

5.2.1.3 De vaste inrichting

Zoals hierboven aangegeven ontstaat er bij een uitbreiding een vaste inrichting van de niet-ingezeten crediteur in Nederland. De rente-inkomsten van deze niet-ingezeten crediteur zijn via de vaste inrichting belast met Nederlandse vennootschapsbelasting. Wanneer een ingezeten lichaam een lening verstrekt aan een niet-ingezeten debiteur gebeurt het omgekeerde. Vanuit Nederlands fiscaal perspectief worden de rente-inkomsten van de ingezeten crediteur toegerekend aan een vaste inrichting in het vestigingsland van de debiteur. Zowel de rente-inkomsten als de corresponderende kosten zijn dan niet langer onderdeel van de Nederlandse heffingsgrondslag. De uitbreiding houdt hierdoor niet alleen een aanpassing van art. 17a Wet VPB 1969 in, maar ook een aanpassing van de definitie van de vaste inrichting (hierna: “VI-begrip”) in art. 15f Wet VPB 1969. De objectvrijstelling, zoals bedoeld in art. 15e Wet VPB 1969, wordt van toepassing op uitgaande leningen.

Om de uitbreiding goed te laten functioneren is een aanpassing van de totale internationale verdeling van heffingsbevoegdheden nodig. In het internationale verkeer is het immers niet gebruikelijk om het verstrekken van een lening als vaste inrichting aan te merken. Wel is er een discussie over de toereikendheid van het VI-begrip bij het verdelen van de internationale heffingsbevoegdheden nu de bedrijfsvoering van MNO’s steeds verandert²³⁶. Zo wordt er opgemerkt

---

²³⁵ NDFR *Vennootschapsbelasting 1969*, art. 18 Wet VPB 1969, aant. 1.

²³⁶ Nota bij de brief van de staatssecretaris van Financiën en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 30 augustus 2013, kenmerk IFZ/2013/320 U.

dat er internationale winstverschuivingen plaatsvinden, zonder dat de wezenlijke functies van de MNO binnen een land daadwerkelijk veranderen. Daarnaast voldoet het VI-begrip niet meer aan de toenemende technologische mogelijkheden²³⁷. Om deze problematiek aan te pakken is een nieuw internationaal toegepast VI-begrip nodig²³⁸, waarbij de verdeling van heffingsbevoegdheden over rente niet langer plaats vindt op basis van de vestigingsplaats van de crediteur. Ook in het internationale verkeer wordt er gesproken over de toereikendheid van het huidige VI-begrip in het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag. Een internationaal erkend en stabiel VI-begrip is nodig om internationale investeringen te bevorderen. Ontwikkelingslanden lijken geneigd om hun verdragen te sluiten naar het voorbeeld van het OESO-modelverdrag, terwijl het VN-modelverdrag veel meer ruimte biedt voor belastingen in het bronland²³⁹. De OESO erkent dat het huidige VI-begrip in het OESO-modelverdrag en de daarop gebaseerde verdragen beperkt is. Het geeft ruimte voor winstverschuivingen via contractuele overeenkomsten en immateriële activa. De OESO pleit daarom ook voor een uitgebreider VI-begrip²⁴⁰. Ik ben van mening dat de internationale toepassing van de voorgestelde uitbreiding ongewenste winstverschuivingen kan tegengaan. Dit licht ik verder toe in onderstaande paragrafen. In hoofdstuk 5.3 ga ik verder in op de mogelijkheden om het VI-begrip uit te breiden binnen de grenzen van het internationale verkeer. Hierbij ga ik in op de verschillen en overeenkomsten tussen de IR RL, het OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag.

5.2.1.4 Franchise

De uitbreiding kent net als de voorgestelde bronbelasting een franchise. De franchise is bedoeld om de (uitvoerings)kosten bij kleine transacties en voor het MKB te beperken en een overkill te voorkomen. Bijvoorbeeld in het geval van een leverancierskrediet, betalingstermijn of andere kleine bedragen is het voor de crediteur zeer ongunstig om belastingplichtig te zijn in het buitenland. In art. 5 OESO-modelverdrag en art. 15f Wet VPB 1969 wordt de vaste inrichting beperkt door een termijn. De werkzaamheden moeten in een land gedurende een minimale periode plaatsvinden, waardoor alleen duurzame activiteiten tot een vaste inrichting leiden²⁴¹. In lijn met deze systematiek leidt een leningsovereenkomst met een korte looptijd niet tot een vaste inrichting. Er is sprake van een korte looptijd als de lening voor minder dan 12 maanden is verstrekt. De franchise is ook van toepassing sld

---

²³⁷ M. Brittingham & M. Butler, 'OECD Report on Base Erosion and Profit Shifting: Search for a New Paradigm or Is the Proposed Tax Order a Distant Galaxy Many Light Years Away?' *Intl. Transfer Pricing* 20 J. 4 (2013), http://online.ibfd.org/document/itpj_2013_04_int_2, p. 240.

²³⁸ PwC, 'OECD's action Plan published on Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)', *Tax Policy Bulletin* 19 July 2013, <http://www.pwc.com/gx/en/tax/newsletters/tax-policy-bulletin/oecd-beps-action-plan.jhtml>.

²³⁹ L-A Steenkamp, 'The Permanent Establishment Concept In Double Tax Agreements Between Developed And Developing Countries: Canada/South Africa As A Case In Point', *International Business & Economics Research Journal* 2014, Volume 13, Number 3, p. 539-552, p. 539.

²⁴⁰ OECD Publishing (2013), 'Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264202719-en>, p. 19-20.

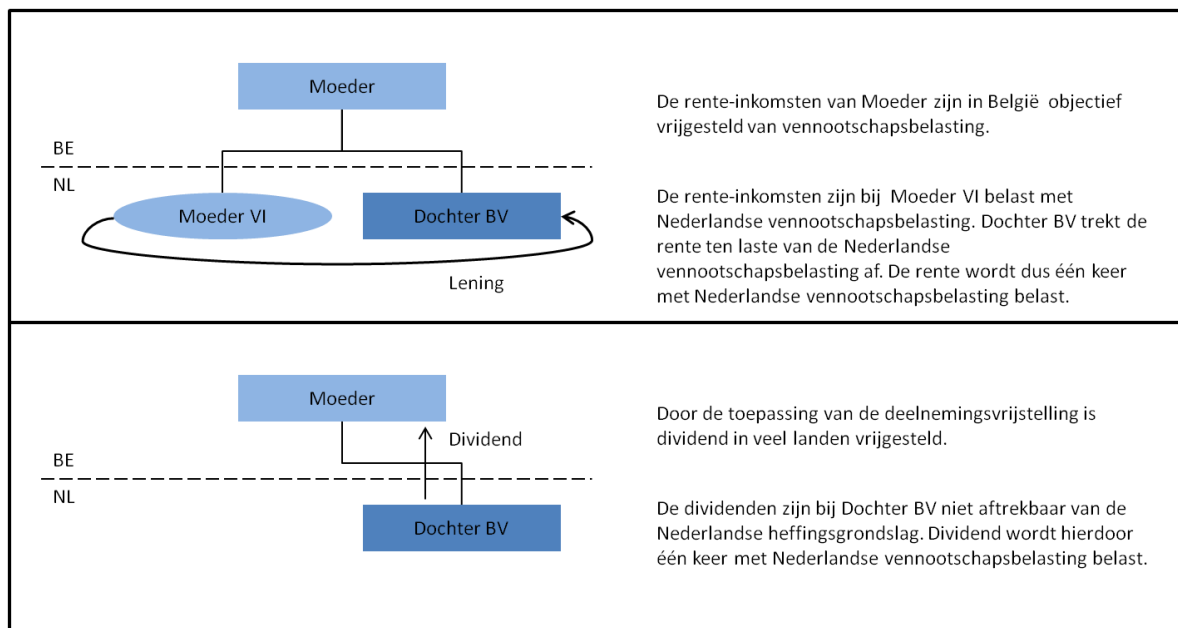
²⁴¹ OESO-Comm. 2010, art. 5, aant. 6.1 t/m 6.3. *NDFR OESO-modelverdrag*, art. 5 OESO, aant. 2.2.

de crediteur minder dan EUR 1.000.000²⁴² aan een concern²⁴³ verstrekt en het totale, aan alle ingezetenen van een land verstrekte bedrag minder dan EUR 1.000.000 bedraagt. Ik kies er voor de franchise te berekenen over het bedrag dat een concern verstrekt aan al haar debiteuren in een bronland. Dit voorkomt dat een vennootschap of concern via verschillende dochtervennootschappen in het bronland geld leent aan de uiteindelijke debiteur en zo per debiteur voor de franchise opteert. In feite volg ik hier de 'per country-benadering'.

5.2.1.5 Huidige renteaftrekbepalingen

Door de toepassing van de uitbreiding vervallen in principe de bepalingen in de huidige vennootschapsbelasting die zich slechts richten op het beperken van renteaftrek. De uitbreiding lost ook de problematiek van hybride leningen deels op. In Figuur 2 is te zien hoe de uitbreiding de voordelen van kwalificatieverschillen beperkt en er voor zorgt dat het bronland zowel over rente als over dividend altijd één keer heft.

Figuur 2: Altijd een keer belast.

Als geen enkel land overeenkomsten herkwalificeert voor belastingdoeleinden, ontstaan er geen mismatches meer. Toch blijft het in bepaalde gevallen voordeliger om een leningsovereenkomst onder dergelijke voorwaarden op te stellen dat de lening feitelijk als eigen vermogen functioneert. Dit is bijvoorbeeld het geval als dividend in het land van ontvangst zwaarder is belast dan rente. Voor de heffing in het bronland maakt dit echter niets uit, maar het holt de grondslag in het land van

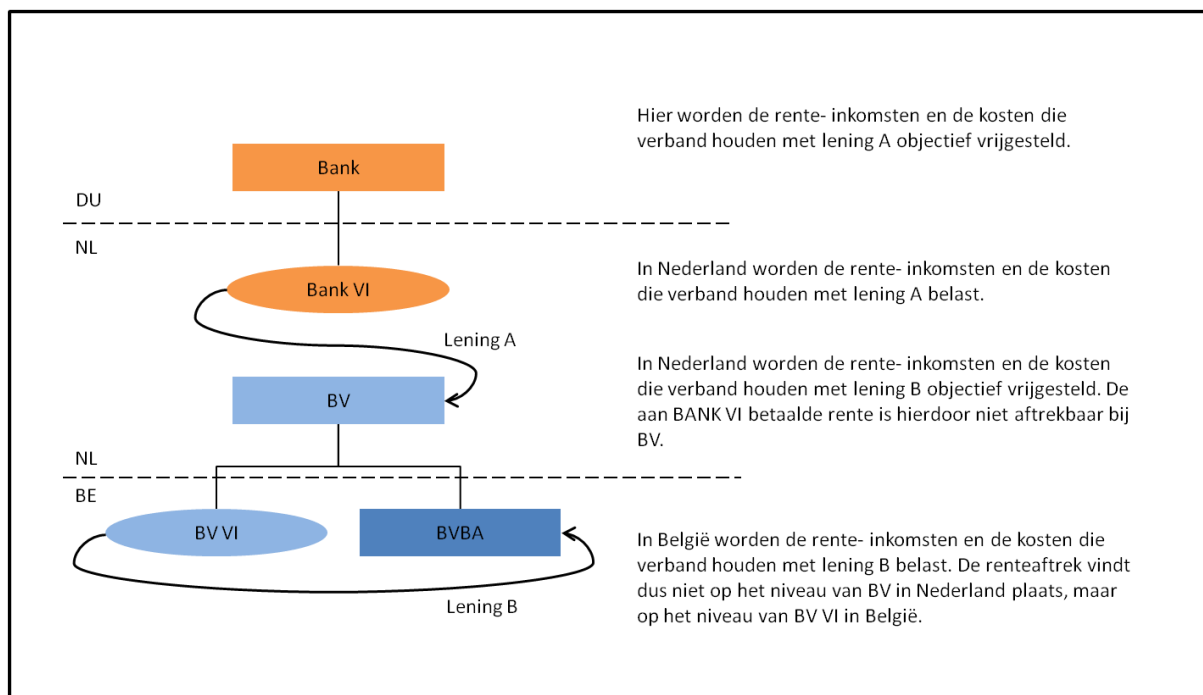
²⁴² Zie paragraaf 4.2.1.5.

²⁴³ Art. 3:2 onderdeel 2 Wet Financieel Toezicht.

ontvangst wel uit. Om belastingontwijking van MNO's te voorkomen kunnen art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969 en art. 10b Wet VPB 1969 hun belang behouden.

Transfer Pricing en de *at arm's length*-bepaling van art. 8b Wet VPB 1969 richten zich niet exclusief op het beperken van renteaftrek. Om de heffingsbevoegdheden over de inkomsten en de kosten toe te wijzen aan de verschillende landen zijn *transfer pricing* en de *at arm's length*-bepaling ook bij de uitbreiding van belang. Ook art. 8c Wet VPB 1969 is van belang. Deze laatstgenoemde bepaling is nodig om te voorkomen dat Nederland buitenlandse bronbelasting moet verrekenen terwijl er per saldo geen inkomsten aan het belastbaar inkomen in Nederland worden toegevoegd²⁴⁴. In Figuur 3 is schematisch weergegeven dat in Nederland per saldo geen heffing plaatsvindt als het in Nederland gevestigde lichaam slechts een schakelfunctie vervult.

Figuur 3: Parallelliteit

5.2.1.6 Vrijstellingen

Op grond van art. 18 Wet VPB 1969 wordt de winst uit onderneming van de buitenlandse belastingplichtigen bepaald op de voet van art. 8 lid 1 tot en met lid 8, lid 11 en lid 13, Wet VPB 1969 en art. 8b tot en met 15aj en 15d Wet VPB 1969. Hierbij is hoofdstuk I van de vennootschapsbelasting integraal van toepassing op binnenlandse en buitenlandse belastingplichtigen. Door de integratie van de heffing over de rente-inkomsten van buitenlandse belastingplichtigen in de vennootschapsbelasting zijn er naast de franchise geen nieuwe vrijstellingen nodig. Wel zijn er al bestaande vrijstellingen van toepassing op de uitbreiding. Een voorbeeld hiervan

²⁴⁴ Vakstudie *Vennootschapsbelasting 1969*, art. 8c Wet VPB 1969, Kernbeschrijving.

is de vrijstelling voor de lichamen die op grond van art. 5 Wet VPB 1969 subjectief zijn vrijgesteld van de vennootschapsbelasting. Deze vrijstelling heeft onder andere betrekking op de pensioenactiviteiten en VUT-activiteiten van pensioenfondsen. Ook bestaat er al een vrijstelling voor leningen die worden verstrekt binnen een fiscale eenheid, zoals bedoeld in art. 15 Wet VPB 1969.

In de voorgestelde bronbelasting van hoofdstuk 4 heb ik er in sommige gevallen bewust voor gekozen bepaalde vrijstellingen niet op te nemen. Zo is er geen vrijstelling op rente-inkomsten uit door bepaalde professionele financiële instellingen, overheden en pensioenfondsen uitgegeven obligaties. Ook bestaat er geen vrijstelling op rente die betaald is aan professionele financiële instellingen. Een vrijstelling beperkt eenzijdig het volledige Nederlandse heffingsrecht, waardoor er een voorkeur bestaat het heffingsrecht van het bronland verdragsrechtelijk te beperken als dit daadwerkelijk gewenst is. Deze keuzes blijven voor de uitbreiding hetzelfde, waardoor ik hier niet verder op in ga.

5.2.1.7 Conclusie

De uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht past eenvoudig in het huidige Hoofdstuk IV van de Nederlandse vennootschapsbelasting. De huidige buitenlandse belastingplicht wordt uitgebreid. De uitbreiding is een heffing over de netto rente-inkomsten van niet-ingezeten lichamen die ontvangen zijn uit schuldovereenkomsten met in Nederland gevestigde lichamen. Het VI-begrip is ook uitgebreid. Een vaste inrichting ontstaat als er een lening verstrekt is aan een in het buitenland gevestigd lichaam. Rente-inkomsten en de bijhorende kosten zijn door de objectvrijstelling van art. 15e Wet VPB 1969 vrijgesteld. Er zijn geen additionele vrijstellingen en specificaties nodig door de integratie van de heffingsbevoegdheid over rente binnen de huidige vennootschapsbelasting. De voorgestelde uitbreiding kent wel een franchise om het MKB en kleine transacties te ontlasten.

In de volgende paragraaf ga ik kort in op de belangrijkste voor- en nadelen van de voorgestelde uitbreiding. Hierbij leg ik een link met de belangrijkste wensen van de wetgever en de belangrijkste tekortkomingen van de huidige renteaftrekbepalingen.

5.2.2 Waarom een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht?

5.2.2.1 Inleiding

In deze paragraaf bespreek ik wat de voordelen en de nadelen zijn van de uitbreiding. Hierbij bespreek ik de achterliggende beginselen en de link met de voorgestelde bronbelasting op interest. Ook zoek ik aansluiting bij de wensen van de wetgever. Eerst komt de evenwichtsherstellende functie van de uitbreiding aan bod, gevolgd door de budgettaire functie van de voorgestelde uitbreiding.

5.2.2.2 Evenwicht herstellende functie

In hoofdstuk 2 is de onevenwichtige behandeling tussen eigen vermogen en vreemd vermogen besproken. In het huidige belastingstelsel is dividend niet aftrekbaar op het niveau van de deelneming. Op het niveau van de moeder vennootschap is het veelal vrijgesteld van winst- en bronbelasting²⁴⁵. Dividend is hierdoor als vennootschappelijke winst van de dochter vennootschap minimaal één keer belast met Nederlandse vennootschapsbelasting. Rente is in principe aftrekbaar van de vennootschappelijke winst van de debiteur, terwijl het mogelijk is dat de buitenlandse crediteur niet of laag belast is. Rente is hierdoor vaak onbelast. Een volledige effectuering van de voorgestelde uitbreiding lost dit probleem op. Door de uitbreiding is alle winst uit onderneming, ongeacht of het als dividend wordt uitgekeerd of als rente betaald, één keer met Nederlandse vennootschapsbelasting belast (zie ook Figuur 2). Op concernniveau maakt het dan ook in principe niet uit in welke vorm de inkomsten naar de moeder vennootschap stromen. Doordat rente en dividend volgens dezelfde wet, een gelijk tarief en gelijke winstregels zijn belast, maakt het niet langer uit bij welke ingezeten vennootschap van Nederland het inkomen neerslaat. Binnen Nederland ontstaat er door de uitbreiding dus een gelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen. Renteaftrekbepalingen om de heffingsgrondslag van het bronland te beschermen zijn dan ook niet langer noodzakelijk.

Doordat de uitbreiding een netto heffing en de voorgestelde bronbelasting een bruto heffing is, leidt de uitbreiding tot een meer gelijke behandeling van ingezeten en niet-ingezeten crediteuren. Een bruto bronbelasting kan de kosten van vreemd vermogen fors verhogen²⁴⁶, en de totstandkoming van bepaalde transacties belemmeren. Als alle kosten voor het verstrekken van een lening aftrekbaar zijn in het bronland, is deze belemmering zeer beperkt. In tegenstelling tot de bronbelasting, belast de uitbreiding de winst van ingezeten en niet-ingezeten crediteuren volgens dezelfde systematiek en met hetzelfde tarief. Door de bronbelasting zijn de rente-inkomsten van niet-ingezeten crediteuren effectief belast met bronbelasting en zijn de rente-inkomsten van ingezeten crediteuren effectief belast met vennootschapsbelasting. Op de gelijke behandeling van belastingplichtigen ga ik in paragraaf 5.3.2 uitgebreider in. In deze paragraaf toets ik de uitbreiding aan het primaire EU-recht.

5.2.2.3 Allocatie en budget

Een buitenlandse belastingplicht ten aanzien van alle rente is niet gebruikelijk in de EU. Veel landen kennen een bronbelasting op interest of een buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten waarbij een nationaal onroerend goed als onderpand dient. Voorbeelden hiervan zijn

---

²⁴⁵ Dit komt door de internationaal vaak toegepaste deelnemingsvrijstelling en de MD RL.

²⁴⁶ OECD-comm. 2010, art. 11, aant. 7.7

Oostenrijk²⁴⁷ en Duitsland²⁴⁸. Daarnaast heft Duitsland vennootschapsbelasting over uitgaande interest als het een lening betreft die voor Duitse belastingdoeleinden als eigen vermogen kwalificeert, als het rente van een winstdragende lening betreft of als de interest hoger is dan hetgeen zakelijk zou zijn geweest²⁴⁹. De belangrijkste reden die genoemd wordt voor het heffen van een dergelijke belasting is om te voorkomen dat binnenlandse winst belastingvrij overgeheveld wordt naar het buitenland. Door haar immobiliteit is onroerend goed verbonden met een land. Door rente-inkomsten over leningen met onroerend goed als onderpand te belasten in het bronland wordt bij het bronlandbeginsel aangesloten. De lening was immers zonder het onderpand niet verstrekt, waardoor de rente in feite haar bron vindt bij het onroerend goed. De heffing over een lening die feitelijk als eigen vermogen fungeert, zorgt er voor dat alle vormen van eigen vermogen gelijk zijn belast in het bronland. Deze vormen van buitenlandse belastingplicht zijn in feite dus anti-misbruikmaatregelen, die de heffingsgrondslag van een land beschermen. Het zijn specifiek geformuleerde bepalingen, die tot doel hebben in beperkte situaties de rente te belasten bij de bron. Het grote verschil met de uitbreiding is dat Nederland door de uitbreiding eenzijdig een generiek heffingsrecht creëert.

In het huidige Nederlandse belastingstelsel komen de volledige belastingopbrengsten over rente toe aan het buitenland door de aansluiting bij het woonplaatsbeginsel. Volgens Kemmeren (2001) is het onjuist dit beginsel aan te hangen, omdat de woonplaats, net als nationaliteit, geen inkomen produceert. Ook brengt het geen vermogen in stand of houdt het bestaand vermogen in stand²⁵⁰. Ondanks dat de aansluiting bij het oorsprongsbeginsel zuiverder is, is net als in hoofdstuk 4 uit eenvoud gekozen voor de aansluiting bij het bronbeginsel. Toch is er een groot verschil met de voorgestelde bronbelasting. De voorgestelde bronbelasting houdt op een eenvoudige, maar weinig verfijnde manier, fictief rekening met een kostenpost van 60 procent over de bruto rente-inkomsten van de crediteur. De uitbreiding houdt rekening met de daadwerkelijk gemaakte kosten, waardoor er meer aansluiting is bij de economische realiteit van de crediteur. Dit is overigens ook een belangrijk element in Kemmeren (2001)²⁵¹ en is het één van de voorwaarden die de wetgever stelt bij het bestrijden van overmatige schuldfinanciering²⁵².

---

²⁴⁷ M. Jann, J. Schuch en G. Toifl, 'Austria - Corporate Taxation' IBFD Country Analyses 2014, p. 7.3.3.3.

http://online.ibfd.org/document/cta_at_s_7.

²⁴⁸ A. Perdelwitz, 'Germany - Corporate Taxation' IBFD Country Analyses 2014, p. 7.3.3.3.2

http://online.ibfd.org/document/cta_de_s_7.

²⁴⁹ A. Perdelwitz, 'Germany - Corporate Taxation' IBFD Country Analyses 2014, p. 7.3.3.3.2

http://online.ibfd.org/document/cta_de_s_7.

²⁵⁰ E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, Universiteit van Tilburg, p. 557.

²⁵¹ P.J.J.M. Peeters, 'Verslag promotie mr. E.C.C.M. Kemmeren', *WFR* 2002/410, p. 4 en E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: A rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, p. 560 en C. Fuest, C. Spengel, K.

Door de heffingsbevoegdheid over rente naar het bronland te verschuiven worden MNO's per land belast. Hierdoor is het mogelijk dat de MNO effectief belasting betaalt in één van de bronlanden, terwijl het per saldo een verlies leidt. De voorgestelde uitbreiding sluit dus niet volledig aan bij de draagkracht van de crediteur. Dit is een van de redenen dat Nederland geen bronbelasting op interest kent en Nederland er ten aanzien van rente streeft naar KEN²⁵³. Door de gecombineerde toepassing van het profijtbeginsel en het draagkrachtbeginsel is het niet kwalijk dat er een belasting aan de bron plaatsvindt in plaats van een heffing over het wereldwijde inkomen van de crediteur in diens vestigingsstaat. Door een bronbelasting dragen MNO's immers bij aan de overheidsuitgaven, die nodig zijn om het inkomen te genereren waarmee de rente wordt betaald²⁵⁴. Daarnaast wordt er met de economische realiteit van een vennootschap rekening gehouden, doordat alle kosten die samenhangen met het in een land belaste inkomen aftrekbaar zijn in datzelfde land.

Het budgettaire voordeel van de uitbreiding reikt verder dan de gevolgen voor de schatkist van het bronland. Ook voor veel belastingplichtigen en de fiscus heeft de uitbreiding een voordeel. Belastingplichtigen en de fiscus zijn al bekend met de systematiek van de vennootschapsbelasting, waardoor de uitbreiding weinig nieuwe complexiteit met zich meebrengt. De uitbreiding heeft wat hierdoor een voordeel ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting. Ook ten opzichte van de huidige vennootschapsbelasting treedt er een dergelijk voordeel op. Een groot deel van de huidige renteaftrekbeperkingen die in de huidige vennootschapsbelasting de grootste complexiteit veroorzaken vervallen. Voor nieuwe buitenlandse belastingplichtigen, die volgens de huidige vennootschapsbelasting geen belastingplichtige zijn, kan er wel een lastenverzwaring optreden. Om kleine internationaal opererende ondernemingen te beschermen tegen dergelijke lasten bestaat er een franchise.

5.2.2.4 Conclusie: Waarom een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht?

De voorgestelde uitbreiding heeft twee functies. Allereerst heeft het een evenwichtsherstellende functie. Doordat het bronland zowel de inkomsten als de uitgaven die verband houden met een leningsovereenkomst belast, brengt het bronland de heffing over rente en dividend beter in balans. Door de uitbreiding zijn rente en dividend beide één keer belast met de vennootschapsbelasting van het bronland. Ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting vervult de uitbreiding haar tweede functie, de budgettaire functie, beter. Net als de voorgestelde bronbelasting leidt de uitbreiding tot een eenzijdig bepaald algemeen heffingsrecht over rente in het bronland. Doordat de uitbreiding

---

Finke, J. H. Heckemeyer en H. Nusser, 'Profit Shifting and "Aggressive" Tax Planning by Multinational Firms: Issues and Options for Reform', *World Tax Journal* 5 (2013), p. 316.

²⁵² Zie paragraaf 3.3

²⁵³ Zie paragraaf 4.2.2

²⁵⁴ M.R.T. Pauwels, 'Verslag van de oratie van prof. mr. E.C.C.M. Kemmeren: E-business en vaste inrichtingen: paniekvoetbal', *WFR* 2003/1126, p.2.

binnen de huidige vennootschapsbelasting plaatsvindt ontstaat er weinig nieuwe wetgeving. De uitbreiding is hierdoor eenvoudig na te leven voor zowel belastingplichtigen als de fiscus.

In de volgende paragraaf geef ik een algemene conclusie ten aanzien van de vraag wat de voorgestelde bronbelasting inhoudt en betekend.

5.2.3 Conclusie: Wat houdt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in?

In deze paragraaf heb ik onderzocht wat de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht inhoudt en wat de voordelen en nadelen van een dergelijke heffing zijn.

De uitbreiding houdt in dat er een systeem ontstaat dat volledig past binnen de huidige vennootschapsbelasting. De bepalingen van hoofdstuk IV van de vennootschapsbelasting krijgen een bredere toepassing en de meeste renteaftrekbepalingen komen te vervallen. Ook is het VI-begrip van art. 15f Wet VPB 1969 uitgebreid. Het toevoegen van vrijstellingen is niet nodig, omdat deze al zijn opgenomen in de huidige wet. Wel heb ik gekozen voor de toepassing van een franchise.

Door de uitbreiding ontstaat meer evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen, doordat zowel dividend als rente door de uitbreiding minimaal één keer met vennootschapsbelasting in het bronland zijn belast. Overmatige schuldfinanciering is hierdoor minder aantrekkelijk voor MNO's, wat een grondslagerosie en overmatige risico's beperkt. Doordat er een generiek heffingsrecht ontstaat, komen de volledige belastinginkomsten over rente niet langer volledig aan het buitenland toe. Hierdoor levert de uitbreiding een algemeen budgettair voordeel op voor de Nederlandse schatkist.

Het grootste voordeel van de uitbreiding ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting van hoofdstuk 4 is dat de werkelijke kosten van de crediteur aftrekbaar zijn in de vennootschapsbelasting. Hierdoor is er een betere aansluiting bij de economische realiteit in vergelijking met de voorgestelde bronbelasting. Door de kostenafrek ontstaat er tevens een betere aansluiting met de wensen van de wetgever en het model van Kemmeren (2001) dan bij de voorgestelde bronbelasting. Ook is de uitbreiding minder complex dan de bronbelasting. Doordat de voorgestelde uitbreiding een onderdeel vormt van de vennootschapsbelasting kent het immers weinig nieuwe begrippen en definities.

In de volgende paragraaf toets ik de uitbreiding aan het primaire toetsingskader. Dit toetsingskader bestaat uit het primaire EU-recht, het secundaire EU-recht en het verdragennetwerk.

5.3 Primaire toetsingskader

5.3.1 Inleiding

De uitbreiding creëert een generieke toepassing van de vennootschapsbelasting op uitgaande rentestromen. De gehele heffingsbevoegdheid over rente-inkomsten komt nationaal rechtelijk toe aan Nederland, waardoor rente minimaal één keer belast is. Dit beschermt de Nederlandse heffingsgrondslag en verbetert het evenwicht tussen eigen en vreemd vermogen. Niet alleen de nationale wetgeving is van belang, maar ook het EU-recht en het Nederlandse verdragennetwerk. De hoofdvraag die in deze paragraaf centraal staat is dan ook de volgende:

“Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten binnen het internationale en EU-recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

In deze paragraaf ga ik eerst in op de mogelijkheden van de uitbreiding binnen de grenzen van het primaire EU-recht. Vervolgens toets ik de uitbreiding aan de IR RL en daarna aan het huidige verdragennetwerk van Nederland. Tot slot beantwoord ik de hoofdvraag van deze paragraaf.

5.3.2 Primair EU-recht

In deze paragraaf toets ik de voorgestelde uitbreiding met behulp van het toetsingskader van het HvJ EU aan de Europese verkeersvrijheden. In hoofdstuk 4.3 heb ik dit toetsingskader en de verkeersvrijheden al besproken. In deze paragraaf ga ik slechts in op de belangrijkste factoren van de toetsing en de daadwerkelijke toetsing.

De uitbreiding beperkt de voorwaarden voor de buitenlandse belastingplicht in de vennootschap en breidt het VI-begrip in de vennootschapsbelasting uit. De relevante vergelijking in het kader van het primaire EU-recht is tussen niet-ingezetene crediteuren en ingezeten crediteuren, die een lening verstrekken aan een ingezeten lichaam. Deze vergelijking bevat tevens de vraag of de uitbreiding de vaste inrichting van een niet-ingezetene niet slechter behandelt dan de ingezeten deelneming van de niet-ingezetene. De voorgestelde bronbelasting is in hoofdstuk 4.3 getoetst aan de bestaande jurisprudentie, die betrekking heeft op de houdbaarheid van bronbelastingen binnen het primaire EU-recht. De vraag die hierdoor ook opkomt is of de uitbreiding ook getoetst kan worden aan deze jurisprudentie. Om deze vergelijkingen te maken is een aantal arresten van belang.

Uit het arrest *Avoir Fiscal*²⁵⁵ blijkt dat indien een nationale wet geen onderscheid mag maken tussen binnenlandse belastingplichtigen en vaste inrichtingen van buitenlandse belastingplichtigen als deze belastingplichtigen zich in een vergelijkbare situatie bevinden. In het arrest genoten binnenlandse

---

²⁵⁵ HvJ EG 28 januari 1986, C-270/83.

belastingplichtigen van Frankrijk een belastingkorting. Frankrijk mocht deze korting niet aan vaste inrichting in haar land weigeren. In het arrest *Commerzbank*²⁵⁶ is vergelijkbaar beslist. Een Duitse vennootschap met een vaste inrichting in het VK verstrekke een lening aan een vennootschap in de VS. Over de rente werd in het VK belasting ingehouden, die later aan de belastingplichtige werd geretourneerd. Op grond van het belastingverdrag tussen het VK en de VS had het VK immers geen heffingsrecht. Ingezetenen ontvingen een compensatie voor de tijd dat zij niet over hun geld konden beschikken. Buitenlandse belastingplichtigen met een vaste inrichting in het VK ontvingen een dergelijke compensatie niet. In dit arrest was er dan ook sprake van een ongelijke behandeling van gelijke gevallen. Het laatste arrest dat ik in dit kader bespreek is het arrest *Saint-Gobain*²⁵⁷. In Duitsland ontvingen buitenlandse belastingplichtigen met een vaste inrichting in Duitsland geen belastingvoordeel over ontvangen dividend. Door de toepassing van belastingverdragen hadden ingezetenen wel recht op een belastingvoordeel over het ontvangen dividend. Ondanks dat de vaste inrichting en de ingezetene op een verschillende manier werden belast, moest de uiteindelijke heffing over de inkomensbestanddelen gelijk zijn. In dit arrest oordeelde het HvJ EG dus dat verdragsvoordelen ook van toepassing moeten zijn op vaste inrichtingen. Daarbij blijkt dat als een land een vaste inrichting en een ingezeten vennootschap over dezelfde inkomsten belast, dit tot een gelijke heffing moet leiden. Uit de in hoofdstuk 4 besproken jurisprudentie met betrekking tot bronbelastingen blijkt overigens hetzelfde. De eindheffing op basis van het nationale recht en de toepassing van belastingverdragen lijken hierbij doorslaggevend. Het verschil in heffingssystematiek is echter niet van belang. Kortom, voor de toets aan het primaire EU-recht is een vergelijking van de gecombineerde toepassing van de uitbreiding en de afgesloten belastingverdragen met de heffing over de rente-inkomsten van ingezeten crediteuren van belang.

Bij de uitbreiding vinden geen belemmeringen van het primaire EU-recht plaats. Rechtvaardigingsgronden zijn dan ook niet nodig. Op alle crediteuren is de Nederlandse vennootschapsbelasting van toepassing. Alle crediteuren kunnen daardoor alle met de lening samenhangende kosten van de Nederlandse heffingsgrondslag aftrekken. Daarnaast kunnen alle belastingplichtigen de relevante faciliteiten van de vennootschapsbelasting toepassen. Zo zijn de subjectieve vrijstellingen van art. 5 Wet VPB 1969 op alle belastingplichtigen van toepassing. Op basis van de nationale wet treden er dus geen belemmeringen van het primaire EU-recht op. Ik concludeer dat de uitbreiding waarschijnlijk niet leidt tot een verboden belemmering van het primaire EU-recht.

In de volgende paragraaf onderzoek ik wat de mogelijkheden van de buitenlandse belastingplicht zijn binnen de grenzen van de IR RL.

---

²⁵⁶ HvJ EG 13 juli 1993, C-330/91, *BNB* 1995/333.

²⁵⁷ HvJ EG 21 september 1991, C-307/97.

5.3.3 Interest en Royalty Richtlijn

Nog een internationale factor waaraan Nederland moet voldoen is de IR RL. Deze richtlijn beperkt bronheffingen over interest en royalty's in intracommunautaire situaties. In deze paragraaf ga ik kort in op deze richtlijn en de invloed van deze richtlijn op de voorgestelde uitbreiding.

Op grond van art. 1 lid 1 IR RL zijn rente-inkomsten van de crediteur vrijgesteld van alle belasting in de bronstaat, ongeacht of deze geheven wordt door middel van inhouding of aanslag. Uit de bestaande jurisprudentie kan worden afgeleid wanneer er sprake is van een bronbelasting. In Epsom Europe werd over de winstuitkeringen van een Portugese dochter aan de Nederlandse moeder gemeentelijke successie- en schenkingsrechten geheven²⁵⁸. Ondanks de werking van deze belasting, betrof het volgens de benaming in de Portugese wet geen bronbelasting op winstuitkeringen. Het HvJ EU oordeelde echter dat “elke belasting, ongeacht de aard of de benaming ervan²⁵⁹” als een bronbelasting kan kwalificeren voor de MD RL. Hierbij is het wel van belang dat het om een belasting gaat die geheven wordt door middel van inhouding of aanslag²⁶⁰. Vervolgens moet er aan een drietal cumulatieve voorwaarden zijn voldaan om te spreken van een bronbelasting:

1. Het belastbare feit betreft een daadwerkelijk ontvangen rentebetaling;
2. Het belastbare bedrag bestaat uit de rente-inkomsten²⁶¹;
3. De belastingplichtige is de uiteindelijke gerechtigde tot de rente²⁶².

Vennootschapsbelasting wordt op grond van art. 24 lid 1 Wet VPB 1969 geheven bij wege van aanslag. De heffing van vennootschapsbelasting kwalificeert hierdoor in principe als een bronbelasting zoals bedoeld in de IR RL²⁶³. Het belastbare feit van de uitbreiding bestaat uit de daadwerkelijk ontvangen rentebetaling. Schuldig gebleven rente is belast, omdat het in de vorm van een nieuwe schuld(overeenkomst) is ontvangen. Heffing blijft bij wanbetaling achterwege, omdat er geen ontvangsten zijn. Aan de eerste voorwaarde voor de bronbelasting is dus voldaan. Ook aan de tweede voorwaarde is voldaan, omdat het belastbare bedrag afhangt van de hoogte van de rente. Aan de derde voorwaarde is voldaan, omdat de uiteindelijke gerechtigde is belast. De voorgestelde uitbreiding is naar mijn mening dus gelijk aan een bronheffing op rente zoals bedoeld in de IR RL. Een effectieve heffing lijkt hierdoor, net als bij de voorgestelde bronheffing, beperkt mogelijk.

---

²⁵⁸ HvJ EG 08 juni 2000, C-375/98 V-N 1999/54.16, r.o. 6-8.

²⁵⁹ HvJ EG 08 juni 2000, C-375/98 V-N 1999/54.16, r.o. 27.

²⁶⁰ Art. 1 lid 1 IR RL 2003.

²⁶¹ HvJ EG 4 oktober 2001, C-294/99, BNB 2002/64, r.o. 33.

²⁶² M.J.A. van den Honert, ‘De zaak-Scheuten Solar Technology’, *WFR* 2010/998, p. 3 gaat over (HvJ EU, 21 juli 2011, nr. C-397/09, V-N 2011/38.13, r.o. 30) en verwijst naar HvJ EU 26 juni 2008, nr. C-284/06, V-N 2008/35.14.

²⁶³ Dit komt overeen met de mening van P. Kavelaars met betrekking tot de definitie van de bronbelasting in de MD RL (bron: P. Kavelaars, ‘Dividend(belasting) en de EU’, *TFO* 2008/77, p. 2-3). Dit blijkt overigens ook uit Kamerstukken II 2002/03, 29 034, nr. 3, p. 2 en 3.

De IR RL staat er echter niet aan in de weg dat het bronland heft over de inkomsten die door een vaste inrichting worden genoten zoals bedoeld in de IR RL. Als de uitbreiding als een vaste inrichting kan kwalificeren voor de IR RL, zal het toch mogelijk zijn de heffing met de toepassing van deze richtlijn te effectueren. Er bestaat geen communautair VI-begrip voor directe belastingen²⁶⁴, maar de IR RL heeft in art. 3 onderdeel c IR RL een eigen VI-begrip. Deze definitie is vrijwel gelijk aan het VI-begrip van art. 5 lid 1 OESO-modelverdrag. Het OESO-modelverdrag legt tekstueel een aantal beperkingen op aan de vaste inrichting. Deze worden in de IR RL niet genoemd. Ook is er in de IR RL niet aangegeven in welke gevallen er in ieder geval sprake is van een vaste inrichting. De richtlijn eist wel dat zowel de vaste inrichting als het hoofdhuis in een lidstaat van de EU zijn gevestigd²⁶⁵. Deze beperking is gezien het doel van de IR RL weinig verrassend. Het lijkt er dus op dat het VI-begrip in de IR RL gebaseerd is op art. 5 OESO-modelverdrag, maar dat er een bredere toepassing mogelijk is als de nationale wetgeving dat voorschrijft. Ik ben van mening dat het verstrekken van een lening niet als vaste inrichting voor de IR RL kan kwalificeren. Er is bij een leningsovereenkomst geen sprake van fysieke aanwezigheid in het bronland, wat wel één van de drie vereisten is voor een vaste inrichting in het OESO-modelverdrag²⁶⁶. Een leningsovereenkomst is slechts een contract en heeft daardoor geen fysieke aanwezigheid in het bronland nodig. Dit wordt overigens bevestigd door het feit dat de Nederlandse buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting ten aanzien van rente is aangepast aan IR RL. Art. 17a Wet VPB 1969 kende tot 2004 een tweede lid waardoor de inkomsten uit schuldvordering (art. 17a lid 1 onderdeel c Wet VPB 1969 (oud)) niet belast werden als de crediteur voldeed aan de voorwaarden van de IR RL. In principe is de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente dus strijdig met de IR RL en zijn rente-inkomsten geen onderdeel van het VI-begrip van de IR RL²⁶⁷.

Een vergezocht argument is dat de debiteur een onderneming met een fysieke aanwezigheid in het bronland nodig heeft om de rente-inkomsten te creëren. Dit niet voldoende om te spreken van een vaste inrichting bij de crediteur. Hierbij vergelijk ik een leningsovereenkomst met de *roaming* activiteiten van telefonie-aanbieders. Als een cliënt van een (telefonie)provider buiten het bereik van deze provider komt, bijvoorbeeld in het buitenland, schakelt zij automatisch over op het netwerk van een buitenlandse provider. Dit heet *roaming*. Deze buitenlandse provider factureert de binnenlandse provider voor het verbruik. Dit leidt volgens het commentaar bij het OESO-modelverdrag niet tot een vaste inrichting van de binnenlandse provider in het buitenland. De reden hiervoor is dat de provider

---

²⁶⁴ C. H.J.I. Panayi, 'The Taxation of Permanent Establishments: Selected Issues', Bull. Intl. Taxn. 67, 4/5 (2013), p. 226 http://online.ibfd.org/document/bit_2013_04_e2_2.

²⁶⁵ R.W. van der Linde en A.W.G. Lamers, 'De interest- & royaltyrichtlijn', *WFR* 2004/349, paragraaf 2.4.3.

²⁶⁶ OESO-comm. art. 5, paragraaf 1.4.

²⁶⁷ Kamerstukken II 2002/03, 29 034, nr. 3, p. 2 en 3.

het buitenlandse netwerk niet daadwerkelijk exploiteert of fysieke toegang heeft tot dat netwerk²⁶⁸. Een crediteur exploiteert de onderneming niet, maar is net zo passief als de binnenlandse provider.

De voorgestelde uitbreiding is een bronbelasting voor de IR RL. Ook kan een leningsovereenkomst niet als vaste inrichting voor de toepassing van de IR RL aangemerkt worden. Dit komt doordat een leningsovereenkomst geen fysieke aanwezigheid in het bronland vereist. Hierdoor kan de uitbreiding in intracommunautaire situaties meestal niet geëffectueerd worden.

Hieronder ik in op de mogelijkheden van de uitbreiding binnen de Nederlandse gesloten verdragen.

5.3.4 Internationaal verdragennetwerk

In deze paragraaf bespreek ik de mogelijkheden van de uitbreiding binnen het Nederlandse verdragennetwerk. Ook in deze paragraaf vergelijk ik de uitbreiding met de voorgestelde bronbelasting van hoofdstuk 4. Het blijkt dat er veel overeenkomsten zijn.

Uitgaande van de huidige situatie van het Nederlandse verdragennetwerk kan de voorgestelde uitbreiding niet in alle gevallen geëffectueerd worden. In hoofdstuk 4.3.4 heb ik toegelicht dat in het Nederlandse verdragsbeleid geen heffingsbevoegdheid is toegewezen aan het bronland. Toch is het Nederland niet altijd gelukt om het heffingsrecht van het bronland naar 0 procent te brengen, waardoor het in relatie tot bepaalde landen mogelijk is om de bronheffing te effectueren. Ook is in het vorige hoofdstuk gebleken dat het binnen de kaders van het OESO-modelverdrag mogelijk is de heffingsbevoegdheid deels aan het bronland toe te wijzen. Het betreft hier een maximale bruto bronbelasting van 10 procent. Dit houdt in dat zo lang de corresponderende kosten van de voorgestelde bronbelasting minstens 60 procent van de bruto rente-inkomsten zijn, de voorgestelde uitbreiding volledig geëffectueerd kan worden. In het VN-modelverdrag er gekozen voor een veel grotere vrijheid. In dit verdrag is er geen maximaal percentage toegewezen aan de bronlandheffing over interest²⁶⁹. Zo kunnen landen bijvoorbeeld kiezen voor een bruto-heffing van 25 procent, waardoor de uitbreiding in alle gevallen kan worden geëffectueerd.

Het verschil met de voorgestelde bronbelasting is dat er voor een goede werking van de uitbreiding feitelijk een uitbreiding van het internationale VI-begrip nodig is. Het VI-begrip in het OESO-modelverdrag is internationaal leidend. Zowel de IR RL als het VN-modelverdrag hebben een op het OESO-modelverdrag gebaseerd VI-begrip²⁷⁰. Het gaat bij het VI-begrip in het OESO-modelverdrag om drie elementen²⁷¹. Allereerst moet er een (bedrijfs)vestiging bestaan. Uit het commentaar blijkt dat

---

²⁶⁸ OESO-comm. art. 5, paragraaf 9.1.

²⁶⁹ Commentaar bij art. 11 VN-modelverdrag, Onderdeel B, paragraaf 2.

²⁷⁰ Commentaar bij art. 5 VN-modelverdrag, onderdeel B paragraaf 1, punt 3.

²⁷¹ OESO-comm. art. 5 OESO-modelverdrag, paragraaf 1.2.

het van belang is dat er een fysieke plaats is voor de bedrijfsactiviteiten²⁷². Een leningsovereenkomst is echter slechts een contract en heeft daardoor geen fysieke aanwezigheid in het bronland. Zie hierbij het roaming voorbeeld dat bij de bespreking van de IR RL hierboven is toegepast. Een tweede voorwaarde is dat deze bedrijfsvestiging ‘vast’ moet zijn, waardoor het een zekere vorm van duurzaamheid moet hebben. Lange-termijn leningsovereenkomsten zullen aan deze voorwaarden voldoen. Er is dan voor een lange termijn een activiteit uitgevoerd, namelijk het verstrekken van financiering. De laatste eis is dat de uitvoering van de onderneming plaatsvindt middels deze bedrijfsvestiging. In lijn met het roaming voorbeeld hierboven is slechts een passieve overeenkomst niet voldoende om te spreken van het drijven van een onderneming. Eén of enkele schuldovereenkomst(en) is/zijn ook passief, waardoor er geen sprake kan zijn van de exploitatie van een onderneming of bepaald activum.

In paragraaf 2 en 3 van het commentaar bij art. 5 van het VN-modelverdrag staat dat het VI-begrip in het VN-modelverdrag breder is dan in het OESO-modelverdrag. Zo kan een vissersboot ook een vaste inrichting vormen, ondanks dat het geen vaste plek heeft. Echter, het blijft noodzakelijk dat er daadwerkelijk een deel van de onderneming wordt gedreven in het bronland en dat er fysieke activiteiten plaatsvinden²⁷³. Dit bredere begrip heeft echter niet tot doel zaken als het verstrekken van financiering als vaste inrichting aan te merken. Het richt zich meer op de activiteiten van accountants, consultants, docenten en dergelijke. Daarnaast is het volgens de exacte tekst van belang dat er sprake is van specifiek personeel. Voor het simpelweg verstrekken van een lening zal dit niet van toepassing zijn. In het geval van een financieringsvennootschap is dit personeel mogelijk wel aanwezig, waardoor er sprake is van een vaste inrichting. Een dergelijke vennootschap is niet altijd aanwezig, want MNO's kunnen immers ook zonder een dergelijke vennootschap (interne) financiering verstrekken. Als financieringsverstrekking een hoofdactiviteit is van de onderneming, bijvoorbeeld in het geval van een bank, kan het ook tot een vaste inrichting leiden²⁷⁴. Het verstrekken van een lening naast de reguliere activiteiten leidt niet tot voldoende fysieke aanwezigheid om van een vaste inrichting te kunnen spreken. Hiernaast hebben dergelijke leningen veelal een ondersteunend karakter, wat nog een reden is dat het niet kan kwalificeren als vaste inrichting²⁷⁵. Nog een voorbeeld van het bredere VI-begrip in het VN-modelverdrag heeft betrekking op de activiteiten die moedervernootschappen voor hun dochtervennootschappen verrichten. Er kan een vaste inrichting ontstaan in het land van de dochtervennootschap als deze activiteiten worden verricht op een locatie die de dochtervennootschap ter beschikking stelt. Het enkel verstrekken van

---

²⁷² OESO-comm. art. 5, paragraaf 1.4.

²⁷³ Commentaar bij art. 5 van het VN-modelverdrag, onderdeel B paragraaf 3.

²⁷⁴ Commentaar bij art. 5 van het VN-modelverdrag, onderdeel B paragraaf 4, punt 24.

²⁷⁵ Art. 5 lid 4 onderdeel e VN-modelverdrag en Commentaar bij art. 5 van het VN-modelverdrag, onderdeel B paragraaf 4.

een lening kwalificeert dus ook in dit geval niet als vaste inrichting²⁷⁶. Dit zijn echter zeer specifieke situaties, waardoor ik concludeer dat het VI-begrip van het VN-modelverdrag niet breed genoeg is voor de uitbreiding.

Met de toepassing van het huidige Nederlandse verdragenennetwerk is de uitbreiding slechts beperkt te effectueren. Het huidige OESO-modelverdrag laat ook niet voldoende ruimte om de uitbreiding volledig te kunnen effectueren. Om de voorgestelde uitbreiding effectief te laten zijn, is een internationale toepassing van het bronbeginsel optimaal. De volledige heffingsbevoegdheid over rente-inkomsten en de corresponderende kosten moet worden toegewezen aan het bronland. Ook is een internationaal en uitgebreid VI-begrip noodzakelijk. Dit vereist zeer grote aanpassingen in de wetgeving van alle landen en de verschillende (model)verdragen. Helaas is het implementeren van veranderingen zeer tijdsintensief en draagt het de nodige kosten en uitvoeringsproblematiek met zich mee. De benodigde veranderingen vormen dan ook het grootste knelpunt van de uitbreiding. Door het Nederlandse verdragsbeleid te baseren op het VN-modelverdrag heeft de uitbreiding een grotere slagingskans dan wanneer het gebaseerd is op het OESO-modelverdrag. Het VN-modelverdrag laat namelijk meer ruimte voor belastingen in het bronland.

Hieronder geef ik een conclusie met betrekking tot het primaire toetsingskader.

5.3.5 Conclusie primaire toetsingskader

De hoofdvraag die in deze paragraaf centraal heeft gestaan is de volgende:

“Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van rente-inkomsten binnen het internationale en EU-recht een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

Allereerst heb ik de uitbreiding in deze paragraaf getoetst aan het primaire EU-recht. De uitbreiding leidt, in tegenstelling tot de voorgestelde bronbelasting van hoofdstuk 4 niet tot een verboden belemmering van de verkeersvrijheden. Dit komt doordat zowel ingezetenen als niet-ingezetenen crediteuren de mogelijkheid hebben alle met de lening samenhangende kosten ten laste van de Nederlandse vennootschapsbelasting af te trekken. Ook kunnen beide soorten crediteuren de in dit kader relevante faciliteiten van de vennootschapsbelasting toepassen, zoals de subjectieve vrijstellingen van art. 5 Wet VPB 1969. Op basis van de nationale wet treden er dus geen belemmeringen op van het primaire EU-recht.

In het tweede deel van het toetsingskader heb ik de uitbreiding getoetst aan de IR RL. Ik ben van mening dat de voorgestelde uitbreiding voor deze richtlijn kwalificeert als bronbelasting. Ook is het

---

²⁷⁶ Commentaar bij art. 5 van het VN-modelverdrag, onderdeel B paragraaf 8, punt 42.

niet mogelijk een leningsovereenkomst te kwalificeren als vaste inrichting voor de toepassing van de IR RL. Dit komt doordat een leningsovereenkomst geen fysieke aanwezigheid in het bronland vereist. De IR RL belemmert hierdoor de effectuering van de uitbreiding in intracommunautaire situaties waarbij er geen sprake is van fraude of misbruik. Hetzelfde geldt voor de effectuering met de toepassing van het huidige Nederlandse Verdragennetwerk. Het huidige OESO-modelverdrag en het VN-modelverdrag laten niet voldoende ruimte binnen het VI-begrip om de uitbreiding te effectueren. Wel laten beide modelverdragen ruimte voor een bruto bronheffing. Deze bruto bronheffing is in het OESO-modelverdrag gelimiteerd tot 10 procent, het VN-modelverdrag kent een dergelijke limiet niet.

Kortom, de uitbreiding biedt binnen het Europese en internationale recht geen evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting. De reden hiervoor is de beperkte effectuering die mogelijk is binnen de huidige internationale afspraken over de verdeling van de heffingsbevoegdheden. Om de uitbreiding te laten slagen moet Nederland haar verdragennetwerk en de IR RL heronderhandelen. Binnen het VN-modelverdrag is hier meer ruimte voor de benodigde aanpassingen dan binnen het OESO-modelverdrag, waarop Nederland haar verdragsbeleid momenteel baseert.

In de volgende paragraaf toets ik de voorgestelde bronbelasting aan de drie elementen van het secundaire toetsingskader.

5.4 Secundaire toetsingskader

5.4.1 Inleiding

In deze paragraaf toets ik de uitbreiding aan de verschillende elementen van het secundaire toetsingskader. Deze verschillende elementen zijn doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid. De hoofdvraag die ik hierbij beantwoord is de volgende:

“Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

In de volgende paragraaf onderzoek ik eerst het vereiste ‘doelgerichtheid’. Hierbij staat de vraag centraal of de bronbelasting op interest geschikt is om het doel van de bronbelasting te bereiken.

5.4.2 Doelgerichtheid

In deze paragraaf toets ik de voorgestelde uitbreiding aan het element doelgerichtheid. Het doel van de voorgestelde uitbreiding is om overmatige schuldfinanciering te voorkomen door de fiscale voorkeursbehandeling van vreemd vermogen op te heffen. Het is de bedoeling dat dit

grondslagerosie in het bronland voorkomt en een algemeen heffingsrecht over rente in het bronland creëert. Tot slot moet de uitbreiding risico's die verband houden met overmatige schuldfinanciering beperken. Hieronder bespreek ik eerst de budgettaire gevolgen van de uitbreiding gevolgd door de risicobeperking.

In paragraaf 5.2.2 is al aangegeven dat de voorgestelde uitbreiding het evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen verbetert als de uitbreiding volledig is geëffectueerd en internationaal is toegepast. Dit komt doordat zowel rente als dividend door de uitbreiding minimaal één keer met Nederlandse vennootschapsbelasting is belast. Hierdoor worden de rente-inkomsten en de dividenden vanuit het perspectief van het bronland even zwaar belast. Hiernaast trekt het bronland een eenzijdig, algemeen heffingsrecht naar zich toe. Grondslagerosie in het bronland is ook niet langer mogelijk, doordat zowel de heffing over de rente-inkomsten als de renteaftrek in hetzelfde land plaatsvinden.

Uit het primaire toetsingskader blijkt echter, dat de uitbreiding niet past binnen de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden. In theorie is de uitbreiding dus een verbetering, maar in de praktijk zullen er internationaal heel veel aanpassingen moeten plaatsvinden om de uitbreiding tot een succes te maken. Als Nederland eenzijdig de uitbreiding doorvoert leidt het niet tot een beperking van grondslagerosie in Nederland. Binnen het huidige Nederlandse verdragennetwerk en de IR RL kan de uitbreiding immers niet worden geëffectueerd. Hierbij komt dat de uitbreiding tot extra grondslagerosie kan leiden als de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden niet verandert. Dit heeft enige uitleg nodig. Door de uitbreiding van het VI-begrip in art. 15f Wet VPB 1969 stelt Nederland uit het buitenland afkomstige rente-inkomsten objectief vrij. Als het bronland niet heft over uitgaande rentestromen, ontstaat er een heffingsvacuüm. In vergelijking met de voorgestelde bronbelasting uit hoofdstuk 4 is de uitbreiding op het gebied van doelgerichtheid geen verbetering. De beide voorstellen worden belemmerd door de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden, maar de uitbreiding kan zelfs tot extra grondslagerosie leiden.

Kortom, de voorgestelde uitbreiding zorgt voor een zeer evenwichtig systeem als de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden wordt aangepast aan de uitbreiding. Echter, ten aanzien van de internationale verdeling is er nog een aantal kanttekeningen te plaatsen. De IR RL en het Nederlandse verdragennetwerk laten weinig ruimte voor belastingheffing door het bronland. In vergelijking met de bronbelasting van hoofdstuk 4 is de uitbreiding minder doeltreffend.

In de volgende paragraaf onderzoek ik in hoeverre de uitbreiding efficiënt is. Ook hierbij vergelijk ik de voorgestelde bronbelasting uit hoofdstuk 4.

5.3.3 Efficiëntie

Het tweede deel van het secundaire toetsingskader bestaat uit het element efficiëntie. De verschillende onderdelen van het element efficiëntie zijn: rechtszekerheid, eenvoud, (uitvoerings)kosten en de invloed op het MKB, nationaal georiënteerde ondernemingen en zakelijke financiering. Efficiëntie is een zeer belangrijk element, omdat in hoofdstuk 3 is gebleken dat het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen voornamelijk op dit element te kort schiet.

Er vanuit gaande dat de voorgestelde uitbreiding volledig geëffectueerd kan worden, stijgt de effectieve belastingdruk van MNO's. Zij kunnen immers niet langer effectief hun belastingen ontwijken. Uit de empirische onderzoeken die ik in hoofdstuk 2 heb besproken blijkt dat een verhoging van het effectieve belastingtarief weinig gevolgen heeft voor het reële vestigingsklimaat van een land. Belastingontwijkende constructies worden echter wel sterk beïnvloed door de effectieve belastingdruk. Een algemene verhoging van de belastingdruk over rente in Nederland zal de Nederlandse heffingsgrondslag dus beschermen.

Het is binnen de internationale gemeenschap belangrijk dubbele belastingen te voorkomen. Als alle landen strikt het bronlandbeginsel aanhangen en een objectvrijstelling gelijk aan de Nederlandse objectvrijstelling voor vaste inrichtingen invoeren, zijn kosten altijd maar één keer aftrekbaar en opbrengsten ook maar één keer belast. Daarbij treedt er geen belemmering op door het accumuleren van belastingen, zoals wel het geval is bij de voorgestelde bronbelasting. Ook kan er geen heffingsvacuüm ontstaan. Dit is echter slechts het geval als de exclusieve heffingsbevoegdheid over rente aan het bronland wordt toegewezen. Als het land van ontvangst vervolgens net als Nederland een objectvrijstelling voor buitenlands inkomen toepast en heft over binnenlandse rente-inkomsten, kan belasting niet accumuleren of onbelast blijven. Echter, zoals eerder aangegeven vraagt dit wel om grote aanpassingen in de nationale wetgeving van alle landen en in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden. Dit kost veel tijd, energie en geld, waardoor de efficiëntie van de voorgestelde uitbreiding beperkt is.

In lijn met bovenstaande toets ik welke kosten er nog meer voortkomen uit de voorgestelde uitbreiding. Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de huidige continu veranderende, zeer complexe en casuïstische wetgeving het Nederlandse investeringsklimaat aantast. De voorgestelde uitbreiding is veel eenvoudiger dan het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen. De belastingplichtigen en de fiscus zijn immers veelal bekend met de systematiek van de vennootschapsbelasting, waardoor de uitbreiding weinig nieuwe complexiteit met zich meebrengt. De uitbreiding heeft wat dit betreft dus een voordeel ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting. Ook ten opzichte van de huidige vennootschapsbelasting treedt er een groot voordeel op, een belangrijk deel van de huidige

renteaftrekbeperkingen komt te vervallen. Voor nieuwe buitenlandse belastingplichtigen, die volgens de huidige vennootschapsbelasting geen belastingplichtige zijn, kan er wel een lastenverzwaring optreden. Een voordeel ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting is dat een lichaam in slechts één vaste inrichting kan hebben per bronland. Er zijn dus niet tal van verschillende aangiften nodig. Hiernaast genieten kleine internationaal opererende ondernemingen bescherming door de toepassing van een franchise. De rechtszekerheid en het vestigingsklimaat zijn per saldo gebaat bij de uitbreiding, omdat de voorgestelde uitbreiding veel minder complex en casuïstisch is.

De voorgestelde uitbreiding is slechts efficiënt als Nederland haar volledige heffingsbevoegdheid kan uitoefenen en er geen dubbele kostenafrek kan plaatsvinden. Indien een ingezetene van Nederland een lening verstrekt aan een buitenlands lichaam, moet het bronland heffen over de rente-inkomsten van deze ingezetene. Hiervoor moet de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden fundamenteel veranderen. Hier zijn grote investeringen van tijd, geld en energie voor nodig. Als de uitbreiding voltooid is, treden er veel voordelen op met betrekking tot de rechtszekerheid en de uitvoeringskosten voor de belastingplichtigen en de fiscus. De uitbreiding is immers veel minder casuïstisch en complex en het MKB en kleine transacties genieten bescherming van een franchise.

In de volgende paragraaf pas ik het derde element van het secundaire toetsingskader toe op de voorgestelde uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht. Dit is het element duurzaamheid.

5.3.4 Duurzaamheid

Het laatste element van het secundaire toetsingskader is duurzaamheid. In deze paragraaf beantwoord ik de vraag of de uitbreiding duurzaam de fiscaal gedreven voorkeur voor schuldfinanciering voorkomt. Het gaat hier dus om een voorspelling van toekomstige ontwikkelingen.

Zoals ik al eerder aangaf in paragraaf 5.3.2 lijkt de voorgestelde uitbreiding met betrekking tot het primaire EU-recht een grote verbetering te zijn ten opzichte van de voorgestelde bronbelasting. Op ingezetene en niet-ingesetene crediteuren die rente uit een Nederlandse bron genieten is de Nederlandse vennootschapsbelasting van toepassing. Beide crediteuren hebben dan ook de mogelijkheid om alle met de lening samenhangende kosten van de Nederlandse heffingsgrondslag af te trekken. Daarnaast kunnen beide belastingplichtigen de in dit kader relevante faciliteiten van de vennootschapsbelasting toepassen. Zo zijn de subjectieve vrijstellingen van art. 5 Wet VPB 1969 op beide belastingplichtigen van toepassing. Op basis van de nationale wet treden er dus geen belemmeringen op van het primaire EU-recht. Toch is de voorgestelde uitbreiding niet duurzaam. Voor een optimale uitwerking van dit voorstel moeten er zeer fundamentele veranderingen plaatsvinden in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden en nationale wetgevingen.

Zonder deze veranderingen, lost de uitbreiding het probleem van de ongelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen niet op. Hierdoor zijn nieuwe veranderingen te verwachten.

Ondanks dat de voorgestelde uitbreiding op het eerste gezicht zeer duurzaam lijkt te zijn, is dit het niet. Door de grote vereiste aanpassingen in het internationale belastingrecht kan de optimale situatie waarschijnlijk niet bereikt worden. Nieuwe veranderingen zijn hierdoor te verwachten.

In de volgende paragraaf geef ik een conclusie met betrekking tot het secundaire toetsingskader en de in deze paragraaf gestelde hoofdvraag.

5.3.5 Conclusie secundaire toetsingskader

In deze paragraaf is de voorgestelde uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht getoetst aan het secundaire toetsingskader. Dit toetsingskader bestaat uit de elementen doelgerichtheid, efficiëntie en duurzaamheid. De volgende hoofdvraag staat centraal:

“Biedt de uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht op rente vanuit Nederlands fiscaal perspectief binnen de gesloten internationale verdragen en EU-regelgeving een evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting?”

De uitbreiding is zeer doeltreffend als de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden en nationale regelgeving worden aangepast aan de uitbreiding. De uitbreiding betreft zowel de rentelasten bij de debiteur als de rente-inkomsten bij de crediteur in de vennootschapsbelasting van de bronstaat. De efficiëntie van de uitbreiding is in principe ook groot. Deze is zelfs groter dan de efficiëntie van de voorgestelde bronbelasting. Dit komt doordat de uitbreiding plaatsvindt binnen een bestaande wet. Er is slechts beperkt nieuwe wetgeving nodig is en zowel de fiscus als de belastingplichtigen zijn al bekend met de meeste wetgeving. Hierbij komt dat een crediteur slechts één vaste inrichting kan hebben per land. Hierdoor is er slechts één aangifte per land nodig. Beide voorstellen kennen een franchise, hier is er dan ook geen verschil in efficiëntie. Ook met betrekking tot de aantasting van het Nederlandse vestigingsklimaat voor reële investeringen is er geen verschil. Een verhoging van het effectieve belastingtarief voor MNO's heeft op grond van hoofdstuk 2 immers slechts een beperkte invloed. Het derde element is duurzaamheid. Doordat de uitbreiding geen belemmering van het primaire EU-recht vormt is het in principe een duurzame oplossing.

Echter, alle drie de elementen van het secundaire toetsingskader worden belemmerd door de noodzakelijke aanpassingen in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden en nationale wetgeving van alle landen. Allereerst is het mogelijk dat MNO's een fiscaal voordeel behalen door gebruik te maken van de uitbreiding, als de noodzakelijke internationale veranderingen niet

plaatsvinden. De crediteur kan bijvoorbeeld kostenaftrek claimen in zowel Nederland als in het buitenland. In vergelijking met de bronbelasting van hoofdstuk 4 is de uitbreiding dus minder doeltreffend. Hierdoor is de doelmatigheid van de uitbreiding beperkt. De efficiëntie van de uitbreiding is beperkt doordat er voor de aanpassingen veel tijd, kosten en energie nodig zijn. De omvang van de noodzakelijke veranderingen zorgt er tevens voor dat de optimale situatie utopisch te noemen is. Als deze niet bereikt wordt is de kans groot dat er nieuwe regelgeving nodig is, waardoor de duurzaamheid beperkt is.

De uitbreiding biedt nationaal rechtelijk dus geen evenwichtige oplossing voor de huidige onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting. Dit komt door de beperkingen die de bestaande internationale verdeling van heffingsbevoegdheden opgelegd.

In de volgende paragraaf zet ik bondig uiteen of de voorgestelde uitbreiding een verbetering is ten opzichte van het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen.

5.5 Conclusie: de uitbreiding als alternatief voor de huidige renteaftrekbeperkingen

In deze paragraaf geef ik kort aan of de uitbreiding een goed alternatief is voor de huidige renteaftrekbeperkingen in de Nederlandse vennootschapsbelasting.

In eerste instantie lijkt de voorgestelde uitbreiding een goed alternatief. Door de uitbreiding betreft het bronland de rentelasten van de debiteur en de rente-inkomsten van de crediteur beide in haar vennootschapsbelasting. Hierdoor herstelt het evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen op een eenvoudige manier. Het beperkt grondslagerosie en er verplaatst een algemeen heffingsrecht over rente-inkomsten naar het bronland. De uitbreiding heeft in principe dus een positief budgettair effect. De crediteur heeft de mogelijkheid de aan de rente-inkomsten gerelateerde kosten af te trekken in de vennootschapsbelasting van het bronland. Hierdoor wordt er rekening gehouden met de economische realiteit van de crediteur en kan er geen belemmering optreden van het primaire EU-recht. Toch is de uitbreiding geen goed alternatief voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen. De reden hiervoor zijn de beperkte mogelijkheden binnen de grenzen van de nationale wetgeving van andere landen, het huidige Nederlandse verdragen netwerk en de IR RL. Door deze beperkingen kan er dubbele kostenaftrek plaatsvinden of een heffingsvacuüm ontstaan. De doelgerichtheid is hierdoor beperkt. Mocht het mogelijk zijn deze veranderingen in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden tot stand te brengen, dan zijn zeer grote investeringen nodig van tijd, energie en geld. Hierdoor is de efficiëntie beperkt.

In het volgende hoofdstuk geef ik een algemene conclusie met betrekking tot deze scriptie en behandel ik beide alternatieven voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen.

6 Vergelijking en conclusie

6.1 Inleiding

Er bestaat een onevenwichtige fiscale behandeling van de beloning voor eigen vermogen en vreemd vermogen in de Nederlandse (en buitenlandse) belastingwet. Hierdoor hebben MNO's een fiscaal gedreven voorkeur voor schuldfinanciering. Misbruik en grondslagerosie zijn hier het gevolg van. Door middel van renteaftrekbepalingen in de vennootschapsbelasting probeert de wetgever overmatige schuldfinanciering te voorkomen. Deze renteaftrekbepalingen bestrijden het gevolg van de onevenwichtige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen. Zij lossen het probleem niet op. Het doel van deze scriptie is om te onderzoeken of twee voorgestelde alternatieven de renteaftrekbepalingen kunnen vervangen. Ik onderzoek of zij het probleem bij de kern aanpakken en de onevenwichtige behandeling van eigen en vreemd vermogen opheffen. De twee voorstellen zijn een bronbelasting op interest en een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht ten aanzien van alle rente-inkomsten uit een Nederlandse bron in de vennootschapsbelasting. In dit hoofdstuk beantwoord ik de hoofdvraag van deze scriptie:

“Kan een bronbelasting op rente of een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting de fiscaal ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen opheffen en welke oplossing heeft de voorkeur als het doel van de opheffing is om te voorkomen dat de fiscaliteit de financieringsbeslissing van MNO's in belangrijke mate beïnvloedt, er uitholling van de heffingsgrondslag plaatsvindt en belastingontwijking zich voordoet?”

Hieronder vat ik samen hoe de fiscale onevenwichtige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen ontstaat en hoe groot het probleem is. Vervolgens vat ik samen wat de doelen en de knelpunten in het huidige beleid van de wetgever zijn. Vervolgens beschrijf ik de twee voorgestelde alternatieven van deze scriptie en vergelijk ik deze met elkaar. Ik sluit af met een conclusie en de beantwoording van de hoofdvraag.

6.2 Samenvatting probleem en huidige oplossing

In deze paragraaf vat ik samen hoe de fiscaal gedreven voorkeur voor schuldfinanciering van MNO's ontstaat. Hierbij ga ik in op de omvang van het probleem en het huidige beleid dat de wetgever voert om het probleem op te lossen.

Om haar activiteiten te financieren kan een vennootschap gebruik maken van eigen vermogen of vreemd vermogen. Dividend is de vergoeding voor eigen vermogen. Dividend is bij de vennootschap niet aftrekbaar van het belastbare bedrag voor de vennootschapsbelasting, waardoor er feitelijk

vennootschapsbelasting geheven wordt over de vergoeding voor eigen vermogen. De dividenden zijn op het niveau van de geldverstrekker meestal vrijgesteld door de toepassing van internationale afspraken en deelnemingsvrijstellingen. Het doel van de dividendbelasting is om de heffing over dividend veilig te stellen in die gevallen dat het heffingsrecht van Nederland als bronland niet beperkt wordt door internationale afspraken. Dividend is dus altijd minimaal één keer belast in de Nederlandse vennootschapsbelasting. De vergoeding voor vreemd vermogen is rente. De rente is bij de vennootschap aftrekbaar van het belastbare bedrag voor de vennootschapsbelasting. De rente is bij de geldverstrekker belast in de vennootschapsbelasting. Bij grensoverschrijdende rentebetalingen heeft Nederland nationaal rechtelijk geen heffingsbevoegdheid over de rente. De volledige belastinginkomsten over rente worden dus overgelaten aan het land van ontvangst. Als het ontvangstland niet heft, blijft de rente onbelast. Doordat rente in bepaalde grensoverschrijdende gevallen minder zwaar belast is dan dividend, ontstaat er een fiscaal gedreven voorkeur voor schuldfinanciering bij MNO's.

In hoofdstuk 2.2 heb ik door middel van bestaande literatuur en bestaande empirische onderzoeken aangetoond dat belastingen daadwerkelijk invloed hebben op de financieringsbeslissing van MNO's. Vooral de omvang van interne winstverschuivingen van MNO's reageert sterk op veranderingen in het belastingsysteem en het effectieve belastingtarief. De invloed op de totale schuldpositie van MNO's lijkt veel minder sterk. De huidige maatregelen tegen ongewenste financieringsstructuren richt zich hoofdzakelijk op interne winstverschuivingen en sluit daardoor aan bij het grootste probleem. Belastingen hebben ook effect op het vestigingsklimaat van landen. Dit effect is beperkt. MNO's lijken de omvang van hun investeringen in het bronland voornamelijk te baseren op bedrijfseconomische overwegingen en slechts beperkt op het effectieve belastingtarief in het bronland. Belastingverhogende maatregelen tegen belastingontwijking zullen het investeringsklimaat hierdoor slechts beperkt aantasten.

Zoals ik hierboven al aangaf richt het beleid van de wetgever zich hoofdzakelijk tegen interne winstverschuivingen van MNO's en het beschermen van de Nederlandse heffingsgrondslag. De bedrijfseconomische gevolgen van overmatige schuldfinanciering spelen een ondergeschikte rol. De vormgeving van de huidige renteaftrekbeperkingen is zeer specifiek en casuïstisch. Met deze vormgeving probeert de wetgever zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de economische realiteit van belastingplichtigen. Verder is het opvallend dat de wetgever het MKB en kleine transacties probeert te ontlasten door middel van franchises. De belangrijkste knelpunten van het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen zijn de complexiteit van de bepalingen, de veelvuldige wijzigingen en de beperkte doelgerichtheid. Een aantal bepalingen gaat verder dan noodzakelijk om hun doel te bereiken en kennen dus een *overkill*. Ook is een aantal bepalingen te casuïstisch vormgegeven om

het doel volledig te bereiken. Deze bepalingen kennen daardoor een *underkill*. Veel van deze knelpunten leiden tot hoge (uitvoerings)kosten voor de belastingplichtigen en de fiscus. De vele wijzigingen en complexiteit van de huidige wetgeving schaden het vestigingsklimaat en de rechtszekerheid in Nederland.

In de volgende paragraaf vergelijk ik de bronbelasting en de uitbreiding. Hierbij gebruik ik de bovenstaande bevindingen.

6.3   Vergelijking

In deze paragraaf vergelijk ik de twee voorgestelde alternatieven voor het huidige stelsel van renteaftrekbepalingen met elkaar. Allereerst bespreek ik de voorgestelde bronbelasting. Ik ga hierbij in op de inhoud van het voorstel, waarna ik de voor- en nadelen ten opzichte van de huidige renteaftrekbepalingen behandel. Vervolgens doe ik hetzelfde voor de voorgestelde uitbreiding. Ook vergelijk ik de twee alternatieven met elkaar. Ik sluit af met een conclusie.

Het herstellen van evenwicht door middel van een bronbelasting

De voorgestelde bronbelasting kent eenzelfde systematiek als de Nederlandse dividendbelasting. De bronbelasting wordt door inhouding aan de bron geheven. Belangrijke begrippen en vrijstellingen heb ik gebaseerd op het bestaande Nederlandse belastingrecht en internationale standaarden. Denk hierbij voornamelijk aan de dividendbelasting, vennootschapsbelasting en het OESO-modelverdrag. Door middel van de bronbelasting creëert Nederland eenzijdig een heffingsrecht over rente. Als de bron van het inkomen in Nederland is gelegen zijn zowel dividend als rente minimaal één keer in Nederland belast door de toepassing van de bronbelasting. Dividend is op het niveau van de Nederlandse dochtervennootschap belast, doordat de dochtervennootschap het dividend niet kan aftrekken van het belastbare bedrag in de vennootschapsbelasting. Dividend is bij de ingezetenen en niet-ingezetenen moedervernootschappen meestal onbelast door de toepassing van de internationaal veel toegepaste deelnemingsvrijstelling en internationale afspraken. De debiteur kan rente in principe ten laste van de Nederlandse vennootschapsbelasting aftrekken. Rente wordt wel belast op het niveau van de crediteur. Niet-ingezetenen crediteuren worden over hun rente-inkomsten belast met bronbelasting. Ingezetenen crediteuren worden over hun rente-inkomsten belast met vennootschapsbelasting. Zowel dividend als rente wordt dus één keer belast in Nederland. Ondanks dat de beloningen voor eigen vermogen en vreemd vermogen anders belast worden, ontstaat er meer evenwicht ten opzichte van het huidige stelsel.

Als Nederland de bronbelasting volledig kan effectueren, trekt zij eenzijdig een algemeen heffingsrecht naar zich toe en verbetert het fiscale evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd

vermogen. De bronbelasting beïnvloedt het Nederlandse budget op twee manieren: één keer door een beperking van grondslagerosie door belastingontwijkende constructies en één keer doordat Nederland de belastingopbrengsten over rente niet langer volledig aan het buitenland overlaat. Het grote voordeel van een bronbelasting ten opzichte van de huidige renteaftrekbepalingen is dat de bronbelasting op een zeer eenvoudige manier crediteuren in de heffing betreft. Door de aansluiting met bestaande begrippen en wetgeving leidt de bronbelasting ook niet tot veel (uitvoerings)kosten bij de fiscus en belastingplichtigen. Ook is de bronbelasting eenvoudig te controleren.

De bronbelasting heeft ook een grote keerzijde. Het past niet binnen de gebruikelijke internationale verdeling van heffingsbevoegdheden. Binnen de huidige internationale verdeling van heffingsbevoegdheden kan Nederland de bronbelasting in een beperkt aantal situaties effectueren. Dit is het geval als er sprake is van misbruik zoals toegestaan onder de IR RL, de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is tot de rente, er geen verdrag of EU-recht van toepassing is of als er in het verdrag met een niet-EU-lidstaat een heffingsrecht voor de bronstaat bestaat. Om de bronbelasting goed te laten functioneren moeten de IR RL en een groot deel van de Nederlandse belastingverdragen heronderhandeld worden. Dit is een zeer ingewikkeld, tijdrovend en kostbaar proces. Als de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden niet kan worden aangepast, kan er gekozen worden voor een bronbelasting die in specifieke misbruiksituaties geheven wordt. De bronbelasting wordt hierdoor een anti-misbruikwet met een casuïstische vormgeving. Ten opzichte van de huidige renteaftrekbepalingen bestrijdt de casuïstisch vormgegeven bronbelasting alle vormen van misbruik op dezelfde manier. Het stelsel van de huidige renteaftrekbepalingen heeft voor alle verschillende vormen van misbruik andere bepalingen met verschillende gevolgen. Een dergelijke bronbelasting verbetert het evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen veel minder goed en is gevoelig voor ontwijking. Ook is het gecompliceerder dan de generieke bronbelasting. Ik ben dan ook geen voorstander van een dergelijke heffingsmethode. Binnen de huidige internationale verdeling van heffingsbevoegdheden heeft de bronbelasting dus een beperkt succes. Het evenwicht wordt niet hersteld en de eenvoud is niet optimaal.

Nog een belangrijk probleem van de bronbelasting is dat de duurzaamheid ervan niet gegarandeerd is. De bronbelasting leidt tot een bruto belastingheffing van niet-ingezeten crediteuren. Ingezeten crediteuren worden met vennootschapsbelasting belast over hun netto rente-inkomsten. Dit heffingsverschil leidt tot een belemmering van het primaire EU-recht als de effectief geheven belasting van een niet-ingezeten crediteur in een vergelijkbare situatie hoger is dan van een ingezeten crediteur. Uit bestaande jurisprudentie met betrekking tot (buitenlandse) bronbelastingen op rente en dividend leid ik af dat het niet uitmaakt of ingezetenen en niet-ingezetenen volgens een andere systematiek belast worden. Niet-ingezetene mogen in vergelijkbare situaties echter niet

zwaarder belast worden dan ingezetene. Het bruto-netto probleem speelt ook bij de Nederlandse dividendbelasting. Er zijn prejudiciële vragen gesteld aan het HvJ EU over de vraag of de dividendbelasting een verboden belemmering vormt van het primaire EU-recht. In de dividendbelasting worden ingezetenen ook over hun netto inkomen belast en niet-ingezetenen over hun bruto inkomen. Ik verwacht dat de prejudiciële vragen meer duidelijkheid geven over de mogelijkheden van de voorgestelde bronbelasting binnen het primaire EU-recht.

Het herstellen van evenwicht door middel van een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht

De uitbreiding verruimt de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting. Het basisprincipe van de uitbreiding is dat het verstrekken van vreemd vermogen leidt tot een vaste inrichting in het bronland. Aan deze vaste inrichting worden de rente-inkomsten en corresponderende kosten van de crediteur toegerekend. Hierdoor zijn de rente-inkomsten en corresponderende kosten van zowel ingezetenen en niet-ingezetenen crediteuren belast met vennootschapsbelasting in het bronland. Rentelasten zijn bij de debiteur aftrekbaar van de vennootschapsbelasting in het bronland. Voor Nederlandse crediteuren betekent dit dat de van niet-ingezetenen debiteuren ontvangen rente en de corresponderende kosten objectief vrijgesteld zijn in Nederland. Deze inkomsten en kosten zijn immers toerekenbaar aan de vaste inrichting in het bronland. Als een niet-ingezetene crediteur rente-inkomsten uit een Nederlandse bron geniet, betreft Nederland deze inkomsten en de corresponderende kosten in de vennootschapsbelasting. De behandeling van dividenden verandert niet ten opzichte van de huidige behandeling. Deze zijn net als in het huidige belastingstelsel in het bronland belast met de vennootschapsbelasting, doordat zij bij de dochtervennootschap niet aftrekbaar zijn van de vennootschapsbelasting. Door de toepassing van de uitbreiding zijn dividenden en rente uit Nederlandse bron beide minimaal één keer belast met Nederlandse vennootschapsbelasting. Dit herstelt het evenwicht tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. De uitbreiding beperkt ook grondslagerosie en overmatige risico's en creëert een situatie waarbij de volledige belastinginkomsten over rente niet langer volledig aan het buitenland toekomen.

Een groot voordeel van de uitbreiding is dat het heffingsrecht over rente in de bestaande vennootschapsbelasting wordt geïntegreerd. Er ontstaat een eenvoudig systeem, wat een verbetering is ten opzichte van de huidige renteaftrekbeperkingen. Ook ten opzichte van de bronbelasting is de uitbreiding eenvoudiger. Er zijn minder nieuwe begrippen en definities nodig dan bij de bronbelasting, waardoor de (uitvoerings)kosten verder dalen. Nog een groot voordeel van de uitbreiding is de mogelijkheid tot kostenaf trek in het bronland bij de crediteur, wat het bruto-netto

probleem van de bronbelasting oplost. Hierdoor ontstaat er geen belemmering van het primaire EU-recht, maar wel een nauwe aansluiting bij de economische realiteit van de crediteur.

Op het eerste gezicht lijkt de uitbreiding een beter alternatief voor het huidige stelsel van renteaftrekbeperkingen dan de bronbelasting. Toch ben ik van mening dat dit niet het geval is. Om de uitbreiding tot een succes te maken is een internationale aanpassing van het VI-begrip nodig. Het heffingsrecht over de rente-inkomsten en de corresponderende kosten moet naar het bronland verschoven worden. Dit vereist grote aanpassingen in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden en winsttoerekening. Als Nederland de uitbreiding eenzijdig invoert, komt het Nederlandse VI-begrip niet overeen met de internationale standaarden. Hierdoor kunnen niet-ingezeten creditoren een dubbele kostenaftrek claimen en kunnen rente-inkomsten onbelast blijven. Een voorbeeld is het geval als Nederland nationaal rechtelijk geen heffingsrecht heeft over de rente-inkomsten van een ingezeten crediteur, omdat Nederland deze rente-inkomsten toerekent aan een vaste inrichting in het bronland, maar het bronland niet heft. Om de uitbreiding internationaal toe te passen moeten buitenlandse belastingstelsels aangepast worden. Als internationaal de toerekening van heffingsbevoegdheden veranderen, moeten landen nationaal rechtelijk ook zorgen dat zij het heffingsrecht kunnen effectueren. Tevens moet Nederland een groot deel van haar gesloten belastingverdragen en de IR RL heronderhandelen. Dit laatste is overigens ook nodig bij de voorgestelde bronbelasting.

Hieronder zal ik in een conclusie bondig de twee voorgestelde alternatieven voor het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen vergelijken.

Conclusie

Eerder noemde ik het aanpassen van de IR RL en de gesloten belastingverdragen door de vereiste internationale samenwerking een haast onmogelijke opgave. De voorgestelde uitbreiding heeft buiten deze aanpassingen echter nog verdergaande aanpassingen nodig. Ook nationale wetgevingen hebben afstemming nodig. Hier zijn nog meer internationale samenwerking, geld en tijd voor nodig. Als al deze veranderingen hebben plaatsgevonden leidt de uitbreiding tot een zeer zuiver systeem dat te prefereren is boven een stelsel van bronbelastingen en de huidige renteaftrekbeperkingen. Zonder de benodigde internationale veranderingen kan de bronbelasting in misbruiksituaties geëffectueerd worden. Ook in het geval dat de crediteur niet de uiteindelijke gerechtigde is, de crediteur in een niet EU-lidstaat is gevestigd en Nederland geen verdrag heeft gesloten of een verdrag heeft gesloten waarin er heffingsbevoegdheid aan het bronland is toegewezen kan de bronbelasting geheven worden. In al deze situaties wordt belastingontwijking met dezelfde systematiek bestreden. De voorgestelde uitbreiding kan in dezelfde situaties als de voorgestelde

bronbelasting geëffectueerd worden, maar leidt bij een eenzijdige toepassing tot extra ontwikingsmogelijkheden.

Ik prefereer de voorgestelde bronbelasting boven de voorgestelde uitbreiding, omdat de bronbelasting internationaal minder ingrijpende aanpassingen vereist. Echter, zonder aanpassingen in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden zijn beide voorstellen geen goed alternatief voor het huidige stelsel van bronbelastingen.

6.4 Conclusie

Aan het begin van deze scriptie heb ik de volgende hoofdvraag gesteld.

“Kan een bronbelasting op rente of een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting de fiscaal ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen opheffen en welke oplossing heeft de voorkeur als het doel van de opheffing is om te voorkomen dat de fiscaliteit de financieringsbeslissing van MNO's in belangrijke mate beïnvloedt, er uitholling van de heffingsgrondslag plaatsvindt en belastingontwijking zich voordoet?”

Ik acht het zeer onwaarschijnlijk dat de IR RL, de gesloten belastingverdragen en nationale wetgevingen voldoende aangepast kunnen worden voor een volledige effectivering van de bronbelasting en de uitbreiding. Zonder deze aanpassingen heffen beide voorstellen de onevenwichtige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen niet volledig op. Zonder internationale aanpassingen kunnen de bronbelasting en de uitbreiding in een beperkt aantal gevallen geëffectueerd worden. De uitbreiding leidt zonder internationale aanpassingen tot extra ontwijkmogelijkheden. Zonder internationale aanpassingen is de bronheffing beter dan de voorgestelde uitbreiding. Toch is het ook geen goede oplossing voor het probleem.

Als de benodigde internationale aanpassingen wel plaatsvinden heb ik een sterke voorkeur voor de uitbreiding. Het heft de ongelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen het beste op. Door de uitbreiding betreft de bronstaat de rentelasten van de debiteuren en de netto rente-inkomsten van alle crediteuren in de vennootschapsbelasting. Hetzelfde geldt voor dividenden. Het leidt tot een zuiver en eenvoudig systeem dat rekening houdt met de economische realiteit van de crediteur. De uitbreiding past binnen het primaire EU-recht. De voorgestelde bronbelasting vormt mogelijk een belemmering van het primaire EU-recht. De benodigde aanpassingen zijn voor de uitbreiding veel groter dan bij de bronbelasting, maar de voor de bronbelasting benodigde aanpassing zijn al utopisch te noemen. Ik acht de slagingskans van beide alternatieven dan ook zeer klein.

Kortom, een bronbelasting op rente en een uitbreiding van de buitenlandse belastingplicht in de vennootschapsbelasting kunnen zonder vergaande aanpassingen in de internationale verdeling van heffingsbevoegdheden de fiscaal ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen niet opheffen. Als alle benodigde aanpassingen zijn voltooid heeft de uitbreiding de voorkeur om te voorkomen dat de fiscaliteit de financieringsbeslissing van MNO's in belangrijke mate beïnvloedt, er uitholling van de heffingsgrondslag plaatsvindt en belastingontwijking zich voordoet. De benodigde aanpassingen zijn echter zo vergaand dat de uitvoering waarschijnlijk niet mogelijk is.

Bijlagen

Bijlage 1: HEMA: Groei om de groei.

Hema: groei om de groei

Jaap Koelewijn
vrijdag 10 januari 2014, 14:07

Ceo Hema kiest riskante route met diversificatie- en groeiplan

Er zijn een paar colleges die ik mij, zelfs na 29 jaar, nog goed kan herinneren. Peter Nijkamp begon zijn colleges met een Bijbellezing en stichtende woorden. De wat minder bekende Hendrik Wytzes bracht ons bij dat de effectiefste manier om een onderneming om zeep te helpen 'groeien om het groeien' was. 'Veel produceren kan iedereen, het gaat erom of je er iets aan overhoudt', hield hij ons voor.

Afgelopen zaterdag liep ik over de Waterloostraat in Brussel. Tot mijn verbazing trof ik daar een Hema aan. Links een winkel van Brioni — James Bond draagt zijn pakken — rechts een van Versace. Wat bezielt ze om daar met rookworsten en Jip en Janneke te gaan zitten?

Het antwoord is eenvoudig: Als Hema-ceo Ronald van Zetten in het nieuws komt, orakelt hij over groei. Dat heeft hij niet zelf bedacht, hij krijgt targets mee van zijn financiers. De Britse private-equityfinancier Lion Capital is eigenaar van Hema. Hij kocht het bedrijf uit de KBB-boedel. De ambities zijn duidelijk. De aandeelhouder wil groei van de winst. Hij heeft de hoofdprijs betaald om het bedrijf in handen te krijgen, dus het geld moet terugkomen.

In Nederland kwam Hema al in het nieuws toen het aankondigde testamenten

tegen een bodemprijs te gaan aanbieden. Ik vond het een vreemde manoeuvre. Het is een standaardproduct, terwijl bijna niemand standaard is. De verkoop van ziektekostenverzekeringen is nauwelijks winstgevend, terwijl de 10% korting die de klanten krijgen op het assortiment leidt tot verschraling van de toch al dunne marges. Het is een schoolvoorbeeld van kopen van marktaandeel.

Wat mij echt zorgen baart, zijn de plannen met betrekking tot de buitenlandse expansie. Elke keer als Van Zetten in het nieuws komt, noemt hij nieuwe landen en zelfs werelddelen. Waarom? H&M, Zara en Ikea zijn veel groter en zij kunnen daardoor scherper inkopen. Daarom moet Hema mee in deze groeirace. Vooral de ongekende ambitie vind ik zorgwekkend. Buitenlandse expansie is per definitie risicovol. Niet voor niets doet Ahold – dat zijn lesje geleerd heeft – het heel geleidelijk met een enkele vestiging in België.

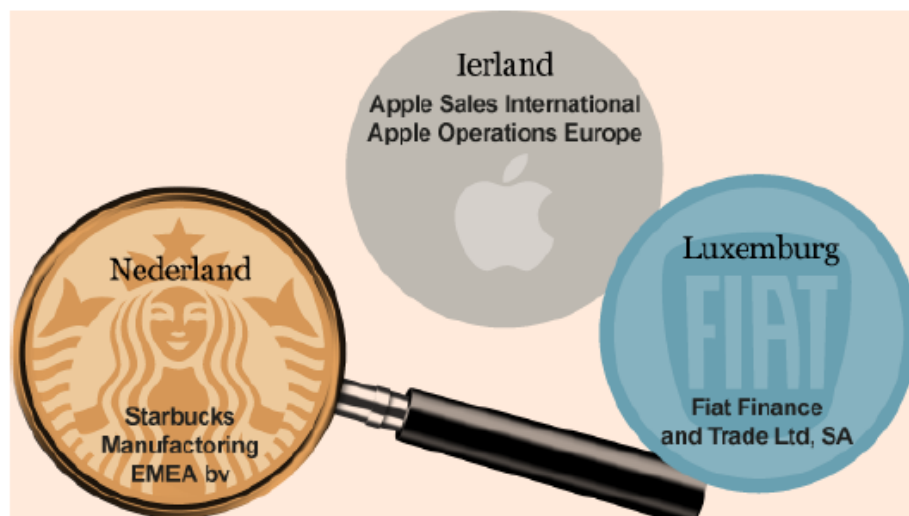
Vooraf de combinatie van diversificatie en groei is gevaarlijk. Vendex ging in de jaren tachtig in financiële diensten en expandeerde in de VS. Dat avontuur is in alle opzichten mislukt en men bleef met een gehavend bedrijf achter.

En wat doet Ronald van Zetten? Hij bestudeert elke maandag zijn spreadsheets om te kijken of hij op koers ligt. Hij heeft niets geleerd van Votron, Van Keulen en Van der Hoeven. Over vijf jaar vallen de lijken uit de kast. Hema past dan in het rijtje van Ahold, Fortis, SNS en Vendex. Groei werd ze (bijna) fataal.

'Vestigingsklimaat Nederland lijdt onder verdachtmakingen'

Klaas Broekhuizen
donderdag 12 juni 2014, 05:58
update: donderdag 12 juni 2014, 12:15

Els Engel | FD

President Barack Obama noemde Nederland in 2009 een belastingparadijs, maar trok die uitspraak onder druk van toenmalig premier Balkenende weer in. De Europese Unie onderzoekt al langer hoe bepaalde fiscale praktijken in onder andere Nederland zijn vormgegeven. En allerlei actiegroepen halen de voorpagina's met de wilde schattingen over bedragen die door buitenlandse bedrijven of mogendheden in Nederland zouden worden gestald.

Bartjan Zoetmulder, bestuurslid van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), reageert fel op dit soort berichten. 'Het wordt constant omgedraaid. Waarom zitten die Amerikaanse bedrijven hier? Omdat de VS geen deelnemingsvrijstelling hebben, dat krijgen ze er daar niet door. Daarom gaan winsten van Amerikaanse bedrijven uit Frankrijk, die in Duitsland worden

geïnvesteed, niet eerst terug naar de VS? Dan moeten ze er 35% belasting over betalen. Daarom zoeken ze hier in Europa een hub, om buiten de VS hun investeringen te kunnen "poolen". Daar moet Nederland voor op de bres staan.'

'Stemmingmakerij'

Zoetmulder ergert zich aan al de 'stemmingmakerij' rond Nederland. Over de buitenlandse winsten die door Nederland stromen, is wel degelijk eerst belasting betaald. 'Met al die ronkende koppen jagen we enorme Europese hoofdkwartieren het land uit. Terwijl ze bakken werkgelegenheid opleveren. Nu gaan ze naar Engeland. Kijk maar naar Starbucks.'

Zoetmulder wijst liever op wat zijns inziens de bottomline van het bericht van de Europese Commissie is. Het Nederlandse systeem van 'rulings', of afspraken tussen belastingdienst en bedrijven, is robuust en juist, gebaseerd op goede uitgangspunten en met een goede analyse van de verrekenprijzen tussen zusterbedrijven.

Uitzonderlijk lage belastingdruk

'Het punt dat de Commissie bij dit specifieke onderdeel van Starbucks in Nederland maakt, gaat ook over een onderdeel waar de schoorstenen echt roken, niet over een houdstermaatschappij waar royalty's doorheen lopen.'

Staatssecretaris Eric Wiebes van Financiën zei gisteren dat [de Europese Commissie volgens hem uiteindelijk zal concluderen](#) dat de Nederlandse afspraken met Starbucks niet neerkomen op staatssteun. Staatssteun in de vorm van een voor Nederlandse begrippen uitzonderlijk lage belastingdruk. Wiebes vertrouwt erop dat de gemaakte afspraken voldoen aan de Oeso-richtlijnen voor verrekenprijzen.

Belastingparadijs

Binnen grote Nederlandse bedrijven wordt met meer terughoudendheid gereageerd op alle, al dan niet terechte, aandacht voor de fiscale praktijken in Nederland. Bedrijfsfiscalisten vrezen dat Nederland te veel internationale aandacht trekt, met name met de zogenoemde brievenbusmaatschappijen, waar geen reële economische activiteit achter zit. Dat kan tot nationale of internationale maatregelen leiden die de Nederlandse multinationals raakt in hun bedrijfsvoering, zo is de vrees.

De vraag is, aldus Zoetmulder, hoe Nederland moet reageren op [alle verdachtmakingen over Nederland als belastingparadijs](#). 'Luxemburg houdt zijn mond. Misschien moet het kabinet er juist eens heel hard tegenin gaan.'

Onderoeken bewust boven de markt

Het zou ook helpen als de Europese Commissie haar onderzoeken naar belastingconcurrentie eens zou afronden. Maar die onderzoeken laat Brussel volgens Zoetmulder bewust boven de markt hangen, om landen in het gareel te houden of te krijgen.

Deel dit artikel met uw netwerk

Geregistreerde gebruikers van FD.nl kunnen hun connecties op Twitter, LinkedIn of Facebook iedere dag één artikel gratis mee laten lezen.

Nog niet geregistreerd? [Meld u dan hier aan.](#)

Gratis registreren heeft zijn voordelen.

Zo leest u elke maand **10 artikelen gratis** zonder verplichtingen.

[Registreer nu](#)

Bijlage 3: Heffingsbevoegdheden over interest in Nederlandse belastingverdragen.

Netherlands - Treaty Withholding Rates Table			
This chart is based on information available up to 1 July 2013.			
The following chart contains the withholding tax rates that are applicable to dividend payments by Netherlands companies to non-residents under the tax treaties currently in force. Where, in a particular case, a treaty rate is higher than the domestic rate, the latter is applicable. There is no withholding tax under domestic law on interest in general and on royalties. Interest on participation loans is, however, treated as dividends and as such subject to dividend withholding tax. Under some treaties, however, interest on profit sharing bonds, which may be considered as participation loans, is treated as interest. A reduced treaty rate may be applied at source if the appropriate residence certificate has been presented to the withholding agent making the payment.			
Netherlands - Treaty Withholding Rates Table			
			Interest ¹
			(procent)
Domestic Rates			
<i>Companies:</i>			0/15
<i>Individuals:</i>			0/15
Treaty Rates	Interest ¹	Treaty Rates	Interest ¹
<i>Treaty With:</i>	(procent)	<i>Treaty With:</i>	(procent)
Albania	0/5/10 ⁴	Malawi	0
Argentina	12	Malaysia	10
Armenia	0/5 ⁷	Malta	10
Aruba	0	Mexico	0/5/10/15 ⁴⁵
Australia	10	Moldova	0/5
Austria	0	Mongolia	0/10
Azerbaijan	0/10 ¹¹	Montenegro	0
Bangladesh	7.5/10 ¹⁴	Morocco	10/25 ⁴⁸
Bahrain	0	Netherlands Antilles ⁴⁹	0
Barbados	5	New Zealand	10
Belarus	5	Nigeria	12.5
Belgium	0/10 ²⁰	Norway	0
Bosnia and Herzegovina ²¹	0	Oman	0
Brazil	10/15	Pakistan	10/15/20 ⁵²
Bulgaria	0	Panama	0/5 ⁵⁴
Canada	0/10 ²⁴	Philippines	0/10/15 ⁵⁵
China (People's Rep.)	10	Poland	0/5 ⁵⁶
Croatia	0	Portugal	10
Czech Republic	0	Qatar	0
Denmark	0	Romania	0
Egypt	12	Russia	0
Estonia	0/10	Saudi Arabia	5
Finland	0	Serbia	0

France	0/10	Singapore	10
Georgia	0	Slovak Republic	0
Germany	0	Slovenia	0/5
Ghana	0/8 ²⁹	South Africa	0
Greece	8/10	Spain	10
Hong Kong	0	Sri Lanka	5/10
Hungary	0	Suriname	5/10
Iceland	0	Sweden	0
India	10/15	Switzerland	0
Indonesia	10	Taiwan	0/10 ⁶⁵
Ireland	0	Tajikistan	0
Israel	10/15	Thailand	10/25
Italy	10	Tunisia	7.5
Japan	0/10 ³⁵	Turkey	10/15
Jordan	5	Uganda	0/10
Kazakhstan	0/10	Ukraine	0/2/10 ⁶⁹
Korea (Rep.)	10/15 ³⁸	United Arab Emirates	0
Kosovo	0	United Kingdom	0
Kuwait	0	United States	0
Kyrgyzstan ⁴⁰	0	Uzbekistan	0/10
Latvia	10	Venezuela	5
Lithuania	10	Vietnam	7
Luxembourg	0/2.5/15 ⁴¹	Zambia	10
Macedonia (FYR)	0	Zimbabwe	10

1. Many treaties provide for an exemption for certain types of interest, e.g. interest paid to the state, local authorities, the central bank, export credit institutions or in relation to sales on credit. Such exemptions are not considered in this column.

4. The zero rate applies, inter alia, to interest paid by a public body. The 5 percent rate applies to interest paid by a bank or other financial institution.

7. The lower rate applies to interest paid to a bank. Conditions may apply.

11. The lower rate applies, inter alia, to interest paid by public bodies.

14. The 7.5 percent rate applies to interest received by a bank or any other financial institution (including an insurance company) as long as the Netherlands does not levy a tax at source on interest.

20. The zero rate applies if the Belgian beneficial owner is an enterprise and (a) the interest has not arisen from bearer securities representing loans or deposits or (b) the interest has arisen from bearer securities representing loans or deposits and the enterprise carries on a banking or insurance activity and holds the securities in question for at least 3 months preceding the date of payment.

24. The lower rate applies to interest paid in respect of a government bond, debenture or other similar obligation and interest paid to pension funds, retirement or other employee benefits plans.

29. The zero rate applies to interest paid by a public body, as well as to interest on loans granted by a bank or, another financial institution (including an insurance company) or a pension fund.

35. The 0 percent rate applies to interest payments to certain financial institutions and any other company that in the 3 preceding years derived more than 50 percent of its liabilities from the issuance of bonds in financial markets or from taking deposits at interest (under conditions).

38. The lower rate applies to interest on long-term loans (as defined).

41. Interest on loans secured by mortgages on immovable property is exempt. Interest on profit-sharing bonds is treated as dividends.

45. Until 31 December 2009, the general rate is 15 percent; the zero rate applies to interest paid to pension funds and interest paid in respect of a government bond, debenture or similar obligation; the 5 percent rate applies to interest paid on loans granted by a bank or other financial institution, or paid on bonds and securities substantially and regularly traded on a recognized stock exchange; the 10 percent rate applies to interest paid by a bank. From 1 January 2010, the general rate is 10 percent; the 5 percent rate applies to interest paid on loans granted by a bank or other financial institution, or paid on bonds and securities substantially and regularly traded on a recognized stock exchange.

48. The lower rate applies to interest paid to an enterprise.

52. The 10 percent rate applies to interest paid to a bank or other financial institution. The 15 percent rate applies to interest paid by a company to a company which owns directly 25 percent of the capital of the paying company.

54. The 0 percent rate applies to interest paid to (i) entities (including financial institutions) for financing provided on the basis of agreements concluded between the Governments of the contracting states, and (ii) a recognized pension fund.

55. The zero rate applies to interest paid in respect of a government bond, debenture or other similar obligation; the 10 percent rate applies to interest paid to a bank.

56. The zero rate applies to interest paid in respect of a government bond, debenture or other similar obligation and interest paid to a bank.

65. The lower rate applies to interest paid between banks and to interest paid by a public body.

69. The zero rate applies to interest paid in respect of a government bond, debenture or other similar obligation; the 2 percent rate applies to interest paid to a bank.

© Copyright 2013 IBFD All rights reserved

Literatuurlijst

Boeken

- E.C.C.M. Kemmeren, *Principle of origin in tax conventions: a rethinking of models*, Dongen: Pijnenburg Uitgevers 2001, Proefschrift Universiteit van Tilburg.
- H.S. Rosen en T. Gayer, *Public Finance* (International Edition), McGraw-Hill 2008.
- J. van Strien, *Renteaftrekbepalingen in de vennootschapsbelasting* (FM nr. 119), Deventer: Kluwer 2007, paragraaf 4.4.
- O.C.R. Marres en P.J. Wattel, *Dividendbelasting* (FED Fiscale Studieserie nr. 26), Deventer: Kluwer 2006.
- O.C.R. Marres, *Winstdrainage door renteaftrek* (FM 113), Deventer: Kluwer 2008.
- Palepu, K.G., P.M. Healy, E. Peek, *Business analysis and valuation – IFRS edition*, second edition, Cengage Learning, 2010.
- R.A. Brealey, S.C Myers en F. Allen, *Corporate Finance*, USA: McGraw-Hill 2006, p. 474-475.
- R.P.C.W.M. Brandsma, *Cursus Belastingrecht, Dividend belasting*, Deventer: Kluwer 2013.
- T. Koller, M. Goedhart en D. Wessels, *Valuation* (University Edition), McKinsey & Company, Inc. 2005.

Tijdschriften

- Á. de la Cueva González-Cotera en J. Rubio Hípola, 'Corporate taxation Spain', Madrid: IBFD 2013.
- A.C.P. Bobeldijk en A.W. Hofman, 'Buitenlandse belastingplicht voor vennootschappen met een aanmerkelijk belang in een Nederlandse vennootschap', *WFR* 2004/87.
- A.H.M. Daniels en R.J. de Vries, 'Aanstaande overnameholdingwetgeving in de vennootschapsbelasting: waar gaan we met z'n allen naar toe?' *WFR* 2011/1322.
- Brief Voorzitter Topteam Hoofdkantoren van 17 juni 2011, *V-N* 2011/35.14.
- C. Fuest, C. Spengel, K. Finke, J. H. Heckemeyer en H. Nusser, 'Profit Shifting and "Aggressive" Tax Planning by Multinational Firms: Issues and Options for Reform', *World Tax Journal* 5 (2013).
- D. Dharmapala en N. Riedel, 'Earnings shocks and tax motivated income shifting: evidence from European multinationals', *Journal of Public Economics*, Elsevier 2013, Vol. 97, Issue C.
- E.J.W. Heithuis, 'Voorstellen Engelen cs voor VPB 2010: ei van Columbus?', *WFR* 2008/1067.
- F. Modigliani en M.H. Miller, 'The cost of capital, corporate finance and the theory of investment', *American Economic Review* 1958, Volume 48, Issue 3, p. 261-297.
- F. Modigliani en M.H. Miller, 'Corporate income taxes and the cost of capital: A correction', *American Economic Review* 1963, Volume 53, Issue 3, p. 433-443.
- F. Ramb and A.J. Weichenrieder, 'Taxes and the Financial Structure of German Inward FDI', *Kiel Institute for World Economics* 2005, DOI: 10.1007/s10290-005-0051-7.
- F.A. Engelen, H. Vording en S. van Weeghel, 'Wijziging van belastingwetten met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het verbeteren van het fiscale vestigingsklimaat', *WFR* 2008/891.
- F.A. Horzen, 'Help, mijn aandeelhouder is een sprinkhaan!' *NtFR* 2011-1296.
- F.J. Elsweyer en J.A.G. van der Geld, 'Renteaftrekbepalingen in de Nederlandse vennootschapsbelasting: tijd voor sanering!' *TFO* 2012/120.1, p. 3.
- Fuest, C. Spengel, K. Finke, J. H. Heckemeyer en H. Nusser, 'Profit Shifting and "Aggressive" Tax Planning by Multinational Firms: Issues and Options for Reform', *World Tax Journal* 5 (2013).
- H. Grubert en J. Mutti, 'Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making', *Review of Economics and Statistics* 1991, Volume 73, Issue 2.

- H. Huizinga, L. Laeven en G. Nicodème, 'Capital structure and international debt shifting', *Journal of Financial Economics/ Elsevier* 2008, Volume 88, Issue 1, p. 88-118.
- H.E. Leland en D.H. Pyle, 'Informational Asymmetries, financial structure, and financial intermediation', *The Journal of Finance* 1977, Volume 32, Issue 2, p. 371-387.
- H.J.I. Panayi, 'The Taxation of Permanent Establishments: Selected Issues', *Bulletin for International Taxation* 67, 4/5 (2013), http://online.ibfd.org/document/bit_2013_04_e2_2.
- J. Figueiredo, 'Portugal- Corporate Taxation, Country Analyses' Lissabon: *IBFD*, april 2013.
- J. van Strien en F.J. Elswier, 'art. 10a-besluit: de teugels worden aangetrokken', *NTFRA* 2013-9.
- J. van Strien, 'De (vrijwel ondoorgrondelijke) samenloop van renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting', *TFO* 2013/128.3.
- J. Vleggeert, 'Maatregelen tegen dubbele niet-belasting door mismatches', *WFR* 2013/1426.
- E.J.W. Heithuis, 'Het nieuwe art. 10b VPB? Weg ermee!!!', *NTFR* 2006/35.
- J.R. Hines en E.M. Rice, 'Fiscal paradise: Foreign tax havens and American business', *Quarterly Journal of Economics* 1994, Volume 109, Issue 1, p. 149-182.
- J.W. Rompen, 'Niet afschaffen van dividendbelasting vormt een steeds groter risico voor Nederland', *WFR* 2013/1009.
- K.A. Clausing, 'Multinational firm tax avoidance and tax policy', *National Tax Journal* 2009, Volume 62, Issue 4, p. 703-725.
- L-A Steenkamp, 'The Permanent Establishment Concept In Double Tax Agreements Between Developed And Developing Countries: Canada/South Africa As A Case In Point', *International Business & Economics Research Journal* 2014, Volume 13, Number 3, p. 539-552, p. 539.
- M. A. Desai, C. F. Foley and J. R. Hines Jr., 'A multinational perspective on capital structure choice and internal debt markets', *The Journal of Finance* 2004, Volume 59, Number 6.
- M. Boterman en B. van der Gulik, 'The taxation of foreign passive income for groups of companies – Netherlands', *IFA Cahiers* 2013 - Volume 98A.
- M. Brittingham & M. Butler, 'OECD Report on Base Erosion and Profit Shifting: Search for a New Paradigm or Is the Proposed Tax Order a Distant Galaxy Many Light Years Away?' *Intl. Transfer Pricing* 20 J. 4 (2013), http://online.ibfd.org/document/itpj_2013_04_int_2.
- M. Harris en A. Raviv, 'Capital Structure and the Informational Role of Debt', *Journal of Finance* 1990, Volume 45, Issue 2, p. 321-349.
- M. Jann, J. Schuch en G. Toifl, 'Austria - Corporate Taxation' *IBFD Country Analyses* 2014, p. 7.3.3.3. http://online.ibfd.org/document/cta_at_s_7.
- M.C. Jensen, 'The agency costs of free cash flow: corporate finance and takeovers', *American Economic Review* 1986, Volume 76, Issue 2, p. 323-329.
- M.G.H. vd Kroon, 'Verslag van het EFS-seminar: "bronbelasting: waar begint en eindigt de EU"', *WFR* 2012/898, p.5.
- M.H. Miller, 'Debt and taxes' *Journal of Finance* 1977, Volume 32, Issue 2.
- M.J.A. van den Honert, 'De zaak-Scheuten Solar Technology', *WFR* 2010/998.
- M.P. Devereux en, R. Griffith, 'Evaluating tax policies for location decisions', *International Tax and Public Finance* 2003, Volume 10, p. 107-126.
- M.P. Devereux, R. Griffith, A. Klemm, M. Thum en M. Ottaviani, 'Corporate Income Tax Reforms and International Tax Competition', *Economic Policy* 2002, Volume 17, Issue 35, p. 449-495.
- M.R.T. Pauwels, 'Verslag van de oratie van prof. mr. E.C.C.M. Kemmeren: E-business en vaste inrichtingen: paniekvoetbal', *WFR* 2003/1126.
- O.C.R. Marres, 'Deelnemingsrente', *WFR* 2012/1426.
- P. Kavelaars, 'Dividend(belasting) en de EU', *TFO* 2008/77

- P. Schwarz, 'Tax avoidance strategies of American multinationals: an empirical analysis', *Managerial and Decision Economics*, Volume 30, Issue 8, p. 539–549.
- P.J.J.M. Peeters, 'Verslag promotie mr. E.C.C.M. Kemmeren', *WFR* 200/410.
- Perdelwitz, 'Germany - Corporate Taxation' *IBFD Country Analyses* 2014 http://online.ibfd.org/document/cta_de_s_7.
- R. Offermanns en B. Michel, 'Belgium - Corporate Taxation, Country Analyses', Brussels: IBFD 2013, p. 7.3.4.2.
- R.A. de Mooij, 'Tax Biases to Debt Finance: Assessing the Problem, Finding Solutions', International Monetary Fund Fiscal Affairs Department 2012
- R.A. de Mooij, 'The Tax Elasticity of Corporate Debt: A Synthesis of Size and Variations', International Monetary Fund Fiscal Affairs Department, WP/11/95.
- R.A. van der Jagt en B.H. Larking, 'Bronbelastingheffing binnen de EU op netto basis: een niet te missen kans?', *WFR* 2010/885.
- R.W. van der Linde en A.W.G. Lamers, 'De interest- & royaltyrichtlijn', *WFR* 2004/349.
- S. Fatica, T. Hemmelgarn en G. Nicodème, 'The Debt-Equity Tax Bias: consequences and solutions (working paper N.33)', European Commission Office for Official Publications of the European Communities 2012.
- S. Myers en N. Majluf, 'Corporate Financing and Investment Decisions when Firms have information that Investors do not have', *Journal of Financial Economics* 1984, Volume 13, Issue 2.
- S. Myers, 'The Capital Structure Puzzle', *Journal of Finance* 1984, Volume 39, Issue 3.
- S.A. Ross, 'The Determinants of Financial Structure: the incentive-signaling approach', *Bell Journal of Economics* 1977, nr. 8.
- S.E. Faber, 'Bosal-rente in een stroomversnelling!', *WFR* 2012/838.
- T. Buettner, M. Overesch en G. Wamser, 'Tax Status and Tax Response Heterogeneity of Multinationals debt Finance' *FinanzArchiv / Public Finance Analysis* 2011, Volume. 67, Issue 2, p. 103-122.
- T. Witteveen, 'Wordt de uitholling van de belastinggrondslag effectief tegengegaan door renteaftrekbepalingen?' *Forfaitair* 2011/211.
- W. Schön, 'International Tax Coordination for a Second-Best World (Part II)', *World Tax Journal* February 2010.

Parlementaire documenten

- Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 25 maart 2013, nr. BLKB 2013/110M, *BNB* 2013/136.
- Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 22 mei 2013, nr. IFZ/2013/216 U, p. 3.
- Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 29 mei 2013, IFZ/2013/321 U
- Brief Staatssecretaris van Financiën en Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320-U.
- Nota bij de brief Staatssecretaris van Financiën en Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 30 augustus 2013, nr. IFZ/2013/320-U.
- Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C.
- Kamerstukken I, 2006/07, 30 572, nr. B.
- Kamerstukken II 1959/60, 6000, nr. 4.
- Kamerstukken II 1965/66, 6000, nr. 15.
- Kamerstukken II 1965/66, 6000, nr. 16.
- Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 3

- Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 5.
- Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. B.
- Kamerstukken II 1995/96, 24 696, nr. 3.
- Kamerstukken II 2002/03, 29 034, nr. 3.
- Kamerstukken II 2003/04, 29 210, nr. 3.
- Kamerstukken II 2003/04, 29 210, nr. 8.
- Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3.
- Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 3.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 4.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 10.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 17.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 22.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 3.
- Kamerstukken II 2011/12, 33 287, nr. 7.
- Kamerstukken II 2012/13, 31 066, nr. 160.
- Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 3.
- Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 36.

Regelgeving

- Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, Kamerstukken II 2010-2011, 25 087, nr. 7.
- Richtlijn 2003/49/EG van de Raad van de Europese Unie van 3 juni 2003, *PbEU* 2003 L, 157/49, considerans punt 1 en 2.
- Richtlijn 2006/98/EG van de Raad van 20 november 2006, *PbEG* 2006 L, 363/238.
- Richtlijn 2011/96/EU Van De Raad van 30 november 2011, *PbEU* 2011 L, 345/8

Jurisprudentie

- HvJ EG 28 januari 1986, C-270/83.
- HR 27 januari 1988, nr. 23 919, *BNB* 1988/217.
- HR 27 januari 1988, 23 919, *BNB* 1988/217.
- HvJ EG 21 september 1991, C-307/97.
- HvJ EG 28 januari 1992, zaak V-N 1992/994.
- HvJ EG 13 juli 1993, C-330/91, *BNB* 1995/333.
- HR 11 maart 1998, nr. 32.249, *BNB* 1998/208.
- HR 11 maart 1998, nr. 32.249, *BNB* 1998/208.
- HvJ EG 12 mei 1998, nr. C-336/96, V-N 1998/28.5.
- HvJ EG 16 juli 1998, nr. C-264/96, *BNB* 1998/420.
- HvJ EG 08 juni 2000, C-375/98 V-N 1999/54.16.
- HvJ EG 08 juni 2000, C-375/98 V-N 1999/54.16.
- HvJ EG 4 oktober 2001, C-294/99, *BNB* 2002/64.
- HvJ EU 18 september 2003, nr. C-168/01, *BNB* 2003/344.
- HR 17 december 2004, nr. 39 080, *BNB* 2005/16.
- HR 25 november 2005, nr. 40 989, *BNB* 2006/82.
- HR 13 december 2005, nr. C-446/03, *BNB* 2006/72.
- HR 13 december 2005, nr. C-446/03, *BNB* 2006/72.
- HvJ EG 19 januari 2006, nr. C-265/04, V-N 2005/55.11.
- HvJ EG 12 december 2006, nr. C-446/04, V-N 2007/5.9.
- HvJ EG 14 december 2006, nr. C-170/05, *BNB* 2007/132.
- HvJ EG, 8 november 2007, nr. C-379/05, V-N 2007/57.16.

- HvJ EU 26 juni 2008, nr. C-284/06, V-N 2008/35.14.
- HvJ EU 22 december 2008, nr. C-282/07, V-N 2009/7.23.
- HvJ 17 juni 2010, nr. C-105/08, V-N 2010/31.20.
- Rechtbank Haarlem 3 augustus 2010, nrs. AWB 08/5180, 09/2310, 09/3860 en 09/3861, V-N 2010/5220.
- HvJ EU, 21 juli 2011, nr. C-397/09, V-N 2011/38.13.
- HvJ EU 20 oktober 2011, nr. C-284/09, V-N *Vandaag* 2011/2549.
- HR 9 maart 2012, nr. 11/00451, V-N 2012/21.21
- HvJ EU 10 mei 2012, C-338/11, V-N *Vandaag* 2012/1204.
- Hof Amsterdam 24 mei 2012, nr. 10/00608, 10/00617, 10/00618, 10/00619 en 10/00620, V-N 2012/44.6.
- HR A-G 12 februari 2013, nr. 12/03235, V-N *Vandaag* 2013/2848.
- HR 20 december 2013, nr. 12/04717, V-N *Vandaag* 2013/2858.
- HR 20 december 2013, nr. 12/03235, V-N 2014/2.15.
- HvJ EU 20 oktober 2011, nr. C-284/09, V-N 2011/53.22.1

Overige

- Broekhuizen, K. 'Vestigingsklimaat Nederland lijdt onder verdachtmakingen', Het Financieele Dagblad, 12 juni 2014.
- Commentaar bij het OESO-modelverdrag.
- Commentaar bij het VN-modelverdrag.
- Europese Commissie, 'Commission recommendation on aggressive tax planning', Brussel: C(2012) 8806.
- J. Koelewijn, 'Hema: groei om de groei' Het Financieele Dagblad 10 januari 2014.
- M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, 'Uit de schaduw van het bankwezen', Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek 2013, SEO-rapport nr. 2013-31.
- *NDFR Dividendbelasting 1965*, art. 4 Wet DB, aant. 8.1.
- *NDFR OESO-modelverdrag*, art. 11, OESO, aant. 9.
- *NDFR Vennootschapsbelasting 1969*, art. 10d Wet VPB 1969, aant. 6.1.
- *NDFR Vennootschapsbelasting 1969*, art. 17 Wet VPB 1969, aant. 5.3.
- *NDFR Vennootschapsbelasting 1969*, art. 18 Wet VPB 1969, aant. 1.
- *NDFR Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie*, art. 49 VWEU, aant. 5.
- OECD Publishing (2012), 'Hybrid mismatch arrangements: tax policy and compliance issues', p. 5.
- OECD Publishing (2013), 'Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264202719-en>.
- OECD Publishing (2013), 'Addressing Base Erosion and Profit Shifting', <http://dx.doi.org/10.1787/9789264192744-en>.
- PwC World Wide Tax Summaries 2014, <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/JDCN-89HTUS>.
- PwC, 'OECD's action Plan published on Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)', Tax Policy Bulletin 19 July 2013, <http://www.pwc.com/gx/en/tax/newsletters/tax-policy-bulletin/oecd-beps-action-plan.jhtml>.
- Studiecommissie Belastingstelsel (2010), 'Continuïteit en vernieuwing: Een visie op het belastingstelsel'.
- Topteam Hoofdkantoren (2011), 'Met hoofdkantoren naar de top', V-N 2011/35.14, p. 2.
- United Nations, 'Model Double Taxation Convention', New York 2011: United Nations Department of economic & social affairs.
- *Vakstudie Dividendbelasting 1965*, Besluit op de Dividendbelasting 1941, aant. 1.2.6

- *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 10a Wet VPB 1969, aant. 6.1.
- *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 8c Wet VPB 1969, Kernbeschrijving.
- *Vakstudie Vennootschapsbelasting 1969*, art. 9 Wet VPB 1969, aant. 25.11.4.